Dunyayi Verelim

Cocuqlara

Nazim Hikmet

1

NAZIM HIKMET

Dünyayı Verelim Çocuklara

Dünyayı verelim çocuklara hiç değilse bir günlüğüne

allı pullu bir balon gibi verelim oynasınlar

oynasınlar türküler söyliyerek yıldızların arasında

dünyayı çocuklara verelim

kocaman bir elma gibi verelim sıcacık bir ekmek somunu gibi

hiç değilse bir günlüğüne doysunlar

bir günlük de olsa öğrensin dünya arkadaşlığı

çocuklar dünyayı alacak elimizden

ölümsüz ağaçlar dikecekler

Ellerinize Ve Yalana Dair

Bütün taşlar gibi vakarlı,

hapiste sÖylenen bütün tÜrkÜler gibi kederli,

bütün yük hayvanları gibi battal, ağır

ve aç çocukların dargın yüzlerine benzeyen elleriniz.

Arılar gibi hünerli, hafif,

sütlü memeler gibi yuklu,

tabiat gibi cesur

ve dost yumuşaklıklarını haşin derilerinin altında gizleyen

elleriniz.

2

Bu dünya öküzün boynuzunda değil,

bu dünya ellerinizin üstünde duruyor.

Ve insanlar, ah, benim insanlarım,

yalanla besliyorlar sizi,

halbuki açsınız,

etle, ekmekle beslenmeğe muhtaçsınız.

Ve beyaz sofrada bir kere bile yemek yemeden doyasıya,

göçüp gidersiniz bu her dalı yemiş dolu dünyadan.

insanlar, ah, benim insanlarım,

hele Asya'dakiler, Afrika'dakiler,

Yakın Doğu, orta Doğu, Pasifik adaları

ve benim memleketlilerim,

yani bütün insanların yüzde yetmişinden çoğu,

elleriniz gibi ihtiyar ve dalgınsınız,

elleriniz gibi meraklı, hayran ve gençsiniz.

İnsanlarım, ah, benim insanlarım,

Avrupalım, Amerikalım benim,

uyanık, atak ve unutkansın ellerin gibi,

ellerin gibi tez kandırılır,

kolay atlatılırsın...İnsanlarım, ah, benim insanlarım,

antenler yalan söylüyorsa,

yalan söylüyorsa rotatifler,

kitaplar yalan söylüyorsa,

beyaz perdede yalan söylüyorsa çıplak baldırları kızların,

dua yalan söylüyorsa,

ninni yalan söylüyorsa,

rüya yalan söylüyorsa,

meyhanede keman çalan yalan söylüyorsa,

yalan söylüyorsa umutsuz günlerin gecelerinde ay ışığı,

söz yalan söylüyorsa,

ses yalan söylüyorsa,

ellerinizden geçinen

ve ellerinizden başka her şey

3

herkes yalan söylüyorsa,

elleriniz balçık gibi itaatli,

elleriniz karanlık gibi koçar,

elleriniz çoban köpekleri gibi aptal olsun,

elleriniz isyan etmesin diyedir.

Ve zaten bu kadar az misafir kaldığımız

bu ölümlü, bu yaşanası dünyada

bu bezirgan saltanatı, bu zulüm bitmesin diyedir.

En Mühim Mesele

Toprak doyurası gözleri doymuyor

Çok para kazanmak istiyorlar;

öldürmemiz, ölmemiz lazım geliyor

çok para kazanmaları için.

Elbet de aşikare yapmıyorlar bunu :

renk renk fener asmışlar kuru dallara,

yalanları salmışlar yollara,

hepsinin de kuyruğu telli pullu.

Davullar dövülüyor pazar yerinde

çadırlarda kaplan adam, deniz kızı, kesik bas,

pembe donlu cambazlar tellerin üzerinde

hepsinindi yüzü gözü boyalı.

Aldanıp aldanmamak,

İste butun mesele.

Aldanmazsak : varız!

Aldanırsak : yok!

Erzurum Ve Sivas Kongreleri

Biz ki İstanbul şehriyiz,

iste, arz ederiz halimizi

Türk halkının yüce katına.

Mevsim yazdır,

919'dur.

4

Ve teşrinlerinde gecen yılın

dört düvele teslim ettiler bizi,

gözü kanlı dört düvele

anadan doğma çırılçıplak.

Ve kurumuştu

ve kan içindeydi memelerimiz.

Biz ki İstanbul şehriyiz,

Fransız, İngiliz, İtalyan, Amerikan

bir de Yunan,

bir de zavallı Afrika zencileri

yer bitirir bizi bir yandan,

bir yandan da kendi köpek döllerimiz:

Vahdettin Sultan,

ve Damat Ferit

ve İngiliz muhipleri

ve Mandacılar,

Biz ki İstanbul şehriyiz,

yüce Türk Halkı,

malumun olsun çektiğimiz acılar...

...

...

Erzurum'da on dört gün surdu Kongre:

orda, mazlum milletlerden bahsedildi

butun mazlum milletlerden

ve emperyalizme karsı dövüşenlerinden onların.

Orda, bir Şurayı Millimden bahsedildi,

İrade-i Milliye'ye müstenit bir Şurayı Millimden.

Buna rağmen

diyenler vardı,

Hatta casuslar vardı içerde.

Buna rağmen

denildi.

denildi,

Buna rağmen

İstanbul’da birçok hanımlar, beyler, paşalar,

5

Türk halkından kesmişlerdi umudu.

Yağdırıldı telgraflar Erzurum'a:

<> diye.

< buğun bu, diyorlardı, mümkün değil,

birkaç vilayet, diyorlardı, kalacak elde,

şu halde, diyorlardı, şu halde,

Memaliki Osmaniye'nin cümlesine şamil

Amerikan mandaterliğini talep etmeği

memleketimiz için en Naci

bir sekli hal kabul ediyoruz.>>

FAKAT BU SEKLI HALLI KABUL ETMEDI ERZURUMLU.

ERZURUM'UN KISI ZORLUDUR, BALAM,

BUZ TUTAR YIGITLERIN BIYIGI.

ERZURUM'DA KASKATI, DIMDIK OLUR ADAM,

KABULLENMEZ YILGINLIGI...

İstanbul’da hanımlar, beyler, paşalar,

tül perdeler, kravatlar, apoletler, şişeler,

çıtı pıtı dilleri ve pamuk gibi elleri

ve biçare telgraf telleri

devretmek için Amerika'ya Anadolu'yu

şöyle diyorlardı Erzurum'dakilere:

<

tarafgirlik, cehalet

ve çok konuşmaktan başka müspet

bir hayat kuramayız.

İste bu yüzden Amerika çok işimize geliyor.

Filipin gibi vahşi bir memleketi adam etti Amerika.

Ne olacak,

Biz de on beş, yirmi sene zahmet çekeriz,

sonra Yeni Dünya'nın sayesinde

İstiklali kafasında ve cebinde taşıyan

bir Türkiye vücuda geliverir.

Amerika, içine girdiği memleket ve millet hayrına

nasıl bir idare kurduğunu

Avrupa'ya göstermek ister.

Hem artık işi uzatmağa gelmez.

6

Çok tehlikeli anlar yasıyoruz.

Sergüzeşt ve cidal devri geçmiştir:

Türkiye’yi geniş kafalı birkaç kişi belki kurtarabilir.>>

...

...

...

Ve böylece, bin dereden su getirdi İstanbul’dan gelen zevat.

Sivas, mandayı kabul etmedi fakat,

<>

dedi,

< ya ISTIKLAL, ya olum! >>

dedi.

Fakir Bir Şimal Kilisesinde Şeytan İle Rahibin Macerası

İlkönce yağmurla
sonra birdenbire açan güneşle başlamıştı sabah.
Henüz ıslaktı asfaltın solundaki tarla.
Harp esirleri çoktan iş başındaydılar.
Topraktan nefret duyarak
— halbuki köylüydü birçoğu —
tıraşlı ve korkak
çapalıyorlardı patatesleri.
Suluboya, solgun resimleri hatırlatıyordu insana
köy kilisesinden gelen çan sesleri.
Pazardı.
Kilisede erkeklerin hepsi ihtiyardı
kadınların değil,
içlerinde büyük memeli kızlar,
ve sarı saçlarına ak düşmemiş anneler vardı.
Maviydi gözleri.
Başları önde,
kalın, kırmızı ve harap parmaklarına bakıyorlardı.
Terliydiler.
Haşlanmış lahanayla günlük kokuyordu.
Kürsüde muhterem peder

«beyannameyi» okuyordu,
— gözlerini gizleyerek —.

Renkliydi pencere camlarından biri.

Bu camdan içeri giren güneş

duruyordu genç bir kadının bembeyaz ensesinde

eski bir kan lekesi gibi.

Ve hiçbir zaman

doğurmamış olan

göğüssüz ve kalçasız bir Meryem'in kucağında bir çocuk:

başı öyle büyük

o kadar inceydi ki kıvrılmış bacakları

hazin ve korkunçtu.

Önlerinde kandil yanıyordu

eski

sert

ve boyalı tahtayı aydınlatıp...

İki adam boyundaydı tahta heykel.

Şeytan saklanmıştı arkasına

— kaşları çekik, sakalı sivri,

Mefistofeles olması muhtemel, —-

ve âlim bir tebessümle

dinliyordu muhterem pederi.

«— Avrupa'nın bekası,

(okuyordu beyannameyi muhterem peder)

Avrupa'nın bekası için harbediyoruz.»

Dinliyordu Şeytan

sivri sakalında keder

ve âsi ve selîm aklına

dayanılmaz bir ağrı vermekteydi yalan.

Okuyordu rahip:

«— Avrupa milletleri el ele verip

harbediyoruz,

ve mutlak imha edeceğiz

medeniyet için tahripçi bir unsuru.»

8

Şeytan bir parça yana itti Meryem'in heykelini

ve havada sihirle efsun alâmetleri daireler çevirip

kaldırdı elini

rahibe doğru

— etsizdi, uzundu bu el,

hakikat gibi, kemikli ve kuru —.

Ve ne olduysa o anda oldu işte.

Renkli camın altındaki kadın

çırılçıplak göründü kıpkırmızı güneşte.

Memeleri ağırdı

ve sarı ipek gibi parlıyordu karnının altında tüyler.

Düşürdü kâadı muhterem peder

ve Şeytan'ın iğvasıyla hakikati bağırdı:

«— Karşı koymak günü geldi en büyük tehlikeye.

Harbediyoruz,

fuhşun bekası için,

kerhane kapıları kapanmasın diye.

Ve sen orda, arkada

içinde beyaz entarisinin

bir erkek çocuğu gibi duran,

sen orospu olacaksın kızım.

Sana firengi ve belsoğukluğu verecekler

büyük şehirlerimizden birinde.

Baban dönmeyecek

Yatıyor şimdi yüzükoyun

çok uzak bir toprağın üzerinde.

Şimdi kan içindedir

etli, kalın kulaklar

ve ince kollarının dolandığı boyun.

Yattığı yerde yalnız değil.

Hareketsiz duran tanklarla, terk edilmiş toplar sahada.»

Kendi sesinden ürkerek

sustu rahip.

Orda, arkada, beyazlı kız ağlıyordu.

9

Kadife ceketli bir erkek

— ihtiyar orman bekçisi civar çiftliğin —

bir şeyler söylemek istedi.

Sivri sakalını kaşıdı Şeytan,

rahibe: «Devam et, » — dedi.

Ve muhterem peder

başladı tekrar konuşmaya:

«— Harbediyoruz:

pazar ve mal nizamının bekası için.

Kömür, lâstik ve kereste,

ve kendi değerinden fazla yaratan iş kuvveti

satılmalıdır.

Patiska, benzin

buğday, patates, domuz eti

ve taze gümrah bir sesin içindeki cennet

satılmalıdır.

Güneşli bahçesi ve resimli kitapları çocukluğun

ve ihtiyarlığın emniyeti

satılmalıdır.

Şan, şeref ve saadet,

ve

kuru kahve

topyekun pazar malı olup

tartılıp, ölçülüp, biçilip satılmalıdır.

Harbediyoruz:

harbi bitirdiğimiz zaman

aç, işsiz ve sakat

— harp madalyasıyla fakat —

köprü altında yatılmalıdır...»

Yine sustu muhterem peder.

Şeytan emretti yine:

«— Naklet onun macerasını,

o ne idi, ne oldu, anlat...»

Ve anlattı rahip:

«— Onu hepiniz hatırlarsınız,

toprağın içindeki bir patates tohumu gibi

fakir,

çalışkan

ve neşesiz geçti çocukluğu.

Sonra uyandı birdenbire

on yedi yaşına doğru.

Yine fakirdi, çalışkandı.

Fakat aylarca gidip

bulutsuz bir denizde

altında sönük yelkenlerin

sanki çok sıcak bir sabah ufukta apansızın

yeni bir dünya keşfeder gibi buldu neşeyi...

Mahallede sesi en güzel olan insandı

ve en güzel mandolin çalan.

Hatırlıyorsunuz değil mi

size doğru gelen dostluğunu kocaman, kırmızı elinin

ve mavi kurdelesini

mandolininin? ..

İçinizde kimin kalbini kırdı,

kime yalan söyledi,

sarhoş olduğu vaki midir,

ve kiminle dövüştü?

Çocuklara saygısını

ve ihtiyarlara şefkatini inkâr edebilir miyiz?

Belki biraz kalın kafalı

fakat kalbi bir balık yavrusu gibi temiz

onu geçen sene harbe gönderdik.

Şimdi gerilerinde cephenin

işgal altındaki bir köyün odasındadır.
Baygın bir kadının ırzına geçmekle meşgul
bir tahta masanın üzerinde.
Beli çıplak
pantolunu dizlerinde
başında miğfer
ve ayaklarında kısa, kalın çizmeler.
Yerde iki çocuk ölüsü yatıyordu
direkte bağlı bir erkek.

11

Dışarda yağmur yağıyor
ve uzaktan uzağa motor sesleri.
Kadını masadan yere iterek
doğrulup çekti pantolonunu...
Halbuki hepiniz hatırlarsınız onu,
hatırlıyorsunuz değil mi
size doğru gelen dostluğunu kocaman, kırmızı elinin
ve mavi kurdelesini
mandolininin? »
Yine birdenbire sustu muhterem peder.
(Susabilmek bir hünerdir
insanın ağzından çıkan sözler
kendine ait olmazsa.)
Fakat tahta Meryem'in arkasından
yine emretti Şeytan:
«— Rahip, devam et, » — dedi.

Ve devam etti rahip:

«— Harbediyoruz.

Çalıştırılan insan yığınları

birbirine devrederek zinciri,

karanlık ve ağır,

beton künklerin içinde akmalıdır.

Ve sen kocakarı

— ön safta, solda, diz çöküp

yüzü eski bir kâat gibi buruşuk olan —

seni temin ederim ki

kilise kapısında oynayan torunun

— beş yaşında,

başı altın bir top gibi yuvarlak —

dedesi,

senin kocan,

babası,

senin oğlun

ve komşuların gibi

kömür ocaklarında çalışacak.

Hiçbir şeyi

12

ümit etmemeyi

öğrensin.

Bu maksatla

uçuyor bombardıman birliklerimiz

tasavvur edilmeyecek kadar çok ölüm taşıyıp

iki gergin kanatla.

Ve motorlarına benzinle beraber

belki bir parça keder dolarak

(öldürenlerde tevehhüm edilen keder gibi bir şey) ,

uçuyor av kuvvetleri himayesinde olarak

bombardıman birliklerimiz

birbiri ardından giden dalgalar halinde...

Harbediyoruz:

öldürdüklerimizin sayısı

— bizden ve onlardan

aralarında meme çocukları da var —

şimdilik

beş altı milyon kadar.

Harbediyoruz:

kundak bezinin çeşidiyle belli olmalı herkesin yeri.

Harbediyoruz:

parlasın edebiyen diye sabah güneşlerinde

hapisane demirleri...»

Hakikat çok taraflıdır.

Fakir bir Şimal kilisesinde

— Şeytan'ın iğvasıyla da olsa —

fakir bir papaz

onu o kadar uzun anlatamaz.

İnzibat kuvvetleri aldı haberi

— kadife ceketli orman bekçisinden —

gelip indirdiler kürsüden muhterem pederi.

Ve asfalt yolun üzerinde

arasında silâhlı iki adamın

giderken muhterem peder

Şeytan baktı arkasından:

çekik kaşlarında ümit

13

ve sivri sakalında keder.

12.9.1941

Not:

Alamanya yıkıldı.

Temerküz kampından kurtarıldı muhterem peder.

Ve yine Şeytan'ın iğvasına uymasaydı eğer

önemli Alaman demokratlarından biri olurdu bugün

Anglo-sakson işgal bölgelerinden birinde.

Halbuki yine uydu Şeytan'a.

Ve yine bir pazar günü ve aynı kilisede yine

batılı müttefikleri meth ü sena edeyim derken

41 yılında söylediklerinden bazı fasılları tekrarladı aynen

bilhassa mal nizamına ait olanları.

Ve Katolik bir Amerikan subayının emriyle

(tevkif edilmediyse de bu sefer)

kovuldu kiliseden muhterem peder.

Yine arkasından baktı Şeytan:

çekik kaşlarında biraz daha çok ümit

sivri sakalında biraz daha az keder...

(1946 Şubat 17)

Gazete Fotoğrafları Üstüne

Kara Yara

Birinci sayfada yatıyor iki sütun üstüne

iki çıplak yavrucuk,

birinci sayfada iki sütun üstüne

bir avuç kemik deri.

Delinmiş patlamış etleri.

14

Biri Diyarbakırlı, Erganili biri.

Kolları bacakları kargacık burgacık,

kafaları kocaman,

ağızları korkunç bir haykırışla açık,

birinci sayfada taşla ezilmiş iki kurbağacık.

İki kurbağacık

kara yaralı iki yavrum benim.

Yılda kim bilir kaç bininiz

acı suya bile doymadan gelip gidiyor...

Ve müsteşar bey:

(Kara Yaraya tutulası)

'Endişeye mahal yok, ' diyor.

3 Ağustos 1959

2

Emniyet Müdürü

Güneş bir yara gibi açılmış gökte

akıyor kanı.

Uçak alanı.

Karşılayıcılar, eller göbekte:

coplar, cipler,

hapisane duvarları, karakollar

ve darağaçlarında sallanan ipler

ve siviller göze görünmez

ve bir çocuk işkenceye dayanamadı

attı kendini Emniyet'te üçüncü kattan.

Ve işte Emniyet Müdürü bey

uçaktan iniyorlar

Amerika'dan dönüyorlar

mesleki tetkikattan.

İncelediler uyku uyutmamak usullerini

ve memnun kaldılar pek

hayalara bağlanan elektrottan

15

ve bizdeki tabutlukların üstüne bir de konferans vererek

açıkladılar faydalarını

koltuk altlarına kaynar yumurta koymanın,

boyun derisini kibritle ince ince yakıp soymanın.

Emniyet Müdürü bey uçaktan iniyorlar

Amerika'dan dönüyorlar

ve coplar cipler

ve darağaçlarında sallanan ipler

üstat döndü diye seviniyorlar.

1959

3

Adnan Bey

Türküler söylendikçe Türk diliyle

Seni seviyorum gülüm, dendikçe Türk diliyle

Türk diliyle gülünüp

Türk diliyle ağıtlar yakıldıkça, Adnan Bey,

ben anılacağım,

anılacak Türk diliyle size sövüşüm.

Tarlalarımıza girmiş değil sizin gibisi yaban domuzunun.

Şehrimiz görmüş değil yangının sizden kanlısını.

Bir adınız var, Adnan Bey, adımıza benzeyen.

Dilimiz kuruyor dilimizi konuştuğunuz için.

Bitten, açlıktan, sıtmadan betersiniz.

Yüz Türkiye olsa

elinizden de gelse

yüzünü de zincire vurur

yüz kere satarsınız.

Milletimin en talihsiz gecesi

ana rahmine düştüğünüz gecedir.

1959

16

4

Ahmet Emin Yalman

Selanikli Osman Efendi

keskin muhasebecilerdendi

ama o da yanıldı ömründe bir kere

yanlış bir tohum atıp rahm-i madere.

Bu tohum dünyaya çıkıp insan biçimini aldıysa da,

boyu bir karış kaldıysa da,

öyle haltlar yedi, öyle işler karıştırdı ki

sövdüler kabrinde bile babası Osman Efendiye.

Osman Efendi, Ahmet Emin adını takmıştı tohumuna,

Ahmet Emin, Yalman'lığı kattı buna

ve Ahmet Emin Yalman

önce Alaman oldu sonra Amerikan.

Ona göre her devirde, her zaman

satılacak bir gazeteydi 'Vatan'

ve hazret sattı vatanı.

Hapse atacaklarmış Ahmet Emin Yalman'ı

Amerikana yaranmaktaki rekabet yüzünden.

Hapisteki hırsızlara acıyorum ben,

ahlâkları bozulacak

Emin Beyle aynı damda yaşayarak...

1959

5

Refik Koraltan

«Tekstilde umutsuz durum.

Bir işsiz kezzap içti.

Bir milyon çocuk okuldan mahrum.

Kara yara Mardin'e geçti.

Grev yapan işçiler yakalandı.

Köylü, çiftliklerinin ekinini yakıyor...»

17

Bir gazete sayfasında

başlıkların arasından bakıyor başkan

başkan Refik Bey,

bel bel bakıyor.

Büyük Millet Meclisi'nin sahibi

gösteriyor suratını milletime

bilmem neyini gösteren bir deli gibi.

Biliyoruz,

odur küçük dağları

ve dağların doğurduğu fareleri yaratan

ve Debreli Hasan gibi martini atan.

Biliyoruz,

tutmuş elinden Amerikan:

Yürü ya Refik kulum, demiş

ve Refik Bey yürümüş,

göbeği kendinden bir karış önde,

diz kapaklarına kadar kana batarak,

millî şerefimizin kemikleri üstünde.

Biliyoruz, biliyoruz,

bu vatanın anasını ağlatan

bir İsmet, bir Adnan, bir de Koraltan.

1959

6

Korku

Korkuyor Adnan Menderes

ölülerden korkuyor.

Kore dağlarından gel iyor kimi

apaçık gözleri dumanlı

kaytan bıyıkları kanlı

yaşları yirmi.

18

Korkuyor Adnan Menderes

ölülerden korkuyor

hele çocuk ölülerinden.

Karınları davul gibi, boyunları çöpten ince,

kırıyorlar Adnan Bey'in mutfak camlarını

her gece mezarlarından çıkınca...

Korkuyor Adnan Menderes

dirilerden korkuyor

hele çarıklılardan

hele kasketlilerden.

Kasketliler hayını bağışlamayı bilmez.

Korkuyor Adnan Menderes

kocaman yanakları

sarkıyor yağlı, sarı.

Korkuyor Adnan Menderes

üç saata indi uykusu.

Korkuyor Adnan Menderes

hiçbir korkuya benzemez

halkını satanın korkusu.

(1959)

Gelmiş Dünyanın Dört Bir ucundan...

Gelmiş dünyanın dört bir ucundan

Ayrı dilleri konuşur, anlaşırız

Yeşil dallarız dünya ağacından

Gençlik denen bir millet var, ondanız

Gerileyen Türkiye Yahut Adnan MENDERES'e

Öğütler

Şaşkınlığın bu kadarına doğrusu ya pes.

Bindiğin dalı kesiyorsun Adnan Menderes.

İlle de asıp kesmek geliyorsa içinden

Ezmekte devâm et Barışçılar'ı, ama sen

Meselâ Yalçın'ı da tıkıyorsun deliğe (1)

İhtiyarcık sana azıcık cilve yaptı diye,

19

Git, koş, elini öp, af dile, yüzünü güldür,

O, yalnız altın kafeslerde öten bülbüldür.

O, matbaalar yıktırıp kitaplar yaktıran, (2)

O, büyük demokrat, O, hürriyetçi kahraman,

Moskova'yı atomlayalım diyen insancı...

Kendine acımazsan bize bir parça acı.

A be Adnan Menderes, böyle bir dal kesilmez,

Böyle şaşkınlıkların sonu da iyi gelmez...

Şu muhalefetle de alıp veremediğin ne?

Niye öyle hışımla yürüyorsun üstüne?

Kore'ye asker gönderdin de 'Hayır' mı dedi?

'Kan aktı hesabı sorulmalıdır! ' mı dedi?

Orduyu emrimize verdin, ses çıkardı mı?

'Olmaz olsun' mu dedi Amerikan yardımı?

Feryat mı etti 'İstiklâl elden gitti' diye?

Zavallı, sımsıkı sarılmış demokrasiye:

'Başvekil merasimsiz karşılanmalı' diyor. (3)

Bir de bazan coşarak 'Hayat pahalı' diyor.

Bu aksoylu muhalefeti ezilir görmek

Türkün Batılı dostlarını pek üzüyor pek. (4)

Şaşkınlığın bu kadarına doğrusu ya pes.

Bindiğin dalı kesiyorsun Adnan Menderes.

Hani, her işte bizden örnek alacaktın ya?

Hürriyet nizamına sâdık kalacaktın ya?

Vaadettin tanımadın işçinin grev hakkını.

O hakkı bizim tanıdığımız gibi tanı.

Elli istiyorlarsa ateş aç, sonra beş ver.

Ama ufak tefek grevlerde anlayış göster.

Sendika liderlerinizin birçoğu zaten

bizde olduğu gibi emir alır polisten.

Niye telaşlanıp kaybedersin vekarını?

Hem de kırarsın liderlerin itibarını?

Şaşkınlığın bu kadarına doğrusu ya pes,

Bindiğin dalı kesiyorsun Adnan Menderes.

Senin bindiğin dallar ve bindiğimiz dallar,

Unutma bu dallardan başka asıl ağaç var,

öfkeyle homurdanan yarı çıplak, yarı aç,

bizi silkip atmaya fırsat kollıyan ağaç...

(1955)

Dünyanın En Tuhaf Mahluku

Akrep gibisin kardeşim,

korkak bir karanlık içindesin akrep gibi.

Serçe gibisin kardeşim,

serçenin telaşı içindesin.

Midye gibisin kardeşim,

midye gibi kapalı, rahat.

Ve sönmüş bir yanardağ ağzı gibi korkunçsun, kardeşim.

Bir değil,

beş değil,

yüz milyonlarlasın maalesef.

Koyun gibisin kardeşim,

gocuklu celep kaldırınca sopasını

sürüye katılıverirsin hemen

ve âdeta mağrur, koşarsın salhaneye.

Dünyanın en tuhaf mahlukusun yani,

hani şu derya içre olup

deryayı bilmiyen balıktan da tuhaf.

Ve bu dünyada, bu zulüm

senin sayende.

Ve açsak, yorgunsak, alkan içindeysek eğer

ve hâlâ şarabımızı vermek için üzüm gibi eziliyorsak

kabahat senin,

— demeğe de dilim varmıyor ama —

kabahatın çoğu senin, canım kardeşim!

(1947)

Çekilmez Bir Adam...

Çekilmez bir adam oldum yine

Uykusuz, aksi, lanet

Bir bakıyorsun ki ana avrat söver gibi

Azgın bir hayvan döver gibi

21

O gün çalışıyorum

Sonra birde bakıyorsun ki

Ağzımda sönük bir cigara gibi tembel bir türkü

Sabahtan akşama kadar sırt üstü yatıyorum ertesi gün

Ve beni çileden çıkarıyor büsbütün

Kendime karşı duyduğum nefret ve merhamet

Çekilmez bir adam oldum yine

Uykusuz, aksi, lanet

Yine her seferki gibi haksızım

Sebep yok olması da imkansız

Bu yaptığım iş ayıp rezalet

Fakat elimde değil

Seni kıskanıyorum.

Çocuklar Ölebilir YarınÇocuklar Ölebilir Yarın

Çocuklar ölebilir yarın,

hem de ne sıtmadan ne kuşpalazından

düşerek te değil kuyulara filân;

çocuklar ölebilir yarın,

çocuklar sakallı askerler gibi ölebilir yarın,

çocuklar ölebilir yarın atom bulutlarının ışığında,

ne bir santim kemik, ne bir damla kan,

çocuklar ölebilir yarın atom bulutlarının ışığında

arkalarında bir avuç kül bile değil

arkalarında gölgelerinden başka bir şey bırakmadan

Çocuklarımıza Nasihat...

Hakkındır yaramazlık.

Dik duvarlara tırman

yüksek ağaçlara çık.

Usta bir kaplan

gibi kullansın elin

yerde yıldırım gibi giden bisikletini..

Ve din dersleri hocasının resmini yapan

kurşunkaleminle yık

Mızraklı İlmihalin

yeşil sarıklı iskeletini..

Sen kendi cennetini

kara toprağın üstünde kur.

Coğrafya kitabıyla sustur,

seni «Hilkati Âdem»le aldatanı..

Sen sade toprağı tanı

toprağa inan.

Ayırdetme öz anandan

toprak ananı .

Toprağı sev

anan kadar...

(1928)

CENAZE MERASİMİM

Bizim avludan mı kalkacak cenazem?

Nasıl indireceksiniz beni üçüncü kattan?

Asansöre sığmaz tabut,

merdivenler daracık

Belki avluda dizboyu güneş ve güvercinler olacak,

belki kar yağacak çocuk çığlıklarıyla dolu,

belki ıslak asfaltıyla yağmur.

Ve avluda çöp bidonları duracak her zamanki gibi.

Kamyona, yerli gelenekle,yüzüm açık yükleneceksem,

bir şey damlayabilir alnıma bir güvercinden; uğurdur.

Bando gelse de, gelmese de çocuklar gelecek yanıma,

meraklıdır ölülere çocuklar.

Bakacak arkamdan mutfak penceremiz.

Balkonumuz geçirecek beni çamaşırlarıyla.

Ben bu avluda bahtiyar yaşadım bilemediğiniz kadar.

Avludaşlarım, uzun ömürler dilerim hepinize

Büyük Taarruz

Dağlarda tek tek

ateşler yanıyordu.

Ve yıldızlar öyle ışıltılı öyle ferahtılar ki

sayak kalpaklı adam

23

nasıl ve ne zaman geleceğini bilmeden

güzel, rahat günlere inanıyordu

ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki mavzerinin yanında,

birden bire beş adım sağında onu gördü.

Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu.

Paşalar `üç' dediler.

Sarışın bir kurda benziyordu.

Ve mavi gözleri çakmak çakmaktı.

Yürüdü uçurumun kenarına kadar,

eğildi durdu.

Bıraksalar

ince uzun bacakları üstünde yaylanarak

ve karanlıkta akan bir yıldız gibi kayarak

Kocatepe'den Afyon Ovası'na atlayacaktı.

Bulut mu Olsam

Denizin üstünde ala bulut

yüzünde gümüş gemi

içinde sarı balık

dibinde mavi yosun

kıyıda bir çıplak adam

durmuş düşünür.

Bulut mu olsam,

gemi mi yoksa?

Balık mı olsam,

yosun mu yoksa? ..

Ne o, ne o, ne o.

Deniz olunmalı, oğlum,

bulutuyla, gemisiyle, balığıyla, yosunuyla.

Bu Vatana Nasıl Kıydılar...

İnsan olan vatanını satar mı?

Suyun içip ekmeğini yediniz.

Dünyada vatandan aziz şey var mı?

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

24

Onu didik didik didiklediler,

saçlarından tutup sürüklediler.

götürüp kâfire: «Buyur...» dediler.

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Eli kolu zincirlere vurulmuş,

vatan çırılçıplak yere serilmiş.

Oturmuş göğsüne Teksaslı çavuş.

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Günü gelir çarh düzüne çevrilir,

günü gelir hesabınız görülür.

Günü gelir sualiniz sorulur:

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

1959

Bu Dünyada

Bu dünyada ne çok güzel kadın var

kızlar hele.

Otelin balkonuna çık

seyret ihtiyar.

Bir yandan şiir döktür birbirinden aydınlık

bir yandan yanındaki ölümle sohbet eyle.

Biz

kulede bir başına bir adam oturur

önünde milyonlarca düğme var

düğmenin birine bastı mıydı

bizlerden biri ya kolunu kaldırır

ya adam öldürür

ya çişini eder

tereci tere satar

biz vatan satarız

biz kurşuna dizeriz düşünceyi

hiçbir şey düşünmiyeceksin

hatta hiçbir şey düşünmediğini bile

25

bir ilacımız var bizim

şırınga ettik mi insana

istediğimizi söyletiriz

biz insan eti yeriz

pek güzel oluyor nohutlu yahnisi

ucu kurşunlu kırbaca pek meraklıyız

kapıya şapkanı as

gir içeriye

yat karımızla

biz görünce şapkayı

döner gideriz rahatsız olmayın diye

çocuklarımız

kıçlarına etiket yapıştırılır

piçhanelerde yetiştirilir

yatağa yatmadan

yastığın altına bak

oraya girmiş olabilir bizlerden biri

geçenlerde güneş tutuldu ya

bu fesatlığı da biz yaptık

propaganda kuvvetiyle

en iyisi bizi asmak

bizi kesmek

hapislere atmak bizi

bizi atomlamaktır

Bir Yolculuk Üstüne

Açıyoruz kapıları,

kapıyoruz kapıları,

geçiyoruz kapılardan

26

ve biricik yolculuğun sonunda

ne şehir,

ne liman

tren yoldan çıkıyor,

batıyor gemi

düşüyor uçak.

Harita çizilmiş buzun üstüne

Elimde olsaydı bu yolculuğa

başlayıp başlamamak

başlardım yine .

Bir Küvet Hikayesi...

1

Süleyman'a karısı telefon etti:

— Konuşan ben,

ben, Fahire.

Tanımadın mı sesimden?

Demek çok bağırdım birdenbire.

Çığlık mı?

Belki...

Hayır,

çocuklar hasta değil.

Dinle beni:

İşini bırak da gel,

çabuk ol ama.

Telefonda anlatamam,

olmaz.

Daha kıyamet kadar vakit var akşama.

Saatlar, saatlar,

kıyamet kadar.

Sorma.

Dinle beni...

Hemen vapur bulamazsan

Üsküdar'a kayıkla geç.

Bir taksiye atla.

Paran yoksa

patrondan avans al.

Yolda hiçbir şey düşünme,

mümkün mertebe yalansız gelmeye çalış.

Yalan kuvvetliye söylenir

ben kuvvetsizim.

Alay etme kuzum.

Evet kar yağacak,

evet

hava güzel.

Koynuna girdiğim adam gibi

kocam gibi değil,

büyüğüm, akıllım,

babam gibi gel...

2

Geldi Süleyman,

Fahire, kocası Süleyman'a sordu:

— Doğru mu?

— Evet.

— Teşekkür ederim Süleyman.

Bak işte rahatladım.

Bak işte ağlamıyorum artık.

Nerde buluşuyordunuz?

— Bir otelde.

— Beyoğlu tarafında mı?

— Evet.

— Kaç defa?

— Ya üç, ya dört.

— Üç mü, dört mü?

— Bilmiyorum.

— Bunu hatırlamak bu kadar mı güç Süleyman?

— Bilmiyorum.

— Demek ki bir otel odasında.

Kim bilir çarşaflar nasıl kirliydi.

Bir İngiliz romanında okudum,

bu işlere yarayan otellerde

kırık küvetler varmış.

Sizinkinde de var mıydı Süleyman?

— Bilmiyorum.

— Hele düşün,

toz pembe çiçekli, kırık bir küvet?

— Evet.

— Hiç hediye verdin mi?

— Hayır.

— Çukulata, filân?

— Bir defa.

— Çok mu seviyordun?

— Sevmek mi?

Hayır...

— Başkaları da var mı Süleyman?

— Yok.

— Olmadı mı?

— Hayır .

— Bunu sevdin demek...

Başkaları da olsaydı

daha rahat ederdim...

Çok mu güzel yatıyordu?

— Hayır.

— Doğru söyle, bak ne kadar cesurum...

— Doğru söylüyorum...

— Zaten gösterdiler bana.

İnek gibi karı.

Belimden kalın bacakları...

Fakat zevk meselesi bu...

Bir sual daha, Süleyman:

Niçin?

— Bilmiyorum...

Karanlıkta pencerenin hizasında

karlı, ağır bir çam dalı.

Bir hayli zaman oldu

sofada asma saat on ikiyi çalalı.

29

3

Süleyman'ın karısı Fahire

şunları anlattı kocasına ertesi gün:

—... Dayanılmaz bir acı halindeydi

kendime karşı duyduğum merhamet,

ölmeye karar verdimdi, Süleyman...

Annem, çocuklarım ve en önde sen

bulacaktınız karda ayak izlerimi.

Bekçi, polisler, bir tahta merdiven

ve bir kadın ölüsü çıkaracaktınız
arka arsada bostan kuyusundan.
Kolay mı?
Gece bostan kuyusuna doğru yürümek,
sonra kenarına çıkıp durarak
baş aşağı atlamak karanlığına?
Fakat bulmadınızsa eğer
karda ayak izlerimi
sade korktuğumdan değil.
Bekçi, merdiven, polisler,
dedikodu, kepazelik,
aldatılmış bir zevcenin intiharı:
komik.
Niçin öldüğümü anlatmak müşkül.
Kime? Herkese, sana meselâ.
İnsan, ölmeye karar verirken bile
insanları düşünüyor...
Sen yatakta uyuyordun
yüzün rahat,
her zaman nasıl uyursan
ondan evvel ve o varken.
Dışarda kar yağmaya başladı.
Bir tek gecelikle çıkmak balkona:

30

Zatürree ertesi gün,
nümayişsiz ölüvermek.

Hayır,

hiç aklıma gelmedi nezle olmak ihtimali.

Yaktım sobamızı.

İyice ısınmak lâzım ilkönce.

Ciğer bir çay bardağı gibi çatlarmış.

Pencereye, kara bakıyorum:

«Eşini gaip eyleyen bir kuş

gibi kar

geçen eyyamı nev baharı arar...»

Babam bu şiiri çok severdi.

Sen beğenmezsin.

«Sağdan sola, soldan sağa lerzânı girizan...»

Lambayı söndürmeden balkona çıktım.

«... gibi kar

düşer düşer ağlar...»

Oturdum balkonda iskemleye.

Havada çıt yok.

Karanlık bembeyaz.

Uykudayım sanki.

Sanki çok sevdiğim bir insan

korkarak beni uyandırmaktan

yumuşacık dolaşıyor etrafımda.

Üşümüyordum.

Kederim duruluyor

berraklaşıyor.

Odanın camlı kapısından balkona vuran ışık

sıcak bir kumaş gibiydi üstünde dizlerimin.

Ben rehavetli bir mahzunluk içinde

acayip şeyler düşünüyordum:

Feneryolu'ndaki çınar

150 yaşındaymış.

Ömrü bir gün süren böcekler.

Gün gelecek

31

insanlar çok uzun

çok bahtiyar yaşayacaklar.

İnsanın yüreği ve kafası var...

İnsanın elleri...

İnsan?

Ne zamanki,

nerdeki,

hangi sınıftan?

Onların insanları,

bizim insanlarımız.

Ve her şeye rağmen

yeni bir dünya için yapılan kavga.

Sonra sen

ben

bir kırık küvet

ve benim

kendime karşı duyduğum merhamet...

Kar durdu.

Sökmek üzre şafak.

Utanarak

odaya döndüm.

O anda uyansaydın

sarılıp boynuna...

Uyanmadın.

Evet,

çok şükür nezle bile değilim.

Şimdi?

Zaman zaman hatırlayıp

zaman zaman unutacağım.

Yine yan yana yaşayacağız

beni sevdiğine emin olarak.

4

Altı ay kadar geçti aradan.

32

Bir gece karı koca denizden dönüyorlardı.

Gökte yıldızlar, ağaçlarda yaz meyveleri vardı.

Fahire birdenbire durdu

baktı muhabbetle kocasının gözlerine

ve suratına tükürür gibi bir tokat vurdu.

(16.8.1940)

Bir Komik Adem

Gözleri, kulakları, elleri, ayaklarıyla,

han hamam, apartıman ve konaklarıyla,

çatal, bıçak, tabak ve bardaklarıyla,

16 sayfaları, baskı makinaları-tanklarıyla,

yamak ve yardaklarıyla

hücuma kalktılar! ..

hele içlerinde öyle bir tanesi var,

öyle bir tanesi var ki:

İnsanın yüzüne öyle bakar,

Öyle melûl bakar ki:

toka edersin eline papelini.

Ve sıkar sıkmaz onun belini

sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırpar elini..

O komik bir âdemdir.

Portakal oğlu zâdemdir.

*

Han, hamam, apartıman ve konaklarınızla,

çatal, bıçak, tabak ve bardaklarınızla,

yamak ve yardaklarınızla

hücuma kalktınız!

Hak varsa eğer,

hücuma kalkmak hakkınız..

Efendiler,

ikinizle teker teker

paylaştık kozumuzu!

33

şimdi sıra onun,

gelsin o! !

Gel.

Sen:

İtlerini öne itip

karanlıkta yol kesen

hatip! ! !

Sen:

Beşinci Mehmedin saltanatını,

Halifenin altın nallı kır atını,

papellerin kat katını

ve teneke suratını,

doldurup torbana

sıska sırtında taşıyorsun..

Torbanı doldurmak için yaşıyorsun.

Bana gelince

ben:

geniş omuzlarımda dimdik bir kelle taşıyorum.

Ve yaşıyorum:

kellemin

içindeki

için..

Farkındayım niçin:

kan

fışkırıyor

bana bakan

'ateş feşan? ! '

gözlerinden...

Ve niçin:

cümleler ezberlemişsin

Fehim Paşanın sözlerinden...

Fehim Paşanın hayrülhalefi,

bize sökmez afi..

Çıkmak istediğim yaldızlı merdiven yok.

34

Kalbimin elinde ipekli eldiven yok..

Çıplak bir yumruk gibi kalbimi soymuşum.

Kellemin

içindeki

için,

kellemi koymuşum..

Sen...

Hayır...

Seninle böyle konuşmak istemem..

Hem,

ben ki yegâne asaleti

dişli düşmanla boğuşmakta bulanım,

seninle boğuşmak istemem..

Sen bir komik âdemsin.

Portakal Oğlu zâdemsin.

toka ederler papelini,

sıkarlar senin belini,

sivri dilli, zilli bir bebek gibi çırparsın elini.

Sen bir komik âdemsin! ..

Sen...

Fehim Paşanın hayrülhalefi.....

Bu kadarı kafi.....

Bir Kız Vardı Japonya'da

Bir kız vardı Japonyada

ufacık, tefecik bir kız,

Bir bulut vardı dünyada

işi: öldürmekti yalnız.

Bu bulut bu kızcağızın

öldürdü nineciğini,

külünü göğe savurdu,

sonra, yine apansızın

gelip babasını vurdu,

sonra da kızın kendisini.

Ve doymadı ve doymadı

yeni kurbanlar arıyor.

35

Atom ölümüdür adı,

karanlıkta bağırıyor.

Büyük bir birlik kuralım,

canavarı susturalım.

Savaş cengine gidelim,

canavarı yok edelim.

Bir Hazin Hürriyet...

Satarsın gözlerinin dikkatini, ellerinin nurunu, bir lokma bile

tatmadan

yoğursun

bütün nimetlerin hamurunu.

Büyük hürriyetinle çalışırsın el kapısında, ananı ağlatanı

Karun etmek hürriyetiyle hürsün!
Sen doğar doğmaz dikilirler tepene,
işler ömrün boyunca durup dinlenmeden yalan
değirmenleri,
büyük hürriyetinle parmağın şakağında düşünürsün vicdan
hürriyetiyle hürsün!
Başın ensenden kesik gibi düşük,
kolların iki yanında upuzun,
büyük hürriyetinle dolaşıp durursun,
işsiz kalmak hürriyetiyle hürsün!
En yakın insanınmış gibi verirsin memleketini, günün birinde,
mesela,
Amerika'ya ciro ederler onu seni de büyük hürriyetinle beraber,
hava üssü olmak hürriyetiyle hürsün!
Yapışır yakana kopası elleri Valstrit'in, günün birinde, diyelim ki,
Kore'ye gönderilebilirsin, büyük hürriyetinle bir çukura
doldurulabilirsin, meçhul asker olmak hürriyetiyle hürsün!
Bir alet, bir sayı, bir vesile gibi değil insan gibi yaşamalıyız
dersin,
büyük hürriyetinle basarlar kelepçeyi,

yakalanmak, hapse girmek, hatta asılmak hürriyetinle
hürsün
Ne demir, ne tahta, ne tül perde var hayatında, hürriyeti seçmene
lüzum yok
hürsün.

Bu hürriyet hazin şey yıldızların altında.

1951

Bir Gemici Türküsü...

Rüzgâr,

yıldızlar

ve su.

Bir Afrika rüyasının uykusu

düşmüş dalgalara.

Işıltılı, kara

bir yelken gibi ince

direğinde geminin.

Geçmekteyiz içinden

bir sayısız

bir uçsuz bucaksız yıldızlar âleminin.

Yıldızlar

rüzgâr

ve su.

Başüstünde bir gemici korosu

su gibi, rüzgâr gibi, yıldızlar gibi bir türkü söylüyor,

yıldızlar gibi

rüzgâr gibi

su gibi bir türkü.

Bu türkü diyor ki, «Korkumuz yok!

İnmedi bir gün bile gözlerimize

bir kış akşamı gibi karanlığı korkunun.»

Bu türkü

diyor ki,

«Bir gülüşün ateşiyle yakmasını biliriz

ölümün önünde sigaramızı.»

Bu türkü

37

diyor ki,

«Çizmişiz rotamızı

dostların alkışlarıyla değil

gıcırtısıyla düşmanın

dişlerinin.»

Bu türkü diyor ki, «Dövüşmek..»

Bu türkü diyor ki, «Işıklı büyük

ışıklı geniş ve sınırsız bir limana

dümen suyumuzda sürüklemek denizi..»

Bu türkü diyor ki, «Yıldızlar

rüzgâr

ve su...»

Başüstünde bir gemici korosu

bir türkü söylüyor;

yıldızlar gibi

rüzgâr gibi,

su gibi bir türkü..

Bir Fotoğrafa

Karsimdasin iste...

Bana bakmasan da oradasin, görüyorum seni.

Ah benim sevdasinda bencil, yüreginde saglam sevdigim.

Kalbime gömdüm sözlerimi, ceset torbasi oldu yüregim.

Tikandigim o an,

Elimi nereye koyacagimi sasirdigim o an iste,

Aklimdan o kadar çok sey geçti ki takip edemedim.

Ellerim boslukta, ben darda kaldim.

Ellerim buz gibi, ben harda kaldim.

Bir senfoni vardi kulagimda çalinan,

bitti artik hepsi...

Köseme çekildim, hani hep kaldigim köseme.

Bakis açim belli oldu yine.

Geride kalan, ardindan bakar gidenlerin.

Bir meltem olacak rüzgarim dahi kalmadi benim.

Daglara çarptim her esisimde.

38

Yollara küfrettim her gidisinde.

Demistim sana hatirlarsan:

“Önemli olan ‘zamana birakmak’ degil,

‘zamanla birakmamak’tir..”

Simdi bana, geçen o zamanin

Unutulmaz sancisi kalir

Gittigim eger bensem, söyle bana kimden gittim?

Sende yoktum zaten ben, ben yine bende bittim...

Bir Dakika

Deniz durgun göl gibi, gitgide genişliyor

Sular kayalıklarda nurdan izler işliyor,

Engine sarkan gökler baştan başa yıldızlı..

Şimdi göğsümde kalbim çarpıyor hızlı hızlı.

Göklerden bir yıldızın gölgesi düşmüş suya

Dalmış suyun koynunda bir gecelik uykuya

Bazan uzunlaşıyor, bazan da kıvranıyor

Durgun suyun altında bir mum gibi yanıyor

Yakın olayım diye bu gökten gelen ize

Öyle eğilmişim ki kayalardan denize

Alnımdan düşen saçlar yorulmuş suya değdi

Baktım geniş ufuklar başımın üstündeydi

Bilemem nasıl oldu geldi ki öyle bir an

Yenilmez bir haz duyup denize atılmaktan

Kurtulmak ne kolaymış faniliğimden dedim

Doğruldum atılırken bir dakika titredim

Bir dakika sonsuzluk doldu taştı gönlümden

Bir dakika bir ömrü kurtarmıştı ölümden.

Gölgesi

Ağlasada gizliyor gözlerinin yaşını;

Bir kere eğemedim bu kadının başını.

39

Kaç kere sürükledi gururumu ölüme

Fırtınalar yaratan benim coşkun gönlüme.

Cevapları öyle heycansız ki onun,

Kaç kere iman ettim, hiçliğine ruhunun.

Kaç kere hissettim ki, yine bu gece gibi

Güzelliğin önünde, dolup, çarpmalı kalbi

Ne mehtabın aksine yelken açan bir sandal

Ne de ayaklarında kırılan ince bir dal

Onun taştan kalbini sevdaya koşturmuyor.

Bir çiçeğin önünde bir dakkika durmuyor...

Dönüyoruz yine biz uzun bir gezintiden

Gönlümün elemini döküyorken ona ben

O bana kendisini gülerek naklediyor

diyor.

Ya bu kadın delidir, yahut ben çıldırmışı m

Ben ki.bir çok kereler kırılmışım, kırmışı m

Ömrümde duymamıştım böyle derin bir acı

Birden onun yüzüne haykırma ihtiyacı

İçimde alev alev tutuştu yangın gibi

Bir dakika kendimin olamadım sahibi

Hiç olmazsa öcümü böyle alırım dedim

Yolda mağrur duran gölgesini çiğnedim.

Gövdemdeki Kurt...

Sen

benim

minare boyunda çam gövdeme,

yumuşak

beyaz

bir kurt gibi girdin,

kemirdin!

Ben

barsaklarında solucan Makdonaldı besleyen

İngiliz amelesi gibi taşıyorum

seni içimde!

40

Biliyorum

kabahat kimde!

Ey ruhu lordlar kamarası kadın!

Ey uzun entarili tüysüz Puankare!

Karşımda:

demirleri kıpkızıl

bir şimendifer ocağı gibi yanmak

senin en basit hünerin;

yine en basit hünerin senin

buzun üstünde bir paten gibi kıvranmak!

Soğuk!

Sıcak!

Kaltak!

dur!

Yumuşak

beyaz

kıvrılışlarınla

beynime giriyorsun

kemiriyorsun!

Oraya giremezsin!

Onu kemiremezsin!

Yumuşak

beyaz

kıvrılışlarıyla

beynime giren kurdu

çürük bir diş çeker gibi söktüm!

Epeyce ter döktüm!

Bu sonuncuydu

bir daha olmayacak!

(1924)

41

Bir Cezaevinde, Tecritteki Adamın Mektupları...

1

Senin adını

kol saatımın kayışına tırnağımla kazıdım.

Malum ya, bulunduğum yerde

ne sapı sedefli bir çakı var,

(bizlere âlâtı-katıa verilmez) ,

ne de başı bulutlarda bir çınar.

Belki avluda bir ağaç bulunur ama

gökyüzünü başımın üstünde görmek

bana yasak...

Burası benden başka kaç insanın evidir?

Bilmiyorum.

Ben bir başıma onlardan uzağım,

hep birlikte onlar benden uzak.

Bana kendimden başkasıyla konuşmak

yasak.

Ben de kendi kendimle konuşuyorum.

Fakat çok can sıkıcı bulduğumdan sohbetimi

şarkı söylüyorum karıcığım.

Hem, ne dersin,

o berbat, ayarsız sesim

öyle bir dokunuyor ki içime

yüreğim parçalanıyor.

Ve tıpkı o eski

acıklı hikâyelerdeki

yalnayak, karlı yollara düşmüş, yetim bir çocuk gibi bu yürek,

mavi gözleri ıslak

kırmızı, küçücük burnunu çekerek

senin bağrına sokulmak istiyor.

Yüzümü kızartmıyor benim

onun bu an

böyle zayıf

böyle hodbin

böyle sadece insan

42

oluşu.

Belki bu hâlin

fizyolojik, psikolojik filân izahı vardır.

Belki de sebep buna

bana aylardır

kendi sesimden başka insan sesi duyurmayan

bu demirli pencere

bu toprak testi

bu dört duvardır...

Saat beş, karıcığım.

Dışarda susuzluğu

acayip fısıltısı

toprak damı

ve sonsuzluğun ortasında kımıldanmadan duran

bir sakat ve sıska atıyla,

yani, kederden çıldırtmak için içerdeki adamı

dışarda bütün ustalığı, bütün takım taklavatıyla

ağaçsız boşluğa kıpkızıl inmekte bir bozkır akşamı.

Bugün de apansız gece olacaktır.

Bir ışık dolaşacak yanında sakat, sıska atın.

Ve şimdi karşımda haşin bir erkek ölüsü gibi yatan

bu ümitsiz tabiatın

ağaçsız boşluğuna bir anda yıldızlar dolacaktır.

Yine o malum sonuna erdik demektir işin,

yani bugün de mükellef bir daüssıla için

yine her şey yerli yerinde işte, her şey tamam.

Ben,

ben içerdeki adam

yine mutad hünerimi göstereceğim

ve çocukluk günlerimin ince sazıyla

suzinâk makamından bir şarkı ağzıyla

yine billâhi kahredecek dil-i nâşâdımı

seni böyle uzak,

seni dumanlı, eğri bir aynadan seyreder gibi

kafamın içinde duymak...

Dışarda bahar geldi karıcığım, bahar.

Dışarda, bozkırın üstünde birdenbire

taze toprak kokusu, kuş sesleri ve saire...

Dışarda bahar geldi karıcığım, bahar,

dışarda bozkırın üstünde pırıltılar...

Ve içerde artık böcekleriyle canlanan kerevet,

suyu donmayan testi

ve sabahları çimentonun üstünde güneş...

Güneş,

artık o her gün öğle vaktine kadar,

bana yakın, benden uzak,

sönerek, ışıldayarak

yürür...

Ve gün ikindiye döner, gölgeler düşer duvarlara,

başlar tutuşmaya demirli pencerenin camı:

dışarda akşam olur,

bulutsuz bir bahar akşamı...

İşte içerde baharın en kötü saatı budur ası l.

Velhasıl

o pul pul ışıltılı derisi, ateşten gözleriyle

bilhassa baharda ram eder kendine içerdeki adamı

hürriyet denen ifrit...

Bu bittecrübe sabit, karıcığım,

bittecrübe sabit...

3

Bugün pazar.

Bugün beni ilk defa güneşe çıkardılar.

Ve ben ömrümde ilk defa gökyüzünün bu kadar benden uzak

bu kadar mavi

bu kadar geniş olduğuna şaşarak

kımıldanmadan durdum.

44

Sonra saygıyla toprağa oturdum,

dayadım sırtımı duvara.

Bu anda ne düşmek dalgalara,

bu anda ne kavga, ne hürriyet, ne karım.

Toprak, güneş ve ben...

Bahtiyarım...

Bir Ayrılış Hikayesi...

Erkek kadına dedi ki:

-Seni seviyorum,

ama nasıl,

avuçlarımda camdan bir şey gibi kalbimi sıkıp

parmaklarımı kanatarak

kırasıya

çıldırasıya...

Erkek kadına dedi ki:

-Seni seviyorum,

ama nasıl,

kilometrelerle derin, kilometrelerle dümdüz,

yüzde yüz, yüzde bin beş yüz,

yüzde hudutsuz kere yüz...

Kadın erkeğe dedi ki:

-Baktım

dudağımla, yüreğimle, kafamla;

severek, korkarak, eğilerek,

dudağına, yüreğine, kafana.

Şimdi ne söylüyorsam

karanlıkta bir fısıltı gibi sen öğrettin bana..

Ve ben artık

biliyorum:

Toprağın -

yüzü güneşli bir ana gibi -

en son en güzel çocuğunu emzirdiğini..

Fakat neyleyim

saçlarım dolanmış

ölmekte olan parmaklarına

başımı kurtarmam kabil

45

değil!

Sen

yürümelisin,

yeni doğan çocuğun

gözlerine bakarak..

Sen

yürümelisin,

beni bırakarak...

Kadın sustu.

SARILDILAR

Bir kitap düştü yere...

Kapandı bir pencere...

AYRILDILAR...

Bir Acayip Duygu...

«Mürdüm eriği

çiçek açmıştır.

— ilkönce zerdali çiçek açar

mürdüm en sonra —

Sevgilim,

çimenin üzerine

diz üstü oturalım

karşı-be -karşı.

Hava lezzetli ve aydınlık

— fakat iyice ısınmadı daha —

çağlanın kabuğu

yemyeşil tüylüdür

henüz yumuşacık...

Bahtiyarız

yaşayabildiğimiz için.

Herhalde çoktan öldürülmüştük

sen Londra'da olsaydın

ben Tobruk'ta olsaydım, bir İngiliz şilebinde yahut...

Sevgilim,

ellerini koy dizlerine

— bileklerin kalın ve beyaz —

sol avucunu çevir:

gün ışığı avucunun içindedir

kayısı gibi...

Dünkü hava akınında ölenlerin

yüz kadarı beş yaşından aşağı,

yirmi dördü emzikte...

Sevgilim,

nar tanesinin rengine bayılırım

— nar tanesi, nur tanesi —

kavunda ıtrı severim

mayhoşluğu erikte.....»

..... yağmurlu bir gün

yemişlerden ve senden uzak

— daha bir tek ağaç bahar açmadı

kar yağması ihtimali bile var —

Bursa cezaevinde

acayip bir duyguya kapılarak

ve kahredici bir öfke içinde

inadıma yazıyorum bunları,

kendime ve sevgili insanlarıma inat.

(7.2.1941)

Bir Şehir

Bir kaç yokuş tırmandım bir iki dönemeç döndüm ve yürüdüm

burnumun doğrusuna yürüdüm yürüdüm

bir kapı açıldı girdim

yitirdim kendimi kendi içimde

bilmediğim bir şehir

görmediğim biçimde evleri

kimi karınca yuvası kimi bomboş

kimi baştan aşağı pencere kimi kör duvar

bir sokağa saptım çamurlu dar eğri büğrü

47

dönüp dolaştırdı getirdi beni eski yere

asfalt bir caddeyi çıktım bulvar ortası

uzayıp gidiyor tan yerine kadar dosdoğru geniş

bir mahallede yağmur yağıyor

bitişinde güneş

üçüncüsünde ayışığı

bir köprü geçtim

yarısında fenerler pırıl pırıl

yarısı kapkaranlıktı

yan yana iki ağaç gördüm

yaprak kımıldamıyor birinde

öbürü kıvrana kıvrana inleyip haykırıyor

bir şehirde bir birine benzemiyor hiçbir şey

insanları bir yana

onların hepsi ikizdi üçüzdü beşizdi onuzdu milyonuzdu

hepsi korkak

hepsi yiğit

hepsi aptal

hepsi akıllıydı

hepsi domuzdu

hepsi melekti.

Beyazıt Meydanındaki Ölü...

Bir ölü yatıyor

on dokuz yaşında bir delikanlı

gündüzleri güneşte

geceleri yıldızların altında

İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor

ders kitabı bir elinde

bir elinde başlamadan biten rüyası

bin dokuz yüz altmış yılı Nisanında

İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatıyor

vurdular

48

kurşun yarası

kızıl karanfil gibi açmış alnında

İstanbul'da, Beyazıt Meydanı'nda.

Bir ölü yatacak

toprağa şıp şıp damlayacak kanı

silâhlı milletimin hürriyet türküleriyle gelip

zaptedene kadar

büyük meydanı.

(Mayıs 1960)

Beş Satırla...

Annelerin ninnilerinden

spikerin okuduğu habere kadar,

yürekte, kitapta ve sokakta yenebilmek yalanı,

anlamak, sevgilim, o, bir müthiş bahtiyarlık,

anlamak gideni ve gelmekte olanı.

(1946)

Berkley...

Behey

Berkley!

Behey on sekizinci asrın filozof peskoposu.

Felsefenden tüten günlük kokusu

başımızı döndürmek içindir.

Hayat kavgasında bizi

dizüstü süründürmek içindir.

Behey

Berkley,

Behey Allahın

Cebrail şeklindeki Ezraili,

Behey on sekizinci asrın en filozof katili!

Hâlâ geziyor İskoçya köylerinde

adımlarının sesi.

Hâlâ uluyor adımlarının sesine

tüyleri kanlı bir köpek.

49

Hâlâ

her gece titreyerek

görüyor gölgeni İskoçya köylüleri

evlerinin

camlarında!

Hâlâ

kanlı beş parmağının izi var

o beyaz buzlu camlar gibi şimal akşamlarında!

Behey

Berkley!

Behey meyhane kızlarının kara cübbeli kavalyesi,

Kıralın şövalyesi,

sermayenin altın sesi,

ve Allahın peskoposu!

Felsefenden tüten günlük kokusu

başımızı döndürmek içindir.

Hayat kavgasında bizi

dizüstü süründürmek içindir!

Her kelimen

kelepçelerken

bileklerimizi,

kıvrılan

bir yılan

gibi satırların

sokmak istiyor yüreklerimizi.

Beli hançerli bir İsaya benziyor resmin.

Sivriliyor kitaplarından ismin

sivri yosunlu ucundan

kızıl kan

damlıyan

yeşil bir diş gibi.

Her kitabın

diz çökmüş önünde Rabbın

kara kuşaklı bir keşiş gibi..

Sen bu kıyafetle mi bizi kandıracaktın,

50

inandıracaktın?

Biz İsanın vuslatını bekleyen

bir rahibe değiliz ki!

Behey

Berkley!

Behey tilkilerin şahı tilki!

Çalarken satırların zafer düdüğü,

küçük bir taş parçasının en küçüğü

imparatorların imparatoru gibi çıkınca karşısına,

hemen anlaşmak için

bir kapı açıyorsun,

binip Allahının sırtına

soldan geri kaçıyorsun!

Kaçma dur!

Her yol Romaya gider,

— bu belki doğrudur —

fakat

fikri evvel gören her felsefenin

safsata iklimidir yelken açtığı yer!

Bu bir hakikat

— hem de mutlak cinsinden —!

İşte sen

işte senin felsefen:

Sen o sarı kırmızı rengini gördüğün

cilâlı derisine parmaklarını sürdüğün

parlak

yuvarlak

elmaya:

«Fikirlerin bir

terkibidir, »

diyorsun!

Dışımızda bize bağlanmadan

var olan

varlığı

inkâr ediyorsun!

51

Şu mavi deniz

şu mavi denizde yüzen beyaz yelkenli gemi,

kendi kendinden aldığın fikirlerdir, öyle mi?

Mademki kendi fikrindir yüzen gemi,

mademki kendi fikrindir umman,

ne zaman var,

ne mekân!

Ne senin haricinde bir vücut

ne senden evvel kimse mevcut,

ne senden sonra kâinat baki

bir sen

bir de Allah hakikî.

Lâkin ey kara meyhanelerin sarhoş papazı!

Senin dışında değil miydi

kıllı kollarında kıvranan meyhanecinin kızı?

Yoksa kendi altında sen

kendinle mi yattın?

Diyelim ki senden evvel baban yok

İsa gibi.

Yine fakat bacakları arasından çıktığın

Meryem gibi bir anan da mı yok!

Diyelim ki yapyalnızsın

Turu Sinada Musa gibi,

ne yazık! Tevratını okuyan da mı yok!

Çok yalan söylemişsin çok.

Sen emin ol ki Berkley

— olmasan da zarar yok —

bu şi're benzer yazıda hissene düşen şey:

biraz alay

biraz şaka

ve birkaç tokat

— eldivensiz cinsinden —

Neyleyim?

Neş'e kavganın musikisidir.

Kavgada kuvvetini kaybetmiş gibidir biraz

neş'enin çelik ahengini duymayan adam;

neş'e... iyi şeydir vesselam,

— baş döndürmezse eğer —

ve işte bizimkiler

güldüler mi,

ağız dolusu gülüyorlar.

Kabahat onların kuvvetinde:

yoksa ne sende

ne de bende!

Dinle Berkley!

— dinlemesen de olur —

Biz dinleyelim:

Beynimiz bal yoğuran

bir kovan.

Ona balı dolduran

arıdır hayat.

Aldığımız hislerin

sonsuz derin

pınarıdır kâinat!

Kâinat geniş

kâinat derin

kâinat uçsuz bucaksız!

Biz onun parçaları,

biz ondan doğan bir sürü bacaksız!

Biz o bacaksızların

— anasını inkâr etmeyen cinsi —

Çünkü biz

emredenlere emir verenlerden değiliz!

Bağlıyız toprağa

kalın halatlar gibi kollarımızla!

Çelik dişleri şimşekli çarklılar

koparırken kara toprağın esrarını,

biz

seyretmedeyiz

cihan içinden cihanların

doğuşunu;

53

kehkeşanların

gümüş aydınlığında!

Görmüşüz,

görmedeyiz

yılların yollarında toprak oluşunu

kızıl kadife dudaklı kızların!

Çiziyor hareketi gözlerimize

sonsuz maviliklerde

kuyrukluyıldızların

sırma saçlarından kalan izler.

Her habbe koynunda bir kubbeyi gizler! ..

Şu denizler,

şu denizlerin üstünde denizler gibi esen,

rüzgârların uğultusu.

Şu ipi kopmuş

inci bir gerdanlık gibi damlayan su,

şu bir damla su,

uzaklaştıkça, yaklaşılan

hakikati gizler..

Her yeni ummanla beraber

bir yeni imkân!

Kâinat geniş

kâinat derin

kâinat uçsuz bucaksız!

Behey!

Berkley!

Behey bir karış boyuna bakmadan

Karpatları inkâr eden cüce!

Ahrete gittiysen eğer

oradan bir taç gönder,

süslemek için Allahının kafasını!

Fakat buradan

topla hemen tarağını tasını,

Haraç mezat!

Haraç mezat!

götür pazara bir pula sat:

Topraktaki saltanatın

göğe çıkan tahtını!

Yok üstünde tabiatın

tabiattan gayri kuvvet! ..

Tabiat geniş

tabiat derin

tabiat uçsuz bucaksız! ..

1926

Ben Sen O

O, yalnız ağaran tanyerini görüyor

ben, geceyi de

Sen, yalnız geceyi görüyorsun,

ben ağaran tanyerinide.

N.Hikmet'e, eşi Piraye tarafından kendisi hapishanedeyken

yazılmış

Ben Senden Önce Ölmek İsterim

Ben

senden önce ölmek isterim.

Gidenin arkasından gelen

gideni bulacak mi zannediyorsun?

Ben zannetmiyorum bunu.

İyisi mi,

beni yaktırırsın,

odanda ocağın

üstüne korsun

içinde bir kavanozun.

Kavanoz camdan olsun,

şeffaf,

beyaz camdan olsun

ki içinde beni görebilesin

Fedakârlığımı anlıyorsun:

vazgeçtim toprak olmaktan,

vazgeçtim çiçek olmaktan

senin yanında kalabilmek için.

Ve toz oluyorum

yaşıyorum yanında senin.

Sonra, sende ölünce

kavanozuma gelirsin.

Ve orada beraber yaşarız

külümün içinde külün

ta ki bir savruk gelin

yahut vefasız bir torun

bizi ordan atana kadar...

Ama

biz

o zamana kadar

o kadar karışacağız ki birbirimize,

atıldığımız çöplükte bile

zerrelerimiz

yan yana düşecek.

Toprağa beraber dalacağız.

Ve bir gün yabani bir çiçek

bu toprak parçasından nemlenip filizlenirse

sapında muhakkak iki çiçek açacak:

biri

sen

biri de

ben.

Ben

daha olumlu düşünüyorum

Ben daha bir çocuk doğuracağı m

Hayat taşıyor içimden.

Kaynıyor kanım.

Yaşayacağım, ama çok, pek çok,

ama sen de beraber.

Ama ölüm de korkutmuyor beni.

Yalnız pek sevimsiz buluyorum

56

bizim cenaze şeklini.

Ben ölünceye kadar da

Bu düzelir herhalde.

Hapisten çıkmak ihtimalin var mı bugünlerde?

İçimden bir şey:

belki diyor.

(18 Şubat 1945)

Ben İçeri Düştüğümden Beri

Ben içeri düştüğümden beri güneşin etrafında on kere döndü

dünya

Ona sorarsanız: ’Lafı bile edilemez, mikroskopik bi zaman...’

Bana sorarsanız: ‘On senesi ömrümün...’

Bir kurşun kallemim vardı, ben içeri düştüğüm sene

Bir haftada yaza yaza tükeniverdi

Ona sorarsanız: ’Bütün bi hayat...’

Bana sorarsanız: ‘Adam sende bi hafta...’

Katillikten yatan Osman; ben içeri düştüğümden beri

Yedibuçuğu doldurup çıktı.

Dolaştı dışarda bi vakit,

Sonra kaçakçılıktan tekrar düştü içeri, altı ayı doldurup çıktı

tekrar.

Dün mektubu geldi; evlenmiş, bi çocuğu olacakmış baharda...

Şimdi on yaşına bastı, ben içeri düştüğüm sene ana rahmine

düşen çocuklar.

Ve o yılın titrek, uzun bacaklı tayları,

Rahat, geniş sağrılı birer kısrak oldu çoktan.

Fakat zeytin fidanları hala fidan, hala çocuktur.

Yeni meydanlar açılmış uzaktaki şehrimde, ben içeri

düştüğümden beri...

Ve bizim hane halkı, bilmediğim bir sokakta, görmediğim bi evde

oturuyor

Pamuk gibiydi bembeyazdı ekmek, ben içeri düştüğüm sene

57

Sonra vesikaya bindi

Bizim burda, içerde

Birbirini vurdu millet, yumruk kadar simsiyah bi tayin için

Şimdi serbestledi yine, fakat esmer ve tatsız

Ben içeri düştüğüm sene, ikincisi başlamamıştı henüz

Daşov kampında fırınlar yakılmamış, atom bombası atılmamıştı

Hiroşimaya

Boğazlanan bir çocuğun kanı gibi aktı zaman

Sonra kapandı resmen o fasıl, şimdi üçünden bahsediyor

amerikan doları

Fakat gün ışığı her şeye rağmen, ben içeri düştüğümden beri

Ve karanlığın kenarından, onlar ağır ellerini kaldırımlara basıp

doğruldular yarı yarıya

Ben içeri düştüğümden beri güneşin etrafında on kere döndü

dünya

Ve aynı ihtirasla tekrar ediyorum yine

‘Onlar ki; toprakta karınca, su da balık, havada kuş kadar

çokturlar.

Korkak, cesur, cahil ve çocukturlar,

Ve kahreden yaratan ki onlardır,

Şarkılarda yalnız onların maceraları vardır’

Ve gayrısı

Mesela, benim on sene yatmam

Laf’ı güzaf...

Belki Ben

Belki ben

o günden

çok daha evvel,

köprü başında sallanarak

bir sabah vakti gölgemi asfalta salacağım.

Belki ben

o günden

çok daha sonra ,

matruş çenemde ak bir sakalın izi

sağ kalacağım...

Ve ben

o günden

çok daha sonra:

sağ kalırsam eğer,

şehrin meydan kenarlarında yaslanıp

duvarlara

son kavgadan benim gibi sağ kalan

ihtiyarlara,

bayram akşamlarında keman

çalacağım...

Etrafta mükemmel bir gecenin

ışıklı kaldırımları

Ve yeni şarkılar söyleyen

yeni insanların

adımları...

Bahri Hazer...

Ufuklardan ufuklara

ordu ordu köpüklü mor dalgalar koşuyordu;

Hazer rüzgârların dilini konuşıyor balam,

konuşup coşuyordu!

Kim de miş 'çört vazmi! '

Hazer ölü bir göle benzer!

Uçsuz bucaksız başı boş tuzlu bir sudur Hazer!

Hazerde dost gezer, e.....y! ..

düşman gezer!

Dalga bir dağdır

kayık bir geyik!

Dalga bir kuyu

kayık bir kova!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık,

devrilen

bir atın

59

sırtından inip,

şahlanan

bir ata

biniyor kayık!

Ve Türkmen kayıkçı

dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.

Başında kocaman kara bir papak;

bu papak değil:

tüylü bir koyunu karnından yarıp

geçirmiş başına!

Koyunun tüyleri düşmüş kaşına!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık

Ve kayıkçı

'Türkmenistanlı bir Buda heykeli' gibi

dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş,

fakat, sanma ki Hazerin karşısında elpençe divan durmuş!

O da bir Buda heykelinin

taştan sükûnu gibi kendinden emin

dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.

Bakmıyor

kayığa

sarılan

sulara!

Bakmıyor

çatlayıp

yarılan

sulara!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık,

devrilen

bir atın

60

sırtından inip

şahlanan

bir ata

biniyor kayık!

- Yaman esiyor be karayel yaman!

Sakın özünü Hazerin hilesinden aman!

Aman oyun oynamasın sana rüzgâr!

- Aldırma anam ne çıkar?

Ne çıkar

kudurtsun

karayel

suları,

Hazerde doğanın

Hazerdir mezarı!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık

çıkıyor ka...

iniyor ka...

Çık...

in...

çık...

(1928)

Aşk Mönüsü

Sen sabahlar ve şafaklar kadar güzelsin

sen ülkemin yaz geceleri gibisin

saadetten haber getiren atlı kapını çaldığında

beni unutma

ah! saklı gülüm

sen hem zor hem güzelsin

şiirlerimin ılıklığında açılmalısın

sana burada veriyorum hayata ayrılan buseyi

sen memleketim kadar güzelsin

ve güzel kal

(1952)

Ayağa Kalkın Efendiler

Behey! kaburgalarında ateş bir yürek yerine

idare lambası yanan adam!

Behey armut satar gibi

san'atı okkayla satan san'atkar!

Ettiğin kâr

kalmayacak yanına!

soksan da kafanı dükkanına,

dükkanına yedi kat yerin dibine soksan;

yine ateşimiz seni

yağlı saçlarından tutuşturarak

bir türbe mumu gibi damla damla eritecek!

çek elini sanatın yakasından

çek!

Çekiniz!

Bıyıkları Pomatlı ahenginiz

süzüyor gözlerini hala

<> karşı!

Fakat bugün

ağzımızdaki ateş borularla

çalınıyor yeni sanatın marşı!

Yeter artık Yenicimi tıraşı,

yeter!

Ayağa kalkın efendiler...

(1925)

Asya Afrika Yazarlarına...

Kardeşlerim

bakmayın sarı saçlı olduğuma

ben Asyalıyı m

bakmayın mavi gözlü olduğuma

ben Afrikalıyım

62

ağaçlar kendi dibine gölge vermez benim orda

sizin ordakiler gibi tıpkı

benim orda arslanın ağzındadır ekmek

ejderler yatar başında çeşmelerin

ve ölünür benim orda ellisine basılmadan

sizin ordaki gibi tıpkı

bakmayın sarı saçlı olduğuma

ben Asyalıyı m

bakmayın mavi gözlü olduğuma

ben Afrikalıyım

okuyup yazma bilmez yüzde sekseni benimkilerin

şiirler gezer ağızdan ağıza türküleşerek

şiirler bayraklaşabilir benim orda

sizin ordaki gibi

kardeşlerim

sıska öküzün yanına koşulup şiirlerimiz

toprağı sürebilmeli

pirinç tarlalarında bataklığa girebilmeli

dizlerine kadar

bütün soruları sorabilmeli

bütün ışıkları derebilmeli

yol başlarında durabilmeli

kilometre taşları gibi şiirlerimiz

yaklaşan düşmanı herkesten önce görebilmeli

cengelde tamtamlara vurabilmeli

ve yeryüzünde tek esir yurt tek esir insan

gökyüzünde atomlu tek bulut kalmayıncaya kadar

malı mülkü aklı fikri canı neyi varsa verebilmeli

büyük hürriyete şiirlerimiz

22 Ocak 1962, Moskova

Arhaveli İsmail'in Hikayesi

Ateşi ve ihaneti gördük.

Düşman ordusu yine başladı yürümeğe.

63

Akhisar, Karacabey,

Bursa ve Bursa'nın doğusunda Aksu,

çarpışarak çekildik...

920'nin

29 Ağustos'u:

Uşak düştü.

Yaralı

ve dehşetli kızgın

fakat toprağımızdan emin,

Dumlupınar sırtlarındayız.

Nazilli düştü.

Ateşi ve ihaneti gördük.

Dayandık

dayanmaktayız.

1920 Şubat, Nisan, Mayıs,

Bolu, Düzce, Geyve, Adapazarı:

İçimizde Hilâfet Ordusu,

Anzavur isyanları.

Ve aynı sıradan,

3 Ekim Konya.

Sabah.

500 asker kaçağı ve yeşil bayrağıyla Delibaş

girdi şehre.

Alaeddin tepesinde üç gün üç gece hüküm sürdüler.

Ve Manavgat istikametlerinde kaçıp

ölümlerine giderken

terkilerinde kesilmiş kafalar götürdüler.

Ve 29 Aralık Kütahya:

4 top

ve 1800 atlı bir ihanet

yani Çerkez Ethem,

bir gece vakti

kilim ve halı yüklü katırları,

koyun ve sığır sürülerini önüne katıp

düşmana geçti.

Yürekleri karanlık,

kemerleri ve kamçıları gümüşlüydü,

atları ve kendileri semizdiler...

Ateşi ve ihaneti gördük.

Ruhumuz fırtınalı, etimiz mütehammil.

Sevgisiz ve ihtirassız çıplak devler değil,

inanılmaz zaafları, korkunç kuvvetleriyle,

silâhları ve beygirleriyle insanlardı dayanan.

Beygirler çirkindiler,

bakımsızdılar,

hasta bir fundalıktan yüksek değillerdi.

Fakat bozkırda kişneyip köpürmeden

sabırlı ve doludizgin koşmasını biliyorlardı.

İnsanlar uzun asker kaputluydu,

yalnayaktı insanlar.

İnsanların başında kalpak,

yüreklerinde keder,

yüreklerinde müthiş bir ümit vardı.

İnsanlar devrilmişti, kedersiz ve ümitsizdiler.

İnsanlar, etlerinde kurşun yaralarıyla

köy odalarında unutulmuştular.

Ve orda sargı,

deri

ve asker postalları halinde

yan yana, sırtüstü yatıyorlardı.

Koparılmış gibiydi parmakları saplandığı yerden

eğrilip bükülmüştü

ve avuçlarında toprak ve kan vardı.

Ve asker kaçakları,

korkuları, mavzerleri, çıplak, ölü ayaklarıyla

karanlıkta köylerin içinden geçiyorlardı.

Acıkmıştılar,

merhametsizdiler,

bedbahttılar.

65

Şosenin ıssız beyazlığına inip

nal sesleri ve yıldızlarla gelen atlıyı çeviriyor

ve Bolu dağında ekmek bulamadıkları için

deviriyorlardı uçurumlara:

şayak, cıgara kâadı, tuz ve sabun yüklü yaylıları.

Ve çok uzak,

çok uzaklardaki İstanbul limanında,

gecenin bu geç vakitlerinde,

kaçak silâh ve asker ceketi yükleyen laz takaları:

hürriyet ve ümit,

su ve rüzgârdılar.

Onlar, suda ve rüzgârda ilk deniz yolculuğundan beri vardılar.

Tekneleri kestane ağacındandı,

üç tondan on tona kadardılar

ve lâkin yelkenlerinin altında

fındık ve tütün getirip

şeker ve zeytinyağı götürürlerdi.

Şimdi, büyük sırlarını götürüyorlardı.

Şimdi, denizde bir insan sesinin

ve demirli şileplerin kederlerini

ve Kabataş açıklarında sallanan

saman kayıklarının fenerlerini

peşlerinde bırakıp

ve karanlık suda Amerikan taretlerinin önünden akıp
küçük,
kurnaz
ve mağrur
gidiyorlardı Karadeniz'e.
Dümende ve başaltlarında insanları vardı ki
bunlar
uzun eğri burunlu
ve konuşmayı şehvetle seven insanlardı ki
sırtı lâcivert hamsilerin ve mısır ekmeğinin
zaferi için
hiç kimseden hiçbir şey beklemeksizin
bir şarkı söyler gibi ölebilirdiler...

66

Karanlıkta kurşunîi derisi kırmızıya boyanan
baltabaş gemi
İngiliz torpitosudur.
Ve dalgaların üstünde sallanarak
alev alev
yanan:
Şaban Reisin beş tonluk takası.
Kerempe Fenerinin yirmi mil açığında,
gecenin karanlığında,
dalgalar minare boyundaydılar
ve başları bembeyaz parçalanıp dağılıyordu.
Rüzgar:

yıldız - poyraz.

Esirlerini bordasına alıp

kayboldu İngiliz torpitosu.

Şaban Reisin teknesi

ateşten diregiyle gömüldü suya.

Arheveli İsmail

bu ölen teknedendi.

Ve şimdi

Kerempe Fenerinin açığında,

batan teknenin kayığında

emanetiyle tek başınadır,

fakat yalnız değil:

rüzgârın,

bulutların

ve dalgaların kalabalığı,

İsmail'in etrafında hep bir ağızdan konuşuyordu.

Arheveli İsmail

kendi kendine sordu:

«Emanetimizle varabilecek miyiz? »

Kendine cevap verdi:

«Varmamış olmaz.»

67

Gece, Tophane rıhtımında

Kamacı ustası Bekir Usta ona:

«Evlâdım İsmail, » dedi,

«hiç kimseye değil, » dedi,

«bu, sana emanettir.»

Ve Kerempe Fenerinde

düşman projektörü dolaşınca takanın yelkenlerinde,

İsmail, reisinden izin isteyip,

«Şaban Reis, » deyip,

«emaneti yerine götürmeliyiz, » deyip

atladı takanın patalyasına,

açıldı.

«Allah büyük

ama kayık küçük» demiş Yahudi.

İsmail bodoslamadan bir sağnak yedi,

bir sağnak daha,

peşinden üç-kardeşler.

Ve denizi bıçak atmak kadar iyi bilmeseydi eğer

alabora olacaktı.

Rüzgâr tam kerte yıldıza dönüyor.

Ta karşıda bir kırmızı damla ışık görünüyor:

Sıvastopol'a giden bir geminin

sancak feneri.

Elleri kanayarak

çekiyor İsmail kürekleri.

İsmail rahattır.

Kavgadan

ve emanetinden başka her şeyin haricinde,

İsmail unsurunun içinde.

Emanet:

bir ağır makinalı tüfektir.

Ve İsmail'in gözü tutmazsa liman reislerini

ta Ankara'ya kadar gidip

onu kendi eliyle teslim edecektir.

Rüzgâr bocalıyor.

Belki karayel gösterecek.

En azdan on beş mil uzaktır en yakın sahil.

Fakat İsmail

ellerine güvenir.

O eller ekmeği, küreklerin sapını, dümenin yekesini

ve Kemeraltı'nda Fotika'nın memesini

aynı emniyetle tutarlar.

Rüzgâr karayel göstermedi.

Yüz kerte birden atlayıp rüzgâr

bir anda bütün ipleri bıçakla kesilmiş gibi

düştü.

İsmail beklemiyordu bunu.

Dalgalar bir müddet daha

yuvarlandılar teknenin altında

sonra deniz dümdüz

ve simsiyah

durdu.

İsmail şaşırıp bıraktı kürekleri.

Ne korkunçtur düşmek kavganın haricine.

Bir ürperme geldi İsmail'in içine .

Ve bir balık gibi ürkerek,

bir sandal

bir çift kürek

ve durgun

ölü bir deniz şeklinde gördü yalnızlığı.

Ve birdenbire

öyle kahrolup duydu ki insansızlığı

yıldı elleri,

yüklendi küreklere,

kırıldı kürekler.

69

Sular tekneyi açığa sürüklüyor.

Artık hiçbir şey mümkün değil.

Kaldı ölü bir denizin ortasında

kanayan elleri ve emanetiyle İsmail.

İlkönce küfretti.

Sonra, «elham» okumak geldi içinden.

Sonra, güldü,

eğilip okşadı mübarek emaneti.

Sonra...

Sonra, malûm olmadı insanlara

Arhaveli İsmail'in âkıbeti...

Anlayamadılar

Biz ince bel, ela göz, sütun bacak için sevmedik güzelim

Gümbür gümbür bir yürek diledik kavgamızda...

Ateşin yanında barut, barutun yanında ateş olasın diye! ..

Rakı sofralarında söylenip, acı tütün çiğnercesine sevdik

ANLAYAMADILAR...

Angina Pektoris

Yarısı burdaysa kalbimin

yarısı Çin'dedir, doktor.

Sarınehre dğru akan

ordunun içindedir.

Sonra, her şafak vakti, doktor,

her şafak vakti kalbim

Yunanistan'da kurşuna diziliyor.

Sonra, bizim burada mahkumlar uykuya varıp

revirden el ayak çekilince

kalbim Çamlıca'da bir harap konaktadır

her gece,

doktor.

Sonra, şu on yıldan bu yana

benim, fakir milletime ikram edebildiğim

bir tek elmam var elimde, doktor,

bir kırmızı elma:

kalbim…

Ne arteryo skleroz, ne nikotin, ne hapis,

işte bu yüzden, doktorcuğum, bu yüzden bende

bu angina pektoris…

Bakıyorum geceye demirlerden

ve iman tahtamın üstündeki korkunç baskıya rağmen

kalbim en uzak yıldızla birlikte çarpıyor.

Alarga Gönül

Alarga gönül:

Demir al...

Kırmızı bir amiral

gibi kaptan köprüsüne çık...

Karşında deniz:

kaşı çatık

sana bakan

kocaman

mavi bir göz...

Alarga gönül,

palamarı çöz...

Amiral

demir al...

Gönül kaptan köprüsüne çık...

Çayır kokusu alan

bir tay gibi kokla açık denizleri...

Çevirmesin senin kafanı geri

geride kalanlara doğru giden

dümen suyunun köpüklü izleri...

Alarga gönül,

palamarı çöz...

Amiral

demir al...

Sür gemiyi dalgaların gözüne...

kulak asma Fikretin sözüne...

Çocuğun anan

olan:

denize inan...

Alarga gönül

daha alarga

daha alarga

daha

daha!

Alarga gönül

alarga...

(1930)

Ağlamak Meselesi

Nasıl etmeli de ağlayabilmeli

farkına bile varmadan?

Nasıl etmeli de ağlayabilmeli

ayıpsız,

aşikare,

yağmur misali?

Neylersin alışkanlık

için kan ağlarken yüzün güler

dikilitaş gibi dinelirsin yine.

Yavrum, erişmek ne müşkülmüş meğer,

anneler gibi ağlamanın yiğitliğine?

Ağa Camii

Ağa Camii;

Havsalam almıyordu bu hazin hali önce

Ah, ey zavallı cami, seni böyle görünce

Dertli bir çocuk gibi imanıma bağlandım;

Allahımın ismini daha çok candan andım.

Ne kadar yabancısın böyle sokaklarda sen!

Böyle sokaklarda ki, anası can verirken,

Işıklı kahvelerde kendi öz evladı var...

Böyle sokaklarda ki, çamurlu kaldırımlar,

72

En kirlenmiş bayrağın taşıyor gölgesini,

Üstünde orospular yükseltiyor sesini.

Burda bütün gözleri bir siyah el bağlıyor,

Yalnız senin göğsünde büyük ruhun ağlıyor.

Kendi elemim gibi anlıyorum ben bunu,

Anlıyorum bu yerde azap çeken ruhunu

Bu imansız muhitte öyle yalnızsın ki sen

Bir teselli bulurdun ruhumu görebilsen!

Ey bu caminin ruhu: Bize mucize göster

Mukaddes huzurunda el bağlamayan bu yer

Bir gün harap olmazsa Türkün kılıç kınıyla,

Baştan başa tutuşsun göklerin yangınıyla!'

Açlık Ordusu Yürüyor...

Açlık ordusu yürüyor

yürüyor ekmeğe doymak için

ete doymak için

kitaba doymak için

hürriyete doymak için.

Yürüyor köprüler geçerek kıldan ince kılıçtan keskin
yürüyor demir kapıları yırtıp kale duvarlarını yıkarak
yürüyor ayakları kan içinde.
Açlık ordusu yürüyor
adımları gök gürültüsü
türküleri ateşten
bayrağında umut
umutların umudu bayrağında.
Açlık ordusu yürüyor
şehirleri omuzlarında taşıyıp
daracık sokakları karanlık evleriyle şehirleri
fabrika bacalarını
paydostan sonralarının tükenmez yorgunluğunu taşıyarak.
Açlık ordusu yürüyor

73

ayı ini köyleri ardınca çekip götürüp
ve topraksızlıktan ölenleri bu koskoca toprakta.
Açlık ordusu yürüyor
yürüyor ekmeksizleri ekmeğe doyurmak için
hürriyetsizleri hürriyete doyurmak için açlık ordusu yürüyor
yürüyor ayakları kan içinde.
(9 Ağustos 1962)
Açların Gözbebekleri
Değil birkaç
değil beş on
otuz milyon

aç

bizim!

Onlar

bizim!

Biz

onların!

Dalgalar

denizin!

Deniz

dalgaların!

Değil birkaç

değil be on

30.000.000

30.000.000!

Açlar dizilmiş açlar!

Ne erkek, ne kadın, ne oğlan, ne kız

sıska cılız

eğri büğrü dallarıyla

eğri büğrü ağaçlar!

Ne erkek, ne kadın, ne oğlan, ne kız

açlar dizilmiş açlar!

Bunlar!

Yürüyen parçaları

o kurak

toprakların!

Kimi

kemik

dizlerine vurarak

yuvarlak

bir karın

taşıyor!

Kimi

deri... deri!

Yalnız

yaşıyor

gözleri!

Uzaktan

simsiyah sivriliği

nokta nokta uzayıp damara batan

kocaman balı bir nalın çivisi gibi

deli gözbebekleri,

gözbebekleri!

Hele bunlar

hele bunlarda öyle bir ağrı var ki,

bunlar

öyle bakarlar ki!...

Ağrımız büyük!

büyük!

büyük!

Fakat

artık imanımıza inemez tokat!

Demirleşti bağrımız,

çünkü ağrımız

30.000.000

75

deli gözbebekleri!

Gözbebekleri!

Ey

beni

ağzı açık

dinleyen adam!

Belki arkamdan bana

bu kalbini

haykırana

“kaçık”

diyen adam!

Sen de eğer

ötekiler

gibi kazsan,

bir mana

koyamazsan

sözlerime

bak bari gözlerime;

bunlar:

Deli gözbebekleri!

Gözbebekleri!

Çankırı Hapishanesinden (Mektuplar-01) ...

Saat dört

yoksun

Saat beş

yok

Altı, yedi,

ertesi gün, daha ertesi

ve belki

kim bilir...

Hapisane avlusunda

bir bahçemiz vardı.

Sıcak bir duvar dibinde on beş adım kadardı.

Gelirdin,

yan yana otururduk,

kırmızı ve kocaman

muşamba torban dizlerinde...

Kelleci Memedi hatırlıyor musun?

Sübyan koğuşundan.

Başı dört köşe,

bacakları kısa

ve kalın

ve elleri ayaklarından büyük.

kovanından bal çaldığı adamın

taşla ezmiş kafasını.

'hanım abla' derdi sana.

Bizim bahçemizden küçük bir bahçesi vardı,

tepemizde,

yukarda,

güneşe yakın,

bir konserve kutusunun içinde...

Bir cumartesi gününü,

hapisane çeşmesiyle ıslanan

bir ikindi vaktini hatırlıyor musun?

Bir türkü söylediydi kalaycı Şaban Usta,

aklında mı:

'Beypazarı meskenimiz, ilimiz,

kim bilir nerede kalır ölümüz....? '

O kadar resmini yapt ım senin

bana birini bırakmadın.

Bende yalnız bir fotoğrafın var:

bir başka bahçede

çok rahat

çok bahtiyar

yem verip tavuklara gülüyorsun.

Hapisane bahçesinde tavuklar yoktu,

fakat pek ala gülebildik

ve bahtiyar olmadık değil.

Nasıl haber aldık

en güzel hürriyete dair,

nasıl dinledik ayak seslerini

yaklaşan müjdelerin,

ne güzel şeyler konuştuk

hapisane bahçesinde...

Çankırı Hapishanesinden (Mektuplar-02)

Bir akşamüstü

oturup

hapisane kapısında

rubailer okuduk Gazalî'den:

'Gece:

büyük lâciverdî bahçe.

Altın pırıltılarla devranı rakkaselerin.

Ve tahta kutularda upuzun yatan ölüler.

Bir gün eğer,

benden uzak,

karanlık bir yağmur gibi,

canını sıkarsa yaşamak

tekrar Gazalî'yi oku.

Ve Pîrâyende'm benim,

ben eminim

sen sadece merhamet duyacaksın

ölümün karşısında onun

ümitsiz yalnızlığı

ve muhteşem korkusuna.

Bir akar su getirsin Gazalî'yi sana:

'- Toprak bir kâsedir

çömlekçinin rafında tâcidar,

ve zafer yazıları

yıkılmış duvarlarında Keyhüsrevin...'

Birikip sıçramalar.

Soğuk

sıcak

serin.

Ve büyük lâciverdi bahçede

78

başsız ve sonsuz

ve durup dinlenmeden

devranı rakkaselerin...

Bilmiyorum, neden

aklımda hep

ilkönce senden duyduğum

Çankırılı bir cümle var:

'Pamukladı mıydı kavaklar

kiraz gelir ardından.'

Kavaklar pamukluyor Gazalî'de,

fakat

görmüyor, üstat,

kirazın geldiğini.

Ölüme ibadeti bundandır.

Şeker Ali yukarda, koğuşta bağlama çalıyor.

Akşam.

Dışarda çocuklar bağrışıyorlar.

Çeşmeden akıyor su.

Ve jandarma karakolunun ışığında

akasyalara bağlı üç kurt yavrusu.

Açıldı demirlerin dışında

büyük, lâciverdî bahçem.

A s l o l a n h a y a t t ı r...

Beni unutma Hatçem...

Çankırı Hapishanesinden (Mektuplar-03)

Bugün çarşamba:

- biliyorsun -

Çankırı'nın pazarı.

Demir kapımızdan geçip

kamış sepetimizde bize kadar gelecek

yumurtası, bulguru,

yaldızlı, mor patlıcanları...

79

Dün köylerden inenleri seyrettim:

yorgundular,

kurnaz

ve şüpheli,

ve kaşlarının altında keder.

Erkekler eşeklerde,

kadınlar çıplak ayaklarının üstünde geçtiler.

Herhalde içlerinde senin bildiklerin vardır.

Herhalde iki çarşambadır pazarda:

kırmızı başörtülü

'kibirsiz' İstanbulluyu aramışlardır...

(20.7.1940)

Çankırı Hapishanesinden (Mektuplar-04)

Sıcaklar bildiğin gibi değil

ve ben ki yalı uşağıyım,

deniz ne kadar uzak...

İkiyle beş arası

cibinliğin altına uzanarak

ter içinde

kımıldanmadan

gözlerim açık

dinliyorum sineklerin uğultusunu.

Biliyorum:

şimdi avluda

duvarlara çarpıyorlardır suyu,

kızgın, kırmızı taşlar tütüyordur.

Ve dışarda, otları yanmış kalenin eteğinde

bir kezzap aydınlığı içindedir

simsiyah kiremitleriyle şehir...

Geceleri birdenbire rüzgâr çıkıyor.

sonra kayboluyor birdenbire.

Ve karanlıkta canlı bir mahluk gibi soluyup,

yumuşak, tüylü ayaklarıyla dolaşarak

bizi bir şeylerle tehdit ediyor sıcak.

Ve zaman zaman

ürpermelerle duyuyoruz derimizin üstünde

bir korku halinde tabiatı...

Bir zelzele olabilir.

Zaten üç günlük yere geldi,

salladı çapanoğlu Yozgad'ı.

Ve yerlilerin kavlince:

altı tekmil tuz madeni olduğundan

yıkılacak Çankırı şehri

kıyametten kırk gün önce.

Yatıp bir gece

başın bir kalasla ezilmiş,

çıkmamak sabaha...

Ölümün bu kadar körü ve mendeburu...

Ben yaşamak istiyorum biraz daha,

daha bir hayli yaşamak.

Bunu birçok şey için istiyorum,

birçok

çok mühim şeyler.

(12.8.1940)

Çankırı Hapishanesinden (Mektuplar-05)

Saat beşte akşam oluyor:

insanın üstüne doğru yürüyen bulutlarla.

Yağmur taşıdıkları belli.

Birçoğu

elle tutulacak kadar alçaktan geçiyorlar...

Bizim odanın yüz mumluğu,

terzilerin gaz lambası yandı.

Terziler ıhlamur içiyorlar...

Kış geldi demektir...

Üşüyorum.

Fakat kederli değilim.

81

Yalnız bize mahsus bir imtiyazdır:

kış günleri hapisanede,

sade hapisanede değil,

bu kocaman

bu ısınası

bu ısınacak dünyada

üşüyüp

kederli olmamak...

(26.10.1940)

1 Mayıs da

Yaşım yirmi

Lenin sağ

Kızıl Meydan'da

Yüzellibin insan

Otuzbeşyıl geçti aradan

Yaşım yine yirmi

Lenin yine sağ

Kızılmeydanlar'da

Bir milyon insan

19 yaşım

Benim ilk çocuğum, ilk hocam, ilk yoldaşım

19 yaşı m

Sana anam gibi hürmet ediyorum

edeceğim

Senin ilk arşınladığın yoldan gidiyorum

gideceğim

Benim ilk çocuğum, ilk hocam, ilk yoldaşım

19 yaşı m

*

Çok uzaklarda yuvarlanıyor başım

Oturuyor 19 yaşı m

82

yatağımın başucunda

ellerimin avucunda

bana diyor ki;

-- kafamızda getirelim geri

o delikanlı günleri cancazım,

o dehşetli güzel günleri...

*

Köpüklü şahlanışların dönüm yeri..

Dünyanın altıda biri;

kan içinde doğuran ana..

İstasyondan istasyona

yalınayak

tankları kovalayarak

açlıkla yarış...

Şarkıların boyu kilometre

ölümün boyu bir karış...

*

Kafkas;

güneş

Sibirya;

kar

Seslenebildiğiniz kadar ses-

-lenin

24 saatte 24 saat Lenin

24 saat Marks

24 saat Engels

Yüz dirhem kara ekmek,

20 ton kitap

ve 20 dakika şey! ..

*

Ne günlerdi heheheee y

onlar ne günlerdi ahbap! ! ..

Çok uzaklarda yuvarlanıyor başım

Duruyor karanlıkta 19 yaşım

Lambayı yakıyorum

ona hayretle

muhabbetle

hürmetle

ve daha bilmem neyle bakıyorum

bakışıyoruz

*

Yılların arkasında çırptı kanadını

'Strasroy Ploşaat' ın saat kulesi

Yaşıyor herhangi bir 24 saatini

Vatandaş kavgasının darülfünun talebesi;

Balık çorbası, tüfek talimi, tiyatro, balet

KİTAP..

Patetes kamyonu başında süngü tak bekle nöbet

KİTAP... KİTAP...

Madde, şuur, istismar, fazla kıymet

KİTAP... KİTAP... KİTAP...

Manikür;

hayır,

Diş fırçası;

evet.

KİTAP... KİTAP... KİTAP...

Bu ne 24 saat

bu ne 24 saattir ahbap! !

*

Aşk;

yoldaş,

Profesör;

yoldaş,

Zenci;

coni,

Alman;

Telman,

Çinli;

Li

Ve 19 yaşım

yoldaş da yoldaş, yoldaş da yoldaş,

yoldaşım...

Yılların arkasında yuvarlanıyor başım

başım yuvarlanıyor

84

Uzun saçlarından tutuştu yıllar

yıllar yanıyor

yanıyor da yanıyor...

*

Oku

Yaz

Boz

Bağır

Çağır!

Bütün kuvvetinle nefes al...

KaFanda, kalbinde

etinde

iskeletinde ihtilal...

İhtilal;

gündüz-gece

Gece ormanda çam dalları yakarak,

bembeyaz

yusyuvarlak aya bakarak,

hep bir ağızdan şarkılar söyleniyor..

Ve bu anda

kuvvetli dinç

bir ağrıdan gelen deli bir sevinç

sıçrar atlar köpüklenir çatlar

kafanda...

*

Haaayydaa,

beyaz orduları dumanlı ufuklar gibi önüne katan

bir kızıl süvarisin,

bir kızıl süvariyim,

bir kızıl süvariyiz,

bir kızıl, , , , ,

Geçti üç yıl

Ey benim 19 yaşım,

Ormanda çam dalları yaktığımız

hep bir ağızdan şarkılar söyleyerek aya baktığımız

gecelerin üstünden.....

Ben yine söylüyorum aynı şarkıları

Döndürmedi rüzgar beni havada yaprağa,

ben kattım önüme rüzgarı...

Ve sen ki en yıkılmazları yıkabilirsin,

gözüme bakabilir

elimi sıkabilirsin...

Ve sen ki...

Sen,

BENİM İLK ÇOCUĞUM, İLK HOCAM, İLK YOLDAŞIM

19 YAŞIM

1945 Yılı Aralık Ayının Dördü

İlk göz göze geldiğimiz günkü elbiseni çıkar sandıktan,

giyin,kuşan,

benze bahar ağaçlarına...

Hapisten

mektubun içinde yolladığım karanfili tak saçlarına,

kaldır,öpülesi çizgilerle kırışık, beyaz alnını,

böyle bir günde yılgın ve kederli değil,

ne münasebet,

böyle bir günde bir isyan bayrağı gibi güzel olmalı Nazım

Hikmet'in kadını!...

24 eylul 1945

O şimdi ne yapıyor

şu anda, şimdi,şimdi?

Evde mi, sokakta mı,

çalışıyor mu, uzanmış mı,

ayakta mı?

Kolunu kaldırmış olabilir,

--- hey gülüm,

beyaz, kalın bileğini nasıl da çırçıplak eder bu bu hareketi!...

O şimdi ne yapıyor,

şu anda, şimdi, şimdi?

Belki dizinde bir kedi yavrusu var,

okşuyor.

Belki de yürüyordur, adımını atmak üzre dir,

-- her kara günümde onu bana tıpış tıpış ge tiren

sevgili, canımın içi ayaklar!...

Ve ne düşünüyor

beni mi?

Yoksa

ne bileyim

fa sulya nın neden bir türlü pişmediğini mi?

Yahut, insanların çoğunun

neden böyle bedbaht olduğunu mu?

O şimdi ne düşünüyor,

şu anda, şimdi, şimdi?...

23 Sentlik asker

Mister Dalles,

sizden saklamak olmaz,

hayat pahalı biraz bizim memlekette.

Mesela iki yüz gram et alabilirsiniz,

koyun eti,

Ankara'da 23 sente,

yahut iki kilo kuru soğan,

yahut bir kilodan biraz fazla mercimek,

elli santim kefen bezi yahut,

yahut da bir aylığına

yirmi yaşlarında bir tane insan.

erkek,

ağzı burnu, eli ayağı yerinde,

üniforması, otomatiği üzerinde,

yani öldürmeğe, öldürülmeğe hazır,

belki tavşan gibi korkak,

belki toprak gibi akıllı

belki gençlik gibi cesur,

belki su gibi kurnaz

(her kaba uymak meselesi) ,

belki ömründe ilk defa denizi görecek,

belki ava meraklı, belki sevdalıdır.

87

Yahut da aynı hesapla Mister Dalles

(tanesi 23 sentten yani)

satarlar size bu askerlerin otuz beşini birden

İstanbul'da bir tek odanın aylık kirasına,

seksen beş onda altısını yahut

bir çift iskarpin parasına.

Yalnız bir mesele var Mister Dalles,

herhalde bunu sizden gizlediler:

Size tanesini 23 sente sattıkları asker

mevcuttu üniformanızı giymeden önce de,

mevcuttu otomatiksiz filan,

mevcuttu sadece insan olarak

mevcuttu, tuhafınıza gidecek,

mevcuttu hem de çoktan mı çoktan,

daha sizin devletinizin adı bile konmadan.

Mevcuttu, işiyle gücüyle uğraşıyordu,

mesela, Mister Dalles,

yeller eserken yerinde sizin New-York'un,

kurşun kubbeler kurdu o

gökkubbe gibi yüksek,

haşmetli, derin.

Elinde Bursa bahçeleri gibi nakışlandı ipek.

Halı dokur gibi yonttu mermeri,

ve nehirlerin bir kıyısından öbür kıyısına

ebemkuşağı gibi attı kırk gözlü köprüleri.

Dahası var Mister Dalles,

sizin dilde anlamı pek de belli değilken henüz,

zulüm gibi,

hürriyet gibi,

kardeşlik gibi sözlerin,

dövüştü zulme karşı o,

ve istiklal ve hürriyet uğruna

ve milletleri kardeş sofrasına davet edere k,

ve yarin yanağından gayrı her yerde,

her şeyde,

hep beraber,

diyebilmek için,

88

yürüdü peşince Bedreddin'in

O, tornacı Hasan, köylü Mehmet, öğretmen Ali'dir.

kaya gibi yumruğunun son ustalığı:

922 yılı 9 eylülüdür.

Dedim ya Mister Dalles, ,

Herhalde bütün bunları sizden gizlediler.

ucuzdur vardır illeti.

Hani şaşmayın,

yarın çok pahalıya mal olursa size,

bu 23 sentlik asker,

yani benim fakir, cesur, çalışkan, milletim,

her millet gibi büyük Türk milleti.

(1953)

25 Eylul 1945

Meydan yerinde kampana vurdu.

Neredeyse koğuşların kapıları kapanır.

Bu sefer hapislik uzun sürdü biraz:

8 yıl...

Yaşamak ümitli bir iştir, sevgilim.

Yaşamak:

seni sevmek gibi ciddi bir iştir.

(1946)

27 Ekim 1945

Bir elmanın yarısı biz

yarısı bu koskoca dünya.

Bir elmanın yarısı biz

yarısı insanlarımız.

Bir elmenın yarısı sen

yarısı ben

ikimiz.....

31 Mayıs 1962

Yoruldun ağırlığımı taşımaktan

ellerimden yoruldun

gözlerimden gölgemden

sözlerim yangınlardı

kuyulardı sözlerim

bir gün gelecek ansızın gelecek bir gün

ayak izlerimin ağırlığını duyacaksın içinde

uzaklaşan ayak izlerimin

ve hepsinden dayanılmazı bu ağırlık olacak.

5 Kasım 1945

Çiçekli badem ağaçlarını unut.

Değmez,

bu bahiste

geri gelmesi mümkün olmayan hatırlanmamalı.

Islak saclarını güneşte kurut:

olgun meyvelerin baygınlığıyla pırıldasın

nemli, ağır kızıltılar...

Sevgilim,

mevsim

sonbahar...

Yumdum Gözlerimi

Yumdum gözlerimi

Karanlıkta sen varsın

Karanlıkta sırtüstü yatıyorsun

Karanlıkta bir altın üçgendir alnın ve bileklerin

Yumulu göz kapaklarımın içindesin sevdiceğim

Yumulu göz kapaklarımın içinde şarkılar

Şimdi orda herşey seninle başlıyor

Şimdi orda hiçbir şey yok senden önceme ait

Ve sana ait olmayan

90

Zafere Dair

Korkunç ellerinle bastırıp yaranı

dudaklarını kanatarak

dayanılmakta ağrıya.

Şimdi çıplak ve merhametsiz

bir çığlık oldu ümid...

Ve zafer

artık hiçbir şeyi affetmeyecek kadar

tırnakla sökülüp koparılacaktır...

Günler ağır.

Günler ölüm haberleriyle geliyor.

Düşman haşin

zalim

ve kurnaz.

Ölüyor çarpışarak insanlarımız

- halbuki nasıl hakketmişlerdi yaşamayı -

ölüyor insanlarımız

- ne kadar çok -

sanki şarkılar ve bayraklarla

bir bayram günü nümayişe çıktılar

öyle genç

ve fütursuz...

Günler ağır.

Günler ölüm haberleriyle geliyor.

En güzel dünyaları

yaktık ellerimizle

ve gözümüzde kaybettik ağlamayı :

bizi bir parça hazin ve dimdik bırakıp

gözyaşlarımız gittiler

ve bundan dolayı

biz unuttuk bağışlamayı...

91

Varılacak yere

kan içinde varılacaktır.

Ve zafer

artık hiçbir şeyi affetmeyecek kadar

tırnakla sökülüp

koparılacaktır...

ASYA-AFRİKA YAZARLARINA

Kardeşlerim

bakmayın sarı saçlı olduğuma

ben Asyalıyım

bakmayın mavi gözlü olduğuma

ben Afrikalıyım

ağaçlar kendi dibine gölge vermez benim orda

sizin ordakiler gibi tıpkı

benim orda arslanın ağzındadır ekmek

ejderler yatar başında çeşmelerin

ve ölünür benim orda ellisine basılmadan

sizin ordaki gibi tıpkı

bakmayın sarı saçlı olduğuma

ben Asyalıyım

bakmayın mavi gözlü olduğuma

ben Afrikalıyım

okuyup yazma bilmez yüzde sekseni benimkilerin

şiirler gezer ağızdan ağıza türküleşerek

şiirler bayraklaşabilir benim orda

sizin ordaki gibi

kardeşlerim

sıska öküzün yanına koşulup şiirlerimiz

toprağı sürebilmeli

pirinç tarlalarında bataklığa girebilmeli

dizlerine kadar

bütün soruları sorabilmeli

bütün ışıkları derebilmeli

yol başlarında durabilmeli

92

kilometre taşları gibi şiirlerimiz

yaklaşan düşmanı herkesten önce görebilmeli

cengelde tamtamlara vurabilmeli

ve yeryüzünde tek esir yurt tek esir insan

gökyüzünde atomlu tek bulut kalmayıncaya kadar

malı mülkü aklı fikri canı neyi varsa verebilmeli

büyük hürriyete şiirlerimiz

(22 Ocak 1962, Moskova)

BAHRİ HAZER

Ufuklardan ufuklara

ordu ordu köpüklü mor dalgalar koşuyordu;

Hazer rüzgârların dilini konuşıyor balam,

konuşup coşuyordu!

Kim demiş "çört vazmi!"

Hazer ölü bir göle benzer!

Uçsuz bucaksız başı boş tuzlu bir sudur Hazer!

Hazerde dost gezer, e.....y!..

düşman gezer!

Dalga bir dağdır

kayık bir geyik!

Dalga bir kuyu

kayık bir kova!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık,

devrilen

bir atın

sırtından inip,

şahlanan

bir ata

biniyor kayık!

Ve Türkmen kayıkçı

dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.

Başında kocaman kara bir papak;

bu papak değil:

tüylü bir koyunu karnından yarıp

geçirmiş başına!

Koyunun tüyleri düşmüş kaşına!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık

Ve kayıkçı

"Türkmenistanlı bir Buda heykeli" gibi

dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş,

fakat, sanma ki Hazerin karşısında elpençe divan durmuş!

O da bir Buda heykelinin

taştan sükûnu gibi kendinden emin

dümenin yanına bağdaş kurup oturmuş.

Bakmıyor

kayığa

sarılan

sulara!

Bakmıyor

çatlayıp

yarılan

sulara!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık,

devrilen

bir atın

sırtından inip

şahlanan

bir ata

biniyor kayık!

94

- Yaman esiyor be karayel yaman!

Sakın özünü Hazerin hilesinden aman!

Aman oyun oynamasın sana rüzgâr!

- Aldırma anam ne çıkar?

Ne çıkar

kudurtsun

karayel

suları,

Hazerde doğanın

Hazerdir mezarı!

Çıkıyor kayık

iniyor kayık

çıkıyor ka...

iniyor ka...

Çık...

in...

çık..

(1928)

BAYRAMOĞLU

Mahpusanedeyim.

Mahpusanede kalbimin

kanayan çıplak ayakları

ne zaman çok uzun bulsa yolunu,

hatırlarım bilmem neden

Azeri yoldaşım Bayram Oğlunu:

Baki.

Gece saat iki

sularında ..

Karaşehrin kara damlarında yatanlar

görüyor kanlı renklerin nescini uykularında ..

Yıldızların altında kara neft burguları

95

hışırdıyor servilikler gibi derinden

yüreğinden.

Bakıyor uykulu sarı gözler

kara topraktaki yağlı neft birikintilerinden.

Gök kara,

yıldızlar sarı.

Tek katlı,

düz damlı dört köşe tas dükkanların

kapalı kara kapıları.

Karaşehrin kara damlarında yatanlar

görüyor kanlı renklerin nescini uykularında.

Baki.

Gece saat iki

sularında

Taşlarda yuvarlanan

nal ve tekerlek sesleri.

Seslerde seslenen sesler ..

İşte bir fayton geçiyor

geçmede

geçti:

son evlerin yakınından

uzağından

ırağından..

Kara bir lanettir ki bu,

kopmuş geliyor gecenin dudağından...

Bu faytonun fenerinde dehşeti var:

hançerle oyulmuş

kor

ve derin

gözlerin..

Taşlarda yuvarlanan

nal ve tekerlek sesleri

Gittikçe uzaklaşan,

gittikçe alçalan sesler...

Ortada demiryolu,

sağ yanda Karaşehir;

solda fabrikaların

duvarları yükselir.

Karşıdan fayton gelir.

içinde Bayram Oğlu.

Bağlanmış kolu

Bayram Oğlunun..

Karşıdan fayton gelir

içinde

Bayram Oğlu.

Jandarma sağı,

Jandarma solu

Bayram Oğlunun...

Kolunu bağlamışlar

kanadı kırık değil ..

Gözünde toplanan

hıçkırık değil...

Gözleri ışık dolu

Bayram Oğlunun.

Karşıdan fayton gelir,

içinde

Bayram Oğlu.

Ölümdür yolu

Bayram Oğlunun

Bayram

Oğlunun..."

(1927)

BEN SENDEN ÖNCE

Ben

senden önce ölmek isterim.

Gidenin arkasından gelen

gideni bulacak mi zannediyorsun?

Ben zannetmiyorum bunu.

İyisi mi,

97

beni yaktırırsın,

odanda ocağın

üstüne korsun

içinde bir kavanozun.

Kavanoz camdan olsun,

şeffaf,

beyaz camdan olsun

ki içinde beni görebilesin

Fedakârlığımı anlıyorsun :

vazgeçtim toprak olmaktan,

vazgeçtim çiçek olmaktan

senin yanında kalabilmek için.

Ve toz oluyorum

yaşıyorum yanında senin.

Sonra, sende ölünce

kavanozuma gelirsin.

Ve orada beraber yaşarız

külümün içinde külün

ta ki bir savruk gelin

yahut vefasız bir torun

bizi ordan atana kadar...

Ama

biz

o zamana kadar

o kadar karışacağız ki birbirimize,

atıldığımız çöplükte bile

zerrelerimiz

yan yana düşecek.

Toprağa beraber dalacağız.

Ve bir gün yabani bir çiçek

bu toprak parçasından nemlenip filizlenirse

sapında muhakkak iki çiçek açacak :

biri

sen

biri de

ben.

Ben

daha olumlu düşünüyorum

Ben daha bir çocuk doğuracağım

Hayat taşıyor içimden.

Kaynıyor kanım.

Yaşayacağım, ama çok, pek çok,

ama sen de beraber.

Ama ölüm de korkutmuyor beni.

Yalnız pek sevimsiz buluyorum

bizim cenaze şeklini.

Ben ölünceye kadar da

Bu düzelir herhalde.

Hapisten çıkmak ihtimalin var mı bugünlerde?

İçimden bir şey :

belki diyor.

(18 Şubat 1945)

BİR HAZİN HÜRRİYET

Satarsın gözlerinin dikkatini, ellerinin nurunu,

bir lokma bile tatmadan yoğurursun

bütün nimetlerin hamurunu.

Büyük hürriyetinle çalışırsın el kapısında,

ananı ağlatanı Karun etmek hürriyetiyle,

hürsün!

Sen doğar doğmaz dikilirler tepene,

işler ömrün boyunca durup dinlenmeden yalan

değirmenleri,

büyük hürriyetinle parmağın şakağında düşünürsün

vicdan hürriyetiyle,

hürsün!

Başın ensenden kesik gibi düşük,

kolların iki yanında upuzun,

büyük hürriyetinle dolaşıp dururs un,

işsiz kalmak hürriyetiyle,

hürsün!

En yakın insanınmış gibi seversin memleketini,

günün birinde, meselâ, Amerika'ya ciro ederler onu

seni de büyük hürriyetinle beraber,

hava üssü olmak hürriyetiyle,

hürsün!

Yapışır yakana kopası elleri Valstrit'in,

günün birinde, diyelim ki, Kore'ye gönderilebilirsin,

büyük hürriyetinle bir çukuru doldurabilirsin,

meçhul asker olmak hürriyetiyle,

hürsün!

Bir alet, bir sayı, bir vesile gibi değil

insan gibi yaşamalıyız dersin,

büyük hürriyetinle basarlar kelepçeyi,

yakalanmak, hapse girmek, hattâ asılmak hürriyetiyle,

hürsün!

Ne demir, ne tahta, ne tül perde var hayatında,

hürriyeti seçmene lüzum yok

hürsün.

Bu hürriyet hazin şey yıldızların altında.

(1951)

BU VATANA NASIL KIYDILAR?

İnsan olan vatanını satar mı?

Suyun içip ekmeğin yediniz,

Dünyada vatandan aziz şey var mı?

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Onu didik didik didiklediler,

saçlarından tutup sürüklediler,

götürüp kâfire: "Buyur..." dediler.

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Eli kolu zincirlere vuruluş,

vatan çırıl çıplak yere serilmiş.

Oturmuş göğsüne Teksaslı çavuş.

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

Gün gelir çark düzüne çevrilir,

günü gelir hesabınız görülür.

Günü gelir sualiniz sorulur :

Beyler bu vatana nasıl kıydınız?

(1959)

BULUT MU OLSAM

Denizin üstünde ala bulut

yüzünde gümüş gemi

içinde sarı balık

dibinde mavi yosun

kıyıda bir çıplak adam

durmuş düşünür.

Bulut mu olsam,

gemi mi yoksa?

Balık mı olsam,

yosun mu yoksa?..

Ne o, ne o, ne o.

Deniz olunmalı, oğlum,

bulutuyla, gemisiyle, balığıyla, yosunuyla.

BULUTLAR ADAM ÖLDÜRMESİN

Analardır adam eden adamı

aydınlıklardır önümüzde gider.

Sizi de bir ana doğurmadı mı?

Analara kıymayın efendiler.

Bulutlar adam öldürmesin.

Koşuyor altı yaşında bir oğlan,

uçurtması geçiyor ağaçlardan,

siz de böyle koşmuştunuz bir zaman.

Çocuklara kıymayın efendiler.

Bulutlar adam öldürmesin.

Gelinler aynada saçını tarar,

aynanın içinde birini arar.

Elbet böyle sizi de aradılar.

Gelinlere kıymayın efendiler.

Bulutlar adam öldürmesin.

İhtiyarlıkta aklına insanın,

tatlı anıları gelmeli yalnız.

Yazıktır, ihtiyarlara kıymayın,

efendiler, siz de ihtiyarsınız.

Bulutlar adam öldürmesin.

(Şubat 1955)

BÜYÜK İNSANLIK

Büyük insanlık gemide güverte yolcusu

tirende üçüncü mevki

şosede yayan

büyük insanlık.

Büyük insanlık sekizinde işe gider

yirmisinde evlenir

kırkında ölür

büyük insanlık.

102

Ekmek büyük insanlıktan başka herkese yeter

pirinç de öyle

şeker de öyle

kumaş da öyle

kitap da öyle

büyük insanlıktan başka herkese yeter.

Büyük insanlığın toprağında gölge yok

sokağında fener

penceresinde cam

ama umudu var büyük insanlığın

umutsuz yaşanmıyor.

(7 Ekim, Taşkent, 1958)

ÇANKIRI HAPİSANESİNDEN MEKTUPLAR

Saat dört

yoksun

Saat beş

yok

Altı, yedi,

ertesi gün, daha ertesi

ve belki

kim bilir...

Hapisane avlusunda

bir bahçemiz vardı.

Sıcak bir duvar dibinde on beş adım kadardı.

Gelirdin,

yan yana otururduk,

kırmızı ve kocaman

muşamba torban dizlerinde...

Kelleci Memedi hatırlıyor musun?

Sübyan koğuşundan.

103

Başı dört köşe,

bacakları kısa

ve kalın

ve elleri ayaklarından büyük.

kovanından bal çaldığı adamın

taşla ezmiş kafasını.

"hanım abla" derdi sana.

Bizim bahçemizden küçük bir bahçesi vardı,

tepemizde,

yukarda,

güneşe yakın,

bir konserve kutusunun içinde...

Bir cumartesi gününü,

hapisane çeşmesiyle ıslanan

bir ikindi vaktini hatırlıyor musun?

Bir türkü söylediydi kalaycı Şaban Usta,

aklında mı:

"Beypazarı meskenimiz,ilimiz,

kim bilir nerede kalır ölümüz....?"

O kadar resmini yaptım senin

bana birini bırakmadın.

Bende yalnız bir fotoğrafın var:

bir başka bahçede

çok rahat

çok bahtiyar

yem verip tavuklara gülüyorsun.

Hapisane bahçesinde tavuklar yoktu,

fakat pek ala gülebildik

ve bahtiyar olmadık değil.

Nasıl haber aldık

en güzel hürriyete dair,

nasıl dinledik ayak seslerini

yaklaşan müjdelerin,

ne güzel şeyler konuştuk

hapisane bahçesinde...

104

CEVİZ AĞACI

Başım köpük köpük bulut, içim dışım deniz,

ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda,

budak budak, şerham şerham ihtiyar bir ceviz.

Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.

Yapraklarım suda balık gibi kıvıl kıvıl.

Yapraklarım ipek mendil gibi tiril tiril,

koparıver, gözlerinin, gülüm, yaşını sil.

Yapraklarım ellerimdir, tam yüz bin elim var,

Yüz bin elle dokunurum sana, İstanbul'a.

Yapraklarım gözlerimdir, şaşarak bakarım.

Yüz bin gözle seyrederim seni, İstanbul'u.

Yüz bin yürek gibi çarpar, çarpar yapraklarım.

Ben bir ceviz ağacıyım Gülhane Parkı'nda.

Ne sen bunun farkındasın, ne polis farkında.

DAVET

Dörtnala gelip Uzak Asya'dan

Akdenize bir kısrak başı gibi uzanan

bu memleket bizim.

Bilekler kan içinde, dişler kenetli, ayaklar çıplak

ve ipek bir halıya benziyen toprak,

bu cehennem, bu cennet bizim.

Kapansın el kapıları, bir daha açılmasın,

yok edin insanın insana kulluğunu,

bu davet bizim...

Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür

ve bir orman gibi kardeşçesine,

bu hasret bizim...

Diyet

Gözlerinizin ikisi de yerinde, Adnan Bey,

iki gözünüzle bakarsınız,

iki kurnaz,

iki hayın,

ve zeytini yağlı iki gözünüzle

bakarsınız kürsüden Meclis'e kibirli kibirli

ve topraklarına çiftliklerinizin

ve çek defterinize.

Ellerinizin ikisi de yerinde, Adnan Bey,

iki elinizle okşarsınız,

iki tombul,

iki ak,

vıcık vıcık terli iki elinizle

okşarsınız pomadlı saçlarınızı,

dövizlerinizi

ve memelerini metreslerinizin.

İki bacağınızın ikisi de yerinde, Adnan Bey,

iki bacağınız taşır geniş kalçalarınızı,

iki bacağınızla çıkarsınız huzuruna Eisenhower'in,

ve bütün kaygınız

iki bacağınızın arkadan birleştiği yeri

halkın tekmesinden korumaktır.

Benim gözlerimin ikisi de yok.

Benim ellerimin ikisi de yok.

Benim bacaklarımın ikisi de yok.

Ben yokum.

Beni, Üniversiteli yedek subayı,

Kore'de harcadınız, Adnan Bey.

Elleriniz itti beni ölüme,

vıcık vıcık terli, tombul elleriniz.

Gözleriniz şöyle bir baktı arkamdan

ve ben al kan içinde ölürken

106

çığlığımı duymamanız için

kaçırdı bacaklarınız sizi arabanıza bindirip.

Ama ben peşinizdeyim, Adnan Bey,

ölüler otomobilden hızlı gider,

kör gözlerim,

kopuk ellerim,

kesik bacaklarımla peşinizdeyim.

Diyetimi istiyorum Adnan Bey,

göze göz,

ele el,

bacağa bacak,

diyetimi istiyorum,

alacağım da.

(25 Haziran 1959)

Doğum

Anası bir oğlancık doğurdu bana;

kaşsız, sarı bir oğlan,

masmavi kundağında yatan

bir nur topu, üç kilo ağırlığında.

Benim oğlan

dünyaya geldiği zaman,

çocuklar doğdu Korede,

sarı ay çiçeğine benziyorlardı.

Makartır kesti onları,

gittiler ana sütüne bile doymadan

Benim oğlan

dünyaya geldiği zaman,

çocuklar doğdu Yunan zindanlarında,

babaları kurşuna dizilmiş.

Bu dünyada ilk görülecek şey diye

demir parmaklığı gördüler.

Benim oğlan

dünyaya geldiği zaman

107

çocuklar doğdu Anadoluda,

mavi gözlü, kara gözlü, elâ gözlü bebeklerdi.

Bitlendiler doğar doğmaz

kim bilir kaçı sağ kalır mucize kabilinden.

Benim oğlan

benim yaşıma bastığı zaman,

ben bu dünyada olmıyacağım,

ama harikulâde bir beşik olacak dünya,

siyah,

beyaz,

sarı

bütün çocukları

sallıyan

mavi atlas döşekli bir beşik.

KORE'DE ÖLEN BİR YEDEK SUBAYIMIZIN

MENDERES'E SÖYLEDİKLERİ

DİYET

Gözlerinizin ikisi de yerinde, Adnan Bey,

iki gözünüzle bakarsınız,

iki kurnaz,

iki hayın,

ve zeytini yağlı iki gözünüzle

bakarsınız kürsüden Meclis'e kibirli kibirli

ve topraklarına çiftliklerinizin

ve çek defterinize.

Ellerinizin ikisi de yerinde, Adnan Bey,

iki elinizle okşarsınız,

iki tombul,

iki ak,

vıcık vıcık terli iki elinizle

okşarsınız pomadlı saçlarınızı,

dövizlerinizi,

ve memelerini metreslerinizin.

İki bacağınızın ikisi de yerinde, Adnan Bey,

iki bacağınız taşır geniş kalçalarınızı,

iki bacağınızla çıkarsınız huzuruna Eisenhower'in,

ve bütün kaygınız

iki bacağınızın arkadan birleştiği yeri

halkın tekmesinden korumaktır.

Benim gözlerimin ikisi de yok.

Benim ellerimin ikisi de yok.

Benim bacaklarımın ikisi de yok.

Ben yokum.

Beni, Üniversiteli yedek subayı,

Kore'de harcadınız, Adnan Bey.

Elleriniz itti beni ölüme,

vıcık vıcık terli, tombul elleriniz.

Gözleriniz şöyle bir baktı arkamdan

ve ben al kan içinde ölürken

çığlığımı duymamanız için

kaçırdı bacaklarınız sizi arabanıza bindirip.

Ama ben peşinizdeyim, Adnan Bey,

ölüler otomobilden hızlı gider,

kör gözlerim,

kopuk ellerim,

kesik bacaklarımla peşinizdeyim.

Diyetimi istiyorum Adnan Bey,

göze göz,

ele el,

bacağa bacak,

diyetimi istiyorum,

alacağım da.

(25 Haziran 1959)

Dostluk

Biz haber etmeden haberimizi alırsın,

yedi yıllık yoldan kuş kanadıyla gelirsin.

Gözümüzün dilinden anlar,

elimizin sırrını bilirsin.

Namuslu bir kitap gibi güler,

alnımızın terini silersin.

O gider, bu gider, şu gider,

dostluk, sen yanı başımızda kalırsın

DON KİŞOT

Ölümsüz gençliğin şövalyesi,

ellisinde uydu yüreğinde çarpan aklına,

bir Temmuz sabahı fethine çıktı

güzelin, doğrunun ve haklının :

önünde mağrur, aptal devleriyle dünya,

altında mahzun, fakat kahraman Rosinant'ı.

Bilirim,

hele bir düşmeyegör hasretin hâlisine,

hele bir de tam okka dört yüz dirhemse yürek,

yolu yok, Don Kişot'um benim, yolu yok,

yeldeğirmenleriyle dövüşülecek.

Haklısın, elbette senin Dülsinya'ndır en güzel kadını yeryüzünün,

sen, elbette bezirgânların suratına haykıracaksın bunu,

alaşağı edecekler seni

bir temiz pataklayacaklar.

Fakat sen, yenilmez şövalyesi susuzluğumuzun,

sen, bir alev gibi yanmakta devam edeceksin

ağır, demir kabuğunun içinde

ve Dülsinya bir kat daha güzelleşecek...

(1947)

Durup Dururken

110

. Durup dururken içimde bir şeyler kopup tıkıyor boğazımı,

Durup dururken sıçrayıp kalkıyorum yarıda bırakıp yazımı,

Durup dururken rüya görüyorum bir otelde, holde, ayakta,

Durup dururken çarpıyor alnıma kaldırımdaki ağaç,

Durup dururken bir kurt uluyor aya karşı bahtsız, öfkeli, aç,

Durup dururken yıldızlar inip sallanıyor bir bahçede, salıncakta,

Durup dururken mezardaki halim geçiyor aklımdan,

Durup dururken kafamda bir güneşli duman,

Durup dururken hiç bitmeyecekmiş gibi bağlanıyorum

başladığım güne,

Ve her seferinde sen çıkıyorsun suyun yüzüne...

GİDERAYAK

Giderayak işlerim var bitirilecek,

giderayak.

Ceylanı kurtardım avcının elinden

ama daha baygın yatar ayılamadı.

Kopardım portakalı dalından

ama kabuğu soyulamadı.

Oldum yıldızlarla haşır neşir

ama sayısı bir tamam sayılamadı.

Kuyudan çektim suyu

ama bardaklara konulamadı.

Güller dizildi tepsiye

ama taştan fincan oyulamadı.

Sevdalara doyulamadı.

Giderayak işlerim var bitirilecek,

giderayak.

(Haziran 1959)

GÜNEŞİ İÇENLERİN TÜRKÜSÜ

Bu bir türkü: -

toprak çanaklarda

güneşi içenlerin türküsü!

Bu bir örgü: -

alev bir saç örgüsü

kıvranıyor;

kanlı, kızıl bir meşale gibi yanıyor

esmer alınlarında

bakır ayakları çıplak kahramanların!

Ben de gördüm o kahramanları,

ben de sardım o örgüyü,

ben de onlarla

güneşe giden

köprüden

geçtim!

Ben de içtim toprak çanaklarda güneşi

Ben de söyledim o türküyü!

Yüreğimiz topraktan aldı hızını;

altın yeleli aslanların ağzını

yırtarak

gerindik!

Sıçradık;

şimşekli rüzgâra bindik!

Kayalardan

kayalarla kopan kartallar

çırpıyor ışıkta yaldızlanan kanatlarını.

Alev bilekli süvariler kamçılıyor

şaha kalkan atlarını!

Akın var

güneşe akın

Güneşi zaptedeceğiz

Güneşin zaptı yakın!

Düşmesin bizimle yola:

evinde ağlayanların

göz yaşlarını

boynunda ağır bir

zincir

gibi taşıyanlar

Bıraksın peşimizi

kendi yüreğinin kabuğunda yaşıyanlar!

İşte:

Şu güneşten

düşen

ateşte

milyonlarla kırmızı yürek yanıyor!

Sen de çıkar

göğsünün kafesinden yüreğini;

şu güneşten

düşen

ateşe fırlat;

yüreğini yüreklerimizin yanına at!

Akın var

güneşe akın

Güneşi zaaptedeceğiz

Güneşin zaptı yakın!

Biz topraktan, ateşten, sudan, demirden doğduk!

Güneşi emziriyor çocuklarımıza karımız,

toprak kokuyor bakır sakallarımız!

Neşemiz sıcak!

kan kadar sıcak

delikanlıların rüyalarında yanan

o "an"

kadar sıcak!

Merdivenlerimizin çengelini yıldızlara asarak

ölülerimizin başlarına basarak

yükseliyoruz

güneşe doğru!

Ölenler

dövüşerek öldüler;

güneşe gömüldüler.

Vaktimiz yok onların matemini tutmaya!

Akın var

güneşe akın

Güneşi zaaaptedeceğiz

Güneşin zaptı yakın!

Üzümleri kan damlalı kırmızı bağlar tütüyor!

Kalın tuğla bacalar

kıvranarak

ötüyor!

Haykırdı en önde giden,

emreden!

Bu ses!

Bu sesin kuvveti,

bu kuvvet

yaralı aç kurtların gözlerine perde

vuran,

onları oldukları yerde

durduran

kuvvet!

emret ki ölem

emret!

Güneşi içiyoruz sesinde!

Coşuyoruz,

coşuyor!...

Yangınlı ufukların dumanlı perdesinde

mızrakları göğü yırtan atlılar koşuyor!

Akın var

güneşe akın

Güneşi zaaaaptedeceğiz

Güneşin zaptı yakın!

114

Toprak bakır

gök bakır.

Haykır güneşi içenlerin türküsünü,

Hay-kır

Haykıralım!

(1924)

GÜNEŞİN SOFRASINDA SÖYLENEN TÜRKÜ

Dalgaları karşılayan gemiler gibi,

gövdelerimizle karanlıkları yara yara

çıktık, rüzgarları en serin

uçurumları en derin

havaları en ışıklı sıra dağlara.

Arkamızda bir düşman gözü gibi karanlığın yolu.

Önümüzde bakır taslar güneş dolu.

Dostların arasındayız!

Güneşin sofrasındayız!

Dağlarda gölgeniz göklere vursun,

göz göze

yan yana

durun çocuklar.

Tasları birbirine vurun çocuklar.

Doldurun çocuklar,

doldurun

doldurun

doldur içelim.

Başları

göklere

atalım

serden geçelim...

Heeey, nerden geçelim?

Yalnayak

koşarak

devlerin

115

geçtiği

yerden geçelim.

Heeey

hop

Heeeey

hep

birden geçelim

Doldurun çocuklar,

doldurun

doldurun

doldur içelim.

Dostların arasındayız!

Güneşin sofrasındayız!.

GÜNEŞİN SOFRASINDA SÖYLENEN TÜRKÜ

Dalgaları karşılayan gemiler gibi,

gövdelerimizle karanlıkları yara yara

çıktık, rüzgarları en serin

uçurumları en derin

havaları en ışıklı sıra dağlara.

Arkamızda bir düşman gözü gibi karanlığın yolu.

Önümüzde bakır taslar güneş dolu.

Dostların arasındayız!

Güneşin sofrasındayız!

Dağlarda gölgeniz göklere vursun,

göz göze

yan yana

durun çocuklar.

Tasları birbirine vurun çocuklar.

Doldurun çocuklar,

doldurun

doldurun

doldur içelim.

Başları

göklere

atalım

serden geçelim...

Heeey, nerden geçelim?

Yalnayak

koşarak

devlerin

geçtiği

yerden geçelim.

Heeey

hop

Heeeey

hep

birden geçelim

Doldurun çocuklar,

doldurun

doldurun

doldur içelim.

Dostların arasındayız!

Güneşin sofrasındayız!.

HASRET

Yüzyıl oldu yüzünü görmeyeli,

belini sarmayalı,

gözünün içinde durmayalı,

aklının aydınlığına sorular sormayalı,

dokunmayalı sıcaklığına karnının.

Yüz yıldır bekler beni

bir şehirde bir kadın.

Aynı daldaydık, aynı daldaydık.

Aynı daldan düşüp ayrıldık.

Aramızda yüz yıllık zaman,

yol yüz yıllık.

Yüz yıldır alacakaranlıkta

koşuyorum ardından.

(6 Temmuz 959)

HÜRRİYET KAVGASI

Yine kitapları, türküleri, bayraklarıyla geldiler,

dalga dalga aydınlık oldular,

yürüdüler karanlığın üstüne.

Meydanları zaptettiler yine.

Beyazıt'ta şehit düşen

silkinip kalktı kabrinden,

ve elinde bir güneş gibi taşıyıp yarasını

yıktı Şahmeran'ın mağarasını.

Daha gün o gün değil, derlenip dürülmesin bayraklar.

Dinleyin, duyduğunuz çakalların ulumasıdır.

Safları sıklaştırın çocuklar,

bu kavga faşizme karşı, bu kavga hürriyet kavgasıdır.

(1962)

JAPON BALIKÇISI

Denizde bir bulutun öldürdüğü

Japon balıkçısı genç bir adamdı.

Dostlarından dinledim bu türküyü

Pasifikte sapsarı bir akşamdı.

Balık tuttuk yiyen ölür.

Elimize değen ölür,

Bu gemi bir kara tabut,

Lumbarından giren ölür.

Balık tuttuk yiyen ölür

Birden değil ağır ağır,

Etleri çürür dağılır.

Balık tuttuk yiyen ölür.

Elimize değen ölür,

Tuzla güneşle yıkanan

Bu vefalı, bu çalışkan

Elimize değen ölür.

Birden değil ağır ağır

Etleri çürür, dağılır,

Elimize değen ölür...

Badem gözlüm beni unut,

Bu gemi bir kara tabut,

Lumbarından giren ölür.

Üstümüzden geçti bulut.

Badem gözlüm beni unut

Boynuma sarılma gülüm,

Benden sana geçer ölüm

Badem gözlüm beni unut.

Bu gemi bir kara tabut.

Badem gözlüm beni unut.

Çürük yumurtadan çürük

Benden yapacağın çocuk.

Bu gemi bir kara tabut

Bu deniz bir ölü deniz.

İnsanlar ey, nerdesiniz?

Nerdesiniz?

119

KALBİM

Göğsümde 15 yara var!.

Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak!.

Kalbim yine çarpıyor,

kalbim yine çarpacak!!!

Göğsümde 15 yara var!

Sarıldı 15 yarama

kara kaygan yılanlar gibi karanlık sular!

Karadeniz boğmak istiyor beni,

boğmak istiyor beni

kanlı karanlık sular!!!

Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak.

Kalbim yine çarpıyor,

kalbim yine çarpacak!..

Göğsümde 15 yara var!..

Deldiler göğsümü 15 yerinden,

sandılar ki vurmaz artık kalbim kederinden!

Kalbim yine çarpıyor,

kalbim yine çarpacak!!!

Yandı 15 yaramdan 15 alev,

kırıldı göğsümde 15 kara saplı bıçak..

Kalbim

kanlı bir bayrak gibi çarpıyor,

ÇAR-PA-CAK!!

(1925)

KARIMA MEKTUP

120

Bir tanem!

Son mektubunda:

"Başım sızlıyor

yüreğim sersem!"

diyorsun.

"Seni asarlarsa

seni kaybedersem;"

diyorsun;

"yaşayamam!"

Yaşarsın karıcığım,

kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgârda;

yaşarsın, kalbimin kızıl saçlı bacısı

en fazla bir yıl sürer

yirminci asırlarda

ölüm acısı.

Ölüm

bir ipte sallanan bir ölü.

Bu ölüme bir türlü

razı olmuyor gönlüm.

Fakat

emin ol ki sevgili;

zavallı bir çingenenin

kıllı, siyah bir örümceğe benzeyen eli

geçirecekse eğer

ipi boğazıma,

mavi gözlerimde korkuyu görmek için

boşuna bakacaklar

Nâzım'a!

Ben,

alaca karanlığında son sabahımın

dostlarımı ve seni göreceğim,

ve yalnız

yarı kalmış bir şarkının acısını

toprağa götüreceğim...

Karım benim!

İyi yürekli,

altın renkli,

gözleri baldan tatlı arım benim;

ne diye yazdım sana

istendiğini idamımın,

daha dava ilk adımında

ve bir şalgam gibi koparmıyorlar

kellesini adamın.

Haydi bunlara boş ver.

Bunlar uzak bir ihtimal.

Paran varsa eğer

bana fanila bir don al,

tuttu bacağımın siyatik ağrısı,

Ve unutma ki

daima iyi şeyler düşünmeli

bir mahpusun karısı.

KARLI KAYIN ORMANINDA

Karlı kayın ormanında

yürüyorum geceleyin.

Efkârlıyım, efkârlıyım,

elini ver, nerde elin?

Ayışığı renginde kar,

keçe çizmelerim ağır.

İçimde çalınan ıslık

beni nereye çağırır?

Memleket mi, yıldızlar mı,

gençliğim mi daha uzak?

Kayınların arasında

bir pencere, sarı sıcak.

Ben ordan geçerken biri :

"Amca, dese, gir içeri."

Girip yerden selâmlasam

hane içindekileri.

Eski takvim hesabıyle

bu sabah başadı bahar.

Geri geldi Memed'ime

yolladığım oyuncaklar.

Kurulmamış zembereği
küskün duruyor kamyonet,
yüzdüremedi leğende
beyaz kotrasını Memet.
Kar tertemiz, kar kabarık,
yürüyorum yumuşacık.
Dün gece on bir buçukta
ölmüş Berut, tanışırdık.
Bende boz bir halısı var
bir de kitabı, imzalı.
Elden ele geçer kitap,
daha yüz yıl yaşar halı.
Yedi tepeli şehrimde
bıraktım gonca gülümü.
Ne ölümden korkmak ayıp,
ne de düşünmek ölümü.
En acayip gücümüzdür,
kahramanlıktır yaşamak :
Öleceğimizi bilip,
öleceğimizi mutlak.
Memleket mi, daha uzak,

gençliğim mi, yıldızlar mı?
Bayramoğlu, Bayramoğlu,
ölümden öte köy var mı?
Geceleyin, karlı kayın

ormanında yürüyorum.

Karanlıkta etrafımı

gündüz gibi görüyorum.

Şimdi şurdan saptım mıydı,

şose, tirenyolu, ova.

Yirmi beş kilometreden

pırıl pırıldır Moskova...

(14 Mart 1956,

Moskova, Peredelinko)

KEREM GİBİ

Hava kurşun gibi ağır!

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum!

Koşun

kurşun

erit-

-meğe

çağırıyorum...

O diyor ki bana:

-Sen kendi sesinle kül olursun ey!

Kerem

gibi

yana

yana...

"Deeeert

çok,

hemdert

124

yok"

Yürek-

-lerin

kulak-

-ları

sağır...

Hava kurşun gibi ağır...

Ben diyorum ki ona:

-- Kül olayım

Kerem

gibi

yana

yana

Ben yanmasam

sen yanmasan

biz yanmasak,

nasıl

çıkar

karan-

-lıklar

aydın-

-lığa.

Hava toprak gibi gebe.

Hava kurşun gibi ağır.

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum.

Koşun

kurşun

erit-

-meğe

çağırıyorum.....

(1930 - Mayıs)

125

MAVİ GÖZLÜ DEV, MİNNACIK KADIN VE

HANIMELLERİ

O mavi gözlü bir devdi,

Minnacık bir kadın sevdi.

Kadının hayali minnacık bir evdi,

bahçesinde ebruliii

hanımeli

açan bir ev.

Bir dev gibi seviyordu dev,

Ve elleri öyle büyük işler için

hazırlanmıştı ki devin,

yapamazdı yapısını,

çalamazdı kapısını

bahçesinde ebruliiii

hanımeli

açan evin.

O mavi gözlü bir devdi,

Minnacık bir kadın sevdi.

Mini minnacıktı kadın.

Rahata acıktı kadın

yoruldu devin büyük yolunda.

Ve elveda! deyip mavi gözlü deve,

girdi zengin bir cücenin kolunda

bahçesinde ebruliiii

hanımeli

açan eve.

Şimdi anlıyor ki mavi gözlü dev,

Dev gibi sevgilere mezar bile olamaz:

bahçesinde ebruliii

hanımeli

açan ev...

NİKBİNLİK

126

Güzel günler göreceğiz çocuklar,

güneşli günler

göre-

-ceğiz...

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar

Işıklı maviliklere

süre-

-ceğiz...

Açtık mıydı hele bir

son vitesi,

adedi devir.

Motorun sesi.

Uuuuuuuy! Çocuklar kim bilir

ne harikuladedir

160 kilometre giderken öpüşmesi...

Hani şimdi bize

cumaları, pazarları çiçekli bahçeler vardır,

yalnız cumaları

yalnız pazarları..

Hani şimdi biz

bir peri masalı dinler gibi seyrederiz

ışıklı caddelerde mağazaları,

hani bunlar

77 katlı yekpare camdan mağazalardır.

Hani şimdi biz haykırırız

Cevap:

açılır kara kaplı kitap:

zindan...

Kayış kapar kolumuzu

kırılan kemik

kan.

Hani şimdi bizim soframıza

haftada bir et gelir

127

Ve

çocuklarımız işten eve

sapsarı iskelet gelir..

Hani şimdi biz...

İnanın :

güzel günler göreceğiz çocuklar

güneşli günler

göre-

-ceğiz

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar

ışıklı maviliklere

süre-

-ceğiz.

ONLAR

Onlar ki toprakta karınca,

suda balık,

havada kuş kadar

çokturlar;

korkak,

cesur,

câhil,

hakîm

ve çocukturlar

ve kahreden

yaratan ki onlardır,

destanımızda yalnız onların maceraları vardır.

Onlar ki uyup hainin iğvâsına

sancaklarını elden yere düşürürler

ve düşmanı meydanda koyup

kaçarlar evlerine

ve onlar ki bir nice murtada hançer üşürürler

ve yeşil bir ağaç gibi gülen

ve merasimsiz ağlayan

128

ve ana avrat küfreden onlardır,

destanımızda yalnız onların maceraları vardır.

Demir,

kömür

ve şeker

ve kırmızı bakır

ve mensucat

ve sevda ve zulüm ve hayat

ve bilcümle sanayi kollarının

ve gökyüzü

ve sahra

ve mavi okyanus

ve kederli nehir yollarının,

sürülmüş toprağın ve nehirlerin bahtı

bir şafak vakti değişmiş olur,

bir şafak vakti karanlığın kenarından

onlar ağır ellerini toprağa basıp

doğruldukları zaman.

En bilgin aynalara

en renkli şekilleri aksettiren onlardır.

Asırda onlar yendi, onlar yenildi.

Çok söz edildi onlara dair

ve onlar için:

zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur,

denildi.

ORKESTRA

Bana bak!

Hey!

Avanak!

Elinden o zırıltıyı bıraksana!

Sana,

üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

yaramaz!

Bana bak!

Hey!

Avanak!

Üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

dağlarla dalgalarla kütleleri

ileri

atlatamaz!

Üç telli saz

yatağını değiştirmek isteyen

nehirlerden:-

köylerden, şehirlerden

aldığı hızla,

milyonlarla ağzı

bir tek

ağızla

güldüremez!

Ağlatamaz!

hey!

hey!

üç telli sazın

üç telinde öten üç sıska bülbül öldü acından.

Onu attım

köşeye!

hey!

hey!

üç telli sazın

ağacından

deli tiryakilere

içi afyon lüleli

bir çubuk

yaptılar!

Hey!

Hey!

Dağlarla dalgalarla, dağ gibi dalgalarla, dalga gibi

dağ-lar-la

başladı orkestram!

Hey!

Hey!

Ağır sesli çekiçler

sağır

örslerin kulağına

Hay-kır -dı!.

Sabanlar güleşiyor tarlalarla,

tarlalarla!

Coştu çalgıcı başı,

esiyor orkestram

dağlarla dalgalarla, dağ gibi dalgalarla, dalga gibi

dağ-lar-la.

(1921)

Piraye İçin Yazılmış SAAT 21-22 ŞİİRLERİ'nden

Ne güzel şey hatırlamak seni:

ölüm ve zafer haberleri içinden

hapiste

ve yaşım kırkı geçmiş iken...

Ne güzel şey hatırlamak seni:

bir mavi kumaşın üstünde unutulmuş olan elin

ve saçlarında

vakur yumuşaklığı canımın içi İstanbul toprağının...

İçimde ikinci bir insan gibidir

seni sevmek saadeti...

Parmakların ucunda kalan kokusu sardunya yaprağının,

güneşli bir rahatlık

ve etin daveti:

kıpkızıl çizgilerle bölünmüş

sıcak

131

koyu bir karanlık....

Ne güzel şey hatırlamak seni,

yazmak sana dair,

hapiste sırtüstü yatıp seni düşünmek :

filanca gün, falanca yerde söylediğin söz,

kendisi değil

edâsındaki dünya...

Ne güzel şey hatırlamak seni.

Sana tahtadan bir şeyler oymalıyım yine:

bir çekmece,

bir yüzük,

ve üç metre kadar ince ipekli dokumalıyım

Ve hemen

fırlayarak yerimden

penceremde demirlere yapışarak

hürriyetin sütbeyaz maviliğine

sana yazdıklarımı bağıra bağıra okumalıyım...

Ne güzel şey hatırlamak seni:

ölüm ve zafer haberleri içinden,

hapiste

ve yaşım kırkı geçmiş iken...

24 Eylül 1945

En güzel deniz :

henüz gidilmemiş olanıdır.

En güzel çocuk :

henüz büyümedi.

En güzel günlerimiz :

henüz yaşamadıklarımız.

Ve sana söylemek istediğim en güzel söz :

henüz söylememiş olduğum sözdür...

30 Eylül 1945

132

Seni düşünmek güzel şey

ümitli şey

dünyanın en güzel sesinden en güzel şarkıyı dinlemek gibi bir

şey.

Fakat artık ümit yetmiyor bana,

ben artık şarkı dinlemek değil

şarkı söylemek istiyorum...

18 Ekim 1945

Kale kapısıdan çıkarken ölümle buluşmak üzre,

son defa dönüp baktığımızda şehre,

sevgilim, şu sözleri söyleyebileceğiz :

"- Pek de öyle güldürmedinse de yüzümüzü,

çalıştık gücümüzün yettiği kadar

seni bahtiyar

kılalım diye.

Devam ediyor bahtiyarlığa doğru gidişin,

devam ediyor hayat.

İçimiz rahat,

gönlümüzde hak edilmiş ekmeğine doymuşluk,

gözümüzde ışığından ayrılmanın kederi,

işte geldik gidiyoruz

şen olasın Halep şehri..."(1945)

SALKIMSÖĞÜT

Akıyordu su

gösterip aynasında söğüt ağaçlarını.

Salkımsöğütler yıkıyordu sularda saçlarını!

Yanan yalın kılıçları çarparak söğütlere

koşuyordu kızıl atlılar güneşin bittiği yere!

Birden

bire kuş gibi

vurulmuş gibi

kanadından

Yaralı bir atlı yuvarlandı atından!

Bağırmadı,

gidenler i geri çağırmadı,

baktı yalnız dolu gözlerle

uzaklaşan atların parıldayan nallarına!

Ah ne yazık!

Ne yazık ki ona

dört nala giden atların köpüklü boynuna bir daha yatamayacak,

beyaz orduların ardında kılıç oynatamayacak!

Nal sesleri sönüyor perde perde,

Atlılar kayboluyor güneşin batığı yerde!

Atlılar atlılar kızıl atlılar,

atları rüzgâr kanatlılar!

Atları rüzgâr kanat...

Atları rüzgâr.

Atları...

At...

Rüzgâr kanatlı atlılar gibi geçti hayat!

Akar suyun sesi dindi.

Gölgeler gölgelendi

renkler silindi

Siyah örtüler indi

mavi gözlerine

sarktı salkımsöğütler

sarı saçlarının

üzerine!

Ağlama salkımsöğüt

ağlama,

Kara suyun aynasında el bağlama!

el bağlama!

ağlama!

ŞEHİTLER

Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,

mezardan çıkmanın vaktidir!
Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
Sakarya'da, İnönü'nde, Afyon'dakiler
Dumlupınar'dakiler de elbet
ve de Aydın'da, Antep'te vurulup düşenler,
siz toprak altında ulu köklerimizsiniz
yatarsınız al kanlar içinde.
Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
siz toprak altında derin uykudayken
düşmanı çağırdılar,
satıldık, uyanın!
Biz toprak üstünde derin uykulardayız,
kalkıp uyandırın bizi!
Uyandırın bizi!
Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,
mezardan çıkmanın vaktidir.
(1959)

TAHİRLE ZÜHRE MESELESİ

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da
hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil,
bütün iş Tahirle Zühre olabilmekte
yani yürekte.
Meselâ bir barikatta dövüşerek
meselâ kuzey kutbunu keşfe giderken
meselâ denerken damarlarında bir serumu
ölmek ayıp olur mu?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da

hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

Seversin dünyayı doludizgin

ama o bunun farkında değildir

ayrılmak istemezsin dünyadan

135

ama o senden ayrılacak

yani sen elmayı seviyorsun diye

elmanın da seni sevmesi şart mı?

Yani Tahir'i Zühre sevmeseydi artık

yahut hiç sevmeseydi

Tahir ne kaybederdi Tahirliğinden?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da

hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

TARANTA-BABU'YA BEŞİNCİ MEKTUP

Görmek

işitmek

duymak

düşünmek

ve konuşmak

koşmak alabildiğine

başı dolu

başı boş

koş-

-mak...

Hehehey TARANTA-BABU

hehehey,

yaşamak ne güzel şey

anasını sattığımın

yaşamak ne güzel şey...

Düşün beni

kollarım, senin üç çocuk doğurmuş

geniş kalçalarındayken…

Düşün sıcak…

Düşün kara bir taşa damlayan

çırılçıplak

bir su sesini...

İstedi ğin yemişin

rengini, etini, adını düşün...

Gözdeki tadını düşün

136

kıpkırmızı güneşin

yemyeşil otun

ve koskocaman

masmavi bir çiçek gibi açan

ay ışığının…

Düşün TARANTA-BABU!

İnsanoğlunun yüreği

kafası

kolu

yedi kat yerin altından

çekip çıkarıp

öyle ateş gözlü çelik allahlar yaratmış ki

kara toprağı bir yumrukta serebilir,

yılda bir veren nar

bin verebilir.

Ve dünya öyle büyük,

öyle güzel

öyle sonsuz ki deniz kıyıları

her gece hepimiz

yan yana uzanıp yaldızlı kumlara

yıldızlı suların

türküsünü dinleyebiliriz...

Yaşamak ne güzel şey

TARANTA-BABU

yaşamak ne güzel şey…

Anlayarak bir usta kitap gibi

bir sevda şarkısı gibi duyup

bir çocuk gibi şaşarak

YAŞAMAK...

Yaşamak:

birer birer

ve hep beraber

ipekli bir kumaş dokur gibi...

Hep bir ağızdan

sevinçli bir destan

okur gibi

YAŞAMAK...

Ne acayip iştir ki

bu ne mene gidiştir ki TARANTA-BABU,

bugün bu

"bu inanılmayacak kadar güzel"

bu anlatılamayacak kadar sevinçli şey:

böyle zor

bu kadar

dar

böyle kanlı

bu denli kepaze...

VASİYET

Yoldaşlar nasip olmazsa görmek o günü,

ölürsem kurtuluştan önce yani,

alıp götürün

Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni.

Hasan beyin vurdurduğu

ırgat Osman yatsın yanımda

ve çavdarın dibinde toprağa çocuklayıp

kırkı çıkmadan ölen şehit Ayşe öbür yanımda.

Traktörlerle türküler geçsin altbaşından mezarlığın,

seher aydınlığında taze insan, yanık benzin kokusu,

tarlalar orta malı, kanallarda su,

ne kuraklık, ne candarma korkusu.

Biz bu türküleri elbette işitecek değiliz,

toprağın altında yatar upuzun,

çürür kara dallar gibi ölüler,

toprağın altında sağır, kör, dilsiz.

138

Ama bu türküleri söylemişim ben
daha onlar düzülmeden,
duymuşum yanık benzin kokusunu
traktörlerin resmi bile çizilmeden.
Benim sessiz komşularıma gelince,
şehit Ayşe'yle ırgat Osman
çektiler büyük hasreti sağlıklarında
belki de farkında bile olmadan.
Yoldaşlar, ölürsem o günden önce yani,
-öyle gibi de görünüyor-
Anadolu'da bir köy mezarlığına gömün beni
ve de uyarına gelirse,
tepemde bir de çınar olursa
taş maş da istemez hani...

VATAN HAİNİ

"Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.
Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz dedi Hikmet.
Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."
Bir Ankara gazetesinde çıktı bunlar, üç sütun üstüne,
kapkara haykıran puntolarla,
bir Ankara gazetesinde, fotoğrafı yanında Amiral Vilyamson'un
66 santimetre karede gülüyor, ağzı kulaklarında, Amerikan
amirali
Amerika, bütçemize 120 milyon lira hibe etti, 120 milyon lira.

"Amerikan emperyalizminin yarı sömürgesiyiz dedi Hikmet.

Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ."

Evet, vatan hainiyim, siz vatanperverseniz, siz yurtseverseniz,

ben yurt hainiyim, ben vatan hainiyim.

Vatan çiftliklerinizse,

kasalarınızın ve çek defterlerinizin içindekilerse vatan,

vatan, şose boylarında gebermekse açlıktan,

vatan, soğukta it gibi titremek ve sıtmadan kıvranmaksa yazın,

fabrikalarınızda al kanımızı içmekse vatan,

vatan tırnaklarıysa ağalarınızın,

vatan, mızraklı ilmühalse, vatan, polis copuysa,

ödeneklerinizse, maaşlarınızsa vatan,

vatan, Amerikan üsleri, Amerikan bombası,

Amerikan donanması, topuysa,

vatan, kurtulmamaksa kokmuş karanlığımızdan,

ben vatan hainiyim.

Yazın üç sütun üstüne kapkara haykıran puntolarla:

Nâzım Hikmet vatan hainliğine devam ediyor hâlâ.

(28.7.962)

YALNAYAK

Kafamızda güneş

ateş

bir sarık.

Arık toprak

çıplak ayaklarımıza çarık.

İhtiyar katırından
daha ölü bir köylü
yanımızda,
yanımızda değil
yanan
kanımızda.
Omuz yamçısız
bilek kamçısız
atsız, arabasız
jandarmasız,
ayı ini köyler
balçık kasabalar
kel dağlar aştık,
İşte biz o diyarı böyle dolaştık!
Hasta öküzlerin
yaşlı gözlerinde
dinledik taşlı tarlaların sesini.

140

Gördük ki vermiyor
toprak altın başaklı nefesini
kara
sapanlara!
Rüyada gezer gibi gezmedik
Hayır,
bir çöplükten bir çöplüğe ulaştık.
İşte biz bu diyarı böyle dolaştık.

Biz

biliriz

o memleket

neye hasret çeker.

Bu hasret

bir materyalist kafası kadar

çizgileşmiştir,

bu hasrette

madde var

madde!

Basık

suratı asık

evler

köstebek yolu sokakların üstünde

vermiş kafa kafaya.

Cin gözlü

güvercin sözlü

abani sarıklılar

dükkânlara bağdaşmış

Yarık

tabanı çarıklılar

önlerinde.

Yarma

bir jandarma

tarlada zina eden

bir çifti sürür.

Kahvede

piri mugan dede

sulanırken çırağa

"Lâhavle ve lâ" çekip derin derin

bu geçenlerin

suratına tükürür.

İşte şu

ekşimiş uyku kokan çömlek gibi şehrin

kara sevdası değil öyle romantik,

onun

ruhunun

iki kıvrak kelimelik

hasreti var:

BUHAR

ELEKTRİK!

Kör değilseniz eğer

görürsünüz ki

şu toprak yüzlü rençper

Kafkastan arta kalan

kalbur göğüslü oğlu

kel başlarında mültezimin

tırnakları oyulu,

kızıyla

karısıyla

kağnısıyla

son karış toprağına sarılmak,

ölse de burda onlarla ölmek

burda

onlarla

gömülmek

istiyor.

Dağların tarlaların özlediği,

arzulu bir kadın gibi şehvetle gözlediği

her tırnağında 1000 manda kuvveti

demirleşen

ve su çalkalar gibi toprağı eşen

142

ruhu buhar

makinalar!

Ey cam karınları

sarı

nargileler gibi horuldayan,

ey üç atlı yaylısının içinden

sağır

burunsuz

kör

köylülere

Pierre Loti ahı çekip geçen

ağzı gemli

eli

kalemli

efendiler!

Tatlı maval dinlemekten gayrı usandık.

Artık

hepinizin kafasına

şu

daaaaaank

desin:

Köylünün toprağa hasreti var,

toprağın hasreti

makinalar!

(1922)

YAPIYLA YAPICILAR

Yapıcılar türkü söylüyor,

yapı türkü söyler gibi yapılmıyor ama.

Bu iş biraz daha zor.

Yapıcıların yüreği

bayram yeri gibi cıvıl cıvıl,

ama yapı yeri bayram yeri değil.

Yapı yeri toz toprak,

çamur, kar.

Yapı yerinde ayağın burkulur,

ellerin kanar.

Yapı yerinde ne çay her zaman şekerli,

her zaman sıcak,

ne ekmek her zaman pamuk gibi yumuşak,

ne herkes kahraman,

ne dostlar vefalı her zaman.

Türkü söyler gibi yapılmıyor yapı.

Bu iş biraz daha zor.

Zor mor ama

yapı yükseliyor, yükseliyor.

Saksılar konuldu pencerelere

alt katlarında.

İlk balkonlara güneşi taşıyor kuşlar

kanatlarında.

Bir yürek çarpıntısı var

her putrelinde, her tuğlasında, her kerpicinde.

Yükseliyor

yükseliyor

yükseliyor yapı kanter içinde.

(1955, Moskova)

YATAR BURSA KALESİNDE

Sevdalınız komünisttir,

on yıldan beri hapistir,

yatar Bursa kalesinde.

Hapis ammâ, zincirini kırmış yatar,

en âlâ mertebeye ermiş yatar,

yatar Bursa kalesinde.

Memleket toprağındadır kökü,

Bedreddin gibi taşır yükü,

yatar Bursa kalesinde.

Yüreği delinip batmadan,

şarkısı tükenip bitmeden,

cennetini kaybetmeden,

yatar Bursa kalesinde.

(1947)

21-1-1924(sirrin dai budur)

Lambayı yakma, bırak,

sarı bir insan başı

düşmesin pencereden kara.

Kar yağıyor

karanlıklara.

Kar yağıyor

ve ben hatırlıyorum.

Kar...

Üflenen bir mum gibi söndü

koskocaman ışıklar...

Ve şehir

kor bir insan gibi kaldı altında

yağan karın.

Lambayı yakma bırak!

Kalbe bir bıçak gibi giren hatıraların

dilsiz olduklarını anlıyorum.

Kar yağıyor

ve ben hatırlıyorum.

Gözleri Siyah Kadın

Gözleri siyah kadın o kadar güzelsin ki

Çok sevdiğim başına yemin ediyorum ben

Koyu bir çiçek gibi gözlerin kapanırken

Bir dakika göğsünün üstünde olsa yerim

Ömrümü bir yudumda ellerinden içerim

Gözleri siyah kadın o kadar güzelsin ki.

Gözlerimiz

Gözlerimiz şeffaf temiz damlalardır.

Her damlada demire can veren dehamızın

Bir küçücük zerresi vardır..

Şeffaf temiz damlalarıyla gözlerimiz

Bir umman içinde o kadar birleşti ki,

Kaynıyan suda buzu nasıl eritirsiniz,

işte biz de birbirimizde öyle kaybolduk.

Yükseldi gözlerimizin şaheseri

Demire can veren dehayı bulduk.

Şeffaf temiz damlalarıyla gözlerimiz,

Bir umman içinde birleşmeseydi eğer,

Her zerre dağılsaydı başka bir yere,

Dinamolarla türbinleri çiftleştirerek,

Çelik dağları suda kof bir kelek gibi döndüremezdik..

Ve gözlerimizi yakan gecenin ateşini

Şamasız kibrit gibi söndüremezdik.

Gözlerin...

Gözlerin gözlerin gözlerin,

ister hapisaneme, ister hastaneme gel,

gözlerin gözlerin gözlerin hep güneşte,

şu Mayıs ayı sonlarında öyledir işte
Antalya tarafında ekinler seher vakti.
Gözlerin gözlerin gözlerin,
kaç defa karşımda ağladılar
çırılçıplak kaldı gözlerin
altı aylık çocuk gözleri gibi kocaman ve çırılçıplak,
fakat bir gün bile güneşsiz kalmadılar.

146

Gözlerin gözlerin gözlerin,
gözlerin bir mahmurlaşmayagörsün
sevinçli bahtiyar
alabildiğine akıllı ve mükemmel
dillere destan bir şeyler olur dünyaya sevdası insanın.
Gözlerin gözlerin gözlerin,
sonbaharda öyledir işte kestanelikleri Bursa'nın
ve yaz yağmurundan sonra yapraklar
ve her mevsim ve her saat İstanbul.
Gözlerin gözlerin gözlerin,
gün gelecek gülüm, gün gelecek,
kardeş insanlar birbirine
senin gözlerinle bakacaklar gülüm,
senin gözlerinle bakacaklar.
1956

Gözlerine Bakarken

Gözlerine bakarken
güneşli bir toprak kokusu vuruyor başıma,

bir buğday tarlasında, ekinlerin içinde

kayboluyorum...

Yeşil pırıltılarla uçsuz bucaksız bir uçurum,

durup dinlenmeden değişen ebedi madde gibi gözlerin:

sırrını her gün bir parça veren

fakat hiç bir zaman

büsbütün teslim olmayacak olan...

Güneşi İçenlerin Türküsü...

Bu bir türkü: -

toprak çanaklarda

güneşi içenlerin türküsü!

Bu bir örgü: -

alev bir saç örgüsü!

147

kıvranıyor;

kanlı; kızıl bir meş'ale gibi yanıyor

esmer alınlarında

bakır ayakları çıplak kahramanların!

Ben de gördüm o kahramanları,

ben de sardım o örgüyü,

ben de onlarla

güneşe giden

köprüden

geçtim!

Ben de içtim toprak çanaklarda güneşi.

Ben de söyledim o türküyü!

Yüreğimiz topraktan aldı hızını;

altın yeleli aslanların ağzını

yırtarak

gerindik!

Sıçradık;

şimşekli rüzgâra bindik! .

Kayalardan

kayalarla kopan kartallar

çırpıyor ışıkta yaldızlanan kanatlarını.

Alev bilekli süvariler kamçılıyor

şaha kalkan atlarını!

Akın var

güneşe akın!

Güneşi zaptedeceğiz

güneşin zaptı yakın!

Düşmesin bizimle yola:

evinde ağlayanların

göz yaşlarını

boynunda ağır bir

zincir

gibi taşıyanlar!

Bıraksın peşimizi

kendi yüreğinin kabuğunda yaşayanlar!

İşte:

şu güneşten

düşen

ateşte

milyonlarla kırmızı yürek yanıyor!

Sen de çıkar

göğsünün kafesinden yüreğini;

şu güneşten

düşen

ateşe fırlat;

yüreğini yüreklerimizin yanına at!

Akın var

güneşe akın!

Güneşi zaaptedeceğiz

güneşin zaptı yakın!

Biz topraktan, ateşten, sudan, demirden doğduk!

Güneşi emziriyor çocuklarımıza karımız,

toprak kokuyor bakır sakallarımız!

Neş'emiz sıcak!

kan kadar sıcak,

delikanlıların rüyalarında yanan

o «an»

kadar sıcak!

Merdivenlerimizin çengelini yıldızlara asarak,

ölülerimizin başlarına basarak

yükseliyoruz

güneşe doğru!

Ölenler

döğüşerek öldüler;

güneşe gömüldüler.

Vaktimiz yok onların matemini tutmaya!

149

Akın var

güneşe akın!

Güneşi zaaaptedeceğiz

güneşin zaptı yakın!

Üzümleri kan damlalı kırmızı bağlar tütüyor!

Kalın tuğla bacalar

kıvranarak

ötüyor!

Haykırdı en önde giden,

emreden!

Bu ses!

Bu sesin kuvveti,

bu kuvvet

yaralı aç kurtların gözlerine perde

vuran,

onları oldukları yerde

durduran

kuvvet!

Emret ki ölelim

emret!

Güneşi içiyoruz sesinde!

Coşuyoruz,

coşuyor! ..

Yangınlı ufukların dumanlı perdesinde

mızrakları göğü yırtan atlılar koşuyor!

Akın var

güneşe akın!

Güneşi zaaaaptedeceğiz

güneşin zaptı yakın!

Toprak bakır

gök bakır.

Haykır güneşi içenlerin türküsünü,

Hay-kır

150

Haykıralım!

1924

Güneşte

Güneşte

denizin sonunda mavi bir duman gibi

gözümde tütüyorsun.

Yeşil bir erik dalı yüreğim

sen altın tüylü bir yemiş

sallanıyorsun.

Fakat ben seni böyle bir yemiş

ve bir duman gibi görmenin yerine

sahiden görmek istiyorum çıplak ayaklarını

sahiden dokunmak istiyorum uzun parmaklı ellerine!...

Günler

Geçip gitmiş günler gelin

rakı için sarhoş olun

ıslıkla bir şeyler çalın

geberiyorum kederden.

İlerdeki güzel günler

beni görmeyecek onlar

bari selam yollasınlar

geberiyorum kederden.

Başladığım bugünkü gün

yarıda kalabilirsin,

geceye varmadan yahut

çok büyük olabilirsin.

Güz...

Günler gitgide kısalıyor,

yağmurlar başlamak üzre.

Kapım ardına kadar açık bekledi seni.

Niye böyle geç kaldın?

Soframda yeşil biber, tuz, ekmek.

151

Testimde sana sakladığım şarabı

içtim yarıya kadar bir başıma

seni bekleyerek.

Niye böyle geç kaldın?

Fakat işte ballı meyveler

dallarında olgun, diri duruyor.

Koparılmadan düşeceklerdi toprağa

biraz daha gecikseydin eğer...

Haber...

Onlardan haber geldi.

Oradan

onlardan.

Gömlekleri kirli değil

çatık değilmiş kaşları.

Yalnız biraz

uzamış tıraşları.

'Yandık! '

dememişler.

Dayanmışlar biliyorum.

'Dayandık! '

dememişler.

Gözleri gülerek

bakıyorlarmış adama.

Şakaklarında taze bir yara varmış ama,

çatık değilmiş kaşları.

Yalnız biraz

uzamış tıraşları....

Hapiste Yatacak Olana Bazı Öğütler

Dünyadan, memleketinden, insandan

umudum kesik değil diye

İpe çekilmeyip de

Atılırsan içeriye,

Yatarsan on yıl, on beş yıl

Daha da yatacağından başka,

'Sallansaydım ipin ucunda

Bir bayrak gibi keşke"

Demiyeceksin,

Yaşamakta ayak direyeceksin.

Belki bahtiyarlık değildir artık,

Boynunun borcudur fakat,

Düşmana inat

Bir gün fazla yaşamak.

İçerde bir tarafınla yapayalnız kalabilirsin,K

Kuyunun dibindeki taş gibi.

Fakat öbür tarafın

Dünyanın kalabalığına

Öylesine karışmalı ki,

Sen ürpermelisin içerde,

Dışarda kırk günlük yerde yaprak kımıldasa.

İçerde mektup beklemek,

Yanık türküler söylemek bir de,

Bir de gözünü tavena dikip sabahlamak

Tatlıdır ama tehlikelidir.

Tıraştan tıraşa yüzüne bak,

Unut yaşını

Koru kendini bitten,

Bir de bahar akşamlarından;

Bir de ekmeği

Son lokmasına dek yemeği,

Bir de ağız dolusu gülmeyi unutma hiçbir zaman.

Bir de kimbilir,

Sevdiğin kadın sevmez olur,

Ufak bir iş deme,

Yemyeşil bir dal kırılmış gibi gelir,

İçerdeki adama.

İçerde gülü, bahçeyi düşünmek fena,

Dağları, deryaları düşünmek iyi.

Durup dinlenmeden yazmayı,

Bir de dokumacılığı tavsiye ederim sana,

Bir de ayna dökmeyi.

153

Yani içerde onyıl, on beş yıl,

Daha da fazla hatta

Geçirilmez değil,

Geçirilir,

Kararmasın yeter ki

Sol memenin altındaki cevahir!

Hasret (01) ...

Yüz yıl oldu yüzünü görmeyeli,

belini sarmayalı,

gözünün içinde durmayalı,

aklının aydınlığına sorular sormayalı,

dokunmayalı sıcaklığına karnının.

Yüz yıldır bekliyor beni

bir şehirde bir kadın.

Aynı daldaydık, aynı daldaydık.

Aynı daldan düşüp ayrıldık.

Aramızda yüz yıllık zaman,

yol yüz yıllık.

Yüz yıldır alacakaranlıkta

koşuyorum ardından.

(6 Temmuz 1959)

Hasret (02) ...

Denize dönmek istiyorum!

Mavi aynasında suların:

boy verip görünmek istiyorum!

Denize dönmek istiyorum!

Gemiler gider aydın ufuklara gemiler gider!

Gergin beyaz yelkenleri doldurmaz keder.

Elbet ömrüm gemilerde bir gün olsun nöbete yeter.

Ve madem ki bir gün ölüm mukadder;

Ben sularda batan bir ışık gibi

sularda sönmek istiyorum!

Denize dönmek istiyorum!

Denize dönmek istiyorum!

1927

Hava Soğuk

Hava puslu, soğuk

Kırlar koyu, kırmızı

Saman sarısı, ölü yeşil

Kış gelmek üzere oysaki gönül

Kışa girmeye hazır değil

Haydi Güle Güle Gülüm

Haydi güle gülü gülüm

haydi güle güle

Hani ağlamak yoktu?

Ağlama kızım,

gözüne batacak sürmelerin.

Taksiye bindin işte,

işte hapishanesinde yattığım şehrin

geçiyorsun içinden.

Şöför belki ben yaşta bir adam

dikiz aynasından bakıyor sana

anlıyor bu güzel kadının ağlamasını.

Belki onunda içerde yatanı vardır,

belki tanır beni, belki kendiside bizdendir.

Biliyorum:

Demirlerden seyrettiğim bu şehir

kaplıcalar

türbeler

ipek fabrikaları ve kocaman bir çınardır.

Ve sahici insanları

benim insanları m

nasılda perişan...

Fakat yüzlerine güneş vurmuş gibi olmuştur

sen gözyaşları arasından

onlara baktığın zaman.

Sen bu şehre bundan öncede geldin demek?

Sen bu şehre gelesinde beni aramayasın!

Öylemi? AĞLA GÜLÜM!

Hemde hüngür hüngür ağlamalısın.

Hayır ağlama, Allah belamı versin benim ağlama!

Etrafına bak:

Ben ve şehir çoktan arkada kaldık

Henüz Vakit Varken, Gülüm

Henüz vakit varken, gülüm

Paris yanıp yıkılmadan,

henüz vakit varken, gülüm,

yüreğim dalındayken henüz,

ben bir gece, şu Mayıs gecelerinden biri

Volter rıhtımında dayayıp seni duvara

öpmeliyim ağzından

sonra dönüp yüzümüzü Notrdam'a

çiçeğini seyretmeliyiz onun,

birden bana sarılmalısın, gülüm,

korkudan, hayretten, sevinçten

ve de sessiz sessiz ağlamalısın,

yıldızlar da çiselemeli,

incecikten bir yağmurla karışarak.

Henüz vakit varken, gülüm,

Paris yanıp yıkılmadan,

henüz vakit varken, gülüm,

yüreğim dalındayken henüz,

şu Mayıs gecesi rıhtımdan geçmeliyiz

söğütlerin altından, gülüm,

ıslak salkım söğütlerin.

Paris'in en güzel bir çift sözünü söylemeliyim sana,

en güzel, en yalansız,

sonra da ıslıkla bir şey çalarak

gebermeliyim bahtiyarlıktan

ve insanlara inanmalıyız.

Yukarda taştan evler,

girintisiz, çıkıntısız,

156

birbirine bitişik

ve duvarları ayışığından

ve dimdik pencereleri ayakta uyukluyor

ve karşı yakada Luvur

aydınlanmış ışıklarla

aydınlanmış bizim için

billur sarayımız...

Henüz vakit varken, gülüm,

Paris yanıp yıkılmadan,

henüz vakit varken, gülüm,

yüreğim dalındayken henüz,

şu Mayıs gecesi rıhtımda, depolarda

kırmızı varillere oturmalıyız.

Karşıda karanlığa giren kanal.

Bir şat geçiyor,

selamlıyalım gülüm,

geçen sarı kamaralı şatı selamlıyalım.

Belçika'ya mı yolu, Hollanda'ya mı?

Kamar anın kapısında ak önlüklü bir kadın

tatlı tatlı gülümsüyor.

Henüz vakit varken, gülüm,

Paris yanıp yıkılmadan,

henüz vakit varken, gülüm...

Parisliler, Parisliler,

Paris yanıp yıkılmasın...

(13 Mayıs 1958, Paris)

Herkes Gibi...

Gönlümle baş başa düşündüm demin;

Artık bir sihirsiz nefes gibisin.

Şimdi tâ içinde bomboş kalbimin

Akisleri sönen bir ses gibisin.

Mâziye karışıp sevda yeminim,

157

Bir anda unuttum seni, eminim

Kalbimde kalbine yok bile kinim

Bence artık sen de herkes gibisin.

(Altıncı Kitap, Temmuz 1336/1920)

«BENCE SEN DE ŞİMDİ HERKES GİBİSİN»

Gözlerim gözünde aşkı seçmiyor

Onlardan kalbime sevda geçmiyor

Ben yordum ruhumu biraz da sen yor

Çünkü bence şimdi herkes gibisin

Yolunu beklerken daha dün gece

Kaçıyorum bugün senden gizlice

Kalbime baktım da işte iyice

Anladım ki sen de herkes gibisin

Büsbütün unuttum seni eminim

Maziye karıştı şimdi yeminim

Kalbimde senin için yok bile kinim

Bence sen de şimdi herkes gibisin

334 (1918) - Yaz – Kadıköy

Hiç Bir Ağaç Böyle Harikulade Yemiş Vermemiştir...

Topraktan ateşten ve denizden

doğanların

en mükemmeli doğacak bizden...

.....

.....

..... ve insanlar ellerini

korkmadan

düşünmeden

birbirlerinin ellerine bırakarak

yıldızlara bakarak:

-'Yaşamak ne güzel şey! '

158

diyecekler;

bir insan gözü gibi derin

bir salkım üzüm gibi serin

bir ferah

bir rahat

bir işitilmemiş şarkı söyliyecekler..

Hiçbir ağaç

böyle harikulade bir yemiş vermemiş

olacaktır.

Ve en vadedici

bir yaz gecesi bile

böyle sesler

böyle inanılmaz renklerle

sabaha ermemiş olacaktır..

Topraktan

ateşten

ve denizden

doğanların

en mükemmeli doğacak bizden...

Hoş Geldin Kadınım

Hoş geldin kadınım benim hoş geldin

yorulmuşsundur;

nasıl etsemde yıkasam ayacıklarını

ne gül suyum ne gümüş legenim var,

susamışsındır;

buzlu şerbetim yok ki ikram edeyim

acıkmışsındır;

beyaz ketenli örtülü sofralar kuramam

memleket gibi yoksuldur odam.

Hoş geldin kadınım benim hoş geldin

ayağını basdın odama

kırk yıllık beton, çayır çimen şimdi

güldün,

güller açıldı penceremin demirlerinde

ağladın,

159

avuçlarıma döküldü inciler

gönlüm gibi zengin

hürriyet gibi aydınlık oldu odam...

Hoş geldin kadınım benim hoş geldin.

Hoş Geldin...

Hoş geldin!

Kesilmiş bir kol gibi

omuz başımızdaydı boşluğun...

Hoş geldin!

Ayrılık uzun sürdü.

Özledik.

Gözledik...

Hoş geldin!

Biz

bıraktığın gibiyiz.

Ustalaştık biraz daha

taşı kırmakta,

dostu düşmandan ayırmakta...

Hoş geldin.

Yerin hazır.

Hoş geldin.

Dinleyip diyecek çok.

Fakat uzun söze vaktimiz yok.

YÜRÜYELİM.....

(1932 Birinciteşrin 5, Çarşamba gecesi)

Hürriyet'e Dair

Onlar, ümidin düşmanıdır,

Sevdiğim,

Akarsuyun meyve çağında ağacın

Serpilip gelişen hayatın düşmanıdır.

Çünkü, ölüm vurdu damgasını alınlarına

Çürüyen diş, dökülen et,

Bir daha geri dönmemek üzere

Yıkılıp gidecekler

Ve elbette ki sevdiğim elbet

Dolaşaktır en şanlı elbisesiyle

Güzelim ülkemde

dolasacaktır en sanlı elbisesiyle,

isci tulumuyla,

bu guzelim memlekette

HÜRRİYET

Hürriyet Kavgası...

Yine kitapları, türküleri, bayraklarıyla geldiler,

dalga dalga aydınlık oldular,

yürüdüler karanlığın üstüne.

Meydanları zaptettiler yine.

Beyazıt'ta şehit düşen

silkinip kalktı kabrinden,

ve elinde bir güneş gibi taşıyıp yarasını

yıktı Şahmeran'ın mağarasını.

Daha gün o gün değil, derlenip dürülmesin bayraklar.

Dinleyin, duyduğunuz çakalların ulumasıdır.

Safları sıklaştırın çocuklar,

bu kavga faşizme karşı, bu kavga hürriyet kavgasıdır.

(1962)

İki Serseri

İki serseri var:

Birinci serseri

köprü altında yatar, `

sularda yıldızları sayar geceleri.

İki serseri var:

İkinci serseri

atlas yakalı sarhoş sofralarında

Bağdatlı bir dilencinin çaldığı sazdır.

Fransız emperyalizminin

idare meclisinde ayvazdır..

Ben:

ne köprü altında yatan,

ne de atlas yakalı sarhoş sofralarında

saz calip Arabistan fıstığı satan-

-lakin

şairiyim;

topraktan, ateşten ve demirden

hayatı yaratan-

-lakin

şairiyim ben.

İki serseri var

İkinci serseri

yolumun üstünde duruyor

ve soruyor

bana

<>

Anlaşılan

Bağdadi şaklaban

unutmuş,

Mösyö bilmem kimle beraber

Adana - Mersin hattında o kuşu yolduğunu...

İki serseri var:

İkinci serseri

halkın alin terinden altın yapanlara

kendi kafatasında hurma rakısı sunar.

Ben hızımı asırlardan almışım,

bende her mısra bir yanardağ hatırlatır.

Ben ne halkın alın terinden on para çalmışım

ne bir şairin cebinden bir satır...

İki serseri var:

İkinci serseri,

meydana dört topaç gibi saldığım dört eseri

sanmış ki yazmışım kendileri

için.

Halbuki benim

bir serseriye hitap eden

ikinci yazım işte budur:

Atlas yakalı sarhoş sofralarının sazı,

Fransız sermayesinin hacı ayvazı,

bu yazdığım yazı

örse balyoz salanların şimşekli yumruğudur

katmerli kat yağlı ensenden.

Ve sen o kemik yaladığın

sofranın altına girsen de,

- dostun KARAMACA BEY gibi -

kaldırıp yere çal-

-mak için

canını burnundan al-

-mak için,

bulacağım seni.

Koca göbeklerin RUSEL kuşağı sen,

sen uşşak murabbaı,

sen uşşak mik'abı,

satılmış uşşakların assai sen! ! !

iki sevda

Bir gönülde iki sevda olamaz

yalan

olabilir.

Şehrinde soğuk yağmurların

gece otel odasında sırtüstü yatıyorum

gözlerim tavana dikili

bulutlar geçiyor tavandan

ıslak asfaltı geçen kamyonlar gibi ağır

ve sağda uzakta

ak bir yapı

yüz katlı belki

tepesinde altın iğne parlıyor.

Bulutlar geçiyor tavandan

163

karpuz kayıkları gibi güneş yüklü bulutlar

Oturmuşum cumbaya

yüzüme suların ışığı düşüyor

bir ırmak kıyısında mıyım

bir deniz kıyısında mı?

O tepsideki ne

o güllü tepsideki

yer çileği mi kara dut mu?

Fulya tarlasında mıyı m

karlı kayın ormanın da mı?

Gülüp ağlıyor sevdiğim kadınlar

iki dilde

Dostlar nasıl bir araya geldiniz?

Birbirinizi tanımazsınız.

nerde bekliyorsunuz beni?

Beyazıt' ta Çınarlı Kahve' de mi Gorki parkında mı?

Şehrinde soğuk yağmurların

gece otel odasında sırtüstü yatıyorum

gözlerim yanıyor gözlerim alabildiğine açık

bir hava çalındı

armonikle başladı utla bitti.

İçimde sarmaş dolaş karmakarışıktı

büyük uzak iki şehrin hasreti.

Fırlamak yataktan koşmak altında yağmurun

istasyona koşmak

---- Sür kardeşim Makinist

götür beni oraya.

--- Nereye?

İkimiz

İkimiz de biliyoruz, sevgilim,

öğrettiler:

aç kalmayı, üşümeyi,

yorgunluğu ölesiye

ve birbirimizden ayrı düşmeyi.

Henüz öldürmek zorunda bırakılmadık

ve öldürülmek işi geçmedi başımızdan.

İkimiz de biliyoruz, sevgilim,

öğretebiliriz:

dövüşmeyi insanlarımız için

ve her gün biraz daha candan

biraz daha iyi

sevmeyi...

İnebolu

iki arkadaş tuttuk dağlara giden yolu,

Öyle yükselmişiz ki, sahilde İnebolu

İnce sokaklarıyla ufaldıkça ufaldı.

Minareler bir çizgi, camiler nokta kaldı.

Evleri birbirine giren şehri içinde

Ufuklar genişledi önümüzde git gide;

Denizi kucaklayan iki açık kol oldu.

Rüzgar esti denizin suları yol yol oldu.

Yığılmıştı yollara yığınla yaprak;

Yaprakların üstünde sendeleyip kayarak

Dağın son kayasının dibine varabildik.

Bu tepede bu kaya mağrur bir baş gibi dik!

Çıkıp onun üstünden bakabilirsek eğer,

Güzel İç Anadolu görünecekti bize.

Bunu nakşetmek için bir anda kalbimize

Son adımı atmadan gözümüzü kapadık.

Gözümüz açılınca karşımızdaydı artık

Sisli vadileriyle rüyalı Anadolu.

Görüyorduk uzaktan dereye inen yolu;

Sağ yanında bir çayır, solda çam ağaçları.

O kadar yakın ki dağların yamaçları

Dereye düşen bahar bir daha çıkamamış.

(1920)

İnsanların Türküleri Kendilerinden Güzel

165

İnsanların türküleri kendilerinden güzel,

kendilerinden umutlu,

kendilerinden kederli,

daha uzun ömürlü kendilerinden.

Sevdim insanlardan çok türkülerini.

İnsansız yaşayabildim

türküsüz hiçbir zaman.

Kadınlarımı aldattım, türkülerini asla

Hiçbir zaman aldatmadı beni türküler de.

Türküleri anladım hangi dilde söylenirse söylensin.

Bu dünyada yiyip içtiklerimin,

gezip tozduklarımın,

görüp işittiklerimin,

dokunduklarımın, anladıklarımın

hiçbiri, hiçbiri

bahtiyar etmedi beni türküler kadar

İstanbul Tevkifhanesi'nden

Fevkalade memnunum dünyaya geldiğime,

toprağını, aydınlığını, kavgasını ve ekmeğini seviyorum.

Kutrunun ölçüsünü santimine kadar bilmeme rağmen,

ve meçhulüm değilken güneşin yanında oyuncaklığı, dünya

inanılmayacak fadar büyüktür benim için.

Dünyayı dolaşmak, görmediğim balıkları, yemişleri, yıldızları

görmek isterdim

halbuki ben yanlız yazılarda ve resimlerde yaptım avrupa

yolculuğumu mavi pulu asyada damgalanmış birtek mektup bile

almadım.

Ben ve bizim mahalle bakkalı ikimizde kuvvetle meçhulüz

Amerika'da

Fakat ne zarar; Çin den İspanya'ya,Ümit burnu'ndan Alaska'ya

kadar her milli bahride her kilometrede dostum ve düşmanım var.

Dostlar ki; bir kere bile selamlaşmadık, aynı ekmek,aynı hürriyet,

aynı hasretiçin ölebiliriz,

ve düşmanlar ki; kanıma susamışlar kanlarına susamışım.

Benim kuvvetim, bu büyük dünyada yanlız olmamaklığımdır,

dünya ve insanları yüreğimde sır ,ilmimde muamma değildirler,

ben kurtarıp kellemi nida ve sual işaretlerinden bu büyük

kavgada açık ve endişesiz girdim safıma

ve dışında bu safın toprakve sen bana kafi gelmiyorsunuz.

Halbuki sen harukulade güzelsin, toprak sıcak ve güzeldir.

istiklal

Bu zırhları, bu orduları tanırım,

benim de sularıma girdiler,

benim de toprağıma asker çıkardılar geceleyin.

Kanıma susamıştılar.

Çalmak istiyorlardı gözlerimin nurunu,

hünerini ellerimin.

Döktük denize onları

1922'ydi yıllardan...

Mısırlı kardeşim;

şarkılarımız kardeştir,

isimlerimiz kardeş,

yoksulluğumuz kardeştir,

yorgunluğumuz kardeş.

Şehirlerimde güzel, ulu, canlı ne varsa:

insan, cadde, çınar,

savaşında senin yanındalar.

Köylerimde Kelam-i Kadim okunuyor

senin dilinle,

senin zaferin için...

Mısırlı kardeşim,

biliyorum, biliyorum,

istiklal otobüs değil ki

birini kaçırdın mi, öbürüne binesin...

İstiklal sevgilimiz gibidir

aldattın mi bir kere

zor döner bir daha.

Mısırlı kardeşim,

kanalın sularına karıştı kanın.

İnsanin yurdu bir kat daha kendinin olur

toprağına, suyuna karıştıkça kanı.

Yaşanmış sayılmaz zaten

yurdu için ölmesini bilmeyen millet...

(1956)

İtirazname-i Nazım

Artık bir daha

bir kahkaha

gibi gülmeyecek gözünüzde gözümüz.

Teveccühünüz

mavi bir mücevherdi başımızda.

Başımızdan düşürdük onu,

kaybettik.

Gelemedik, ayıbettik.

Bizi affedin diyemem.

Ve madem ki böyledir,

artık bir daha

bir kahkaha

gibi gülmeyecek gözlerimde gözünüz.

Teveccühünüz

mavi bir pırıltı, bir mücevherdir başımda.

Başımdan düşürdüm onu,

kaybettim

gelemedim ayıbettim.

1931

İyimser Adam...

Çocukken sineklerin kanadını koparmadı

teneke bağlamadı kedilerin kuyruğuna

kibrit kutularına hapsetmedi hamamböceklerini

karınca yuvalarını bozmadı

büyüdü

bütün bu işleri ona ettiler

ölürken başucundaydım

168

bir şiir oku dedi

güneş üstüne deniz üstüne

atom kazanlarıyla yapma aylar üstüne

yüceliği üstüne insanlığın

Bakü,6 Aralık 1958

İyimserlik...

Şiirler yazarım

basılmaz

basılacaklar ama

Bir mektup beklerim müjdeli

belki de öldüğüm gün gelir

mutlaka gelir ama

Ne devlet ne para

insanın emrinde dünya

belki yüz yıl sonra

olsun

mutlaka bu böyle olacak ama

Moskova,12 Eylül 1957

Kadınlarımız

Toprak öyle bitip tükenmez, /dağlar öyle uzakta,

sanki gidenler hiçbir zaman

hiçbir menzile erişemeyecekti.

Kağnılar yürüyordu yekpare meşaleden tekerlekleriyle

Ve onlar

ayın alt ında dönen ilk tekerlekti.

Ayın altında öküzler

başka ve çok küçük bir dünyadan gelmişler gibi

ufacık kısacıktılar

ve pırıltılar vardı hasta kırık boynuzlarında

ve ayakları altından akan

toprak,

toprak,

169

ve topraktı.

Gece aydınlık ve sıcak

ve kağnılarda tahta yataklarında

oyu mavi humbaralar çırılçıplaktı.

Ve kadınlar

birbirlerinden gizleyerek

bakıyorlardı ayın altında

geçmiş kafilelerden kalan öküz ve tekerlek ölülerine.

Ve kadınlar

bizim kadınlarımız:

korkunç ve mübarek elleri

ince, küçük çeneleri, kocaman gözleriyle

anamız, avradımız, yarimiz

ve sanki hiç yaşanmamış gibi ölen

ve soframızdaki yeri

öküzümüzden sonra gelen

ve dağlara kaçırıp uğrunda hapis yattığımız

ve ekinde, tütünde, odunda ve pazardaki

ve kara sabana koşulan ve ağıllarda

ışıltısında yere saplı bıçakların

oynak, ağır kalçaları ve zilleriyle bizim olan

kadınlar,

bizim kadınlarımız

şimdi ayın altında

kağnıların ve hartuçların peşinde

harman yerine kehriban başlı sap çeker gibi

aynı yürek ferahlığı,

aynı yorgun alışkanlık içindeydiler.

Ve onbeşlik şaraplenin çeliğinde

ince boyunlu çocuklar uyuyordu.

Ve ayın altında kağnılar

yürüyordu Akşehir üzerinden Afyon`a doğru.

Kalbim...

Göğsümde 15 yara var! .

Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak! ..

Kalbim yine çarpıyor,

kalbim yine çarpacak! ! !

•

Göğsümde 15 yara var!

Sarıldı 15 yarama

kara kaygan yılanlar gibi karanlık sular!

Karadeniz boğmak istiyor beni,

boğmak istiyor beni,

kanlı karanlık sular! ! !

Saplandı göğsüme 15 kara saplı bıçak.

Kalbim yine çarpıyor,

kalbim yine çarpacak! ...

•

Göğsümde 15 yara var! .

Deldiler göğsümü 15 yerinden,

sandılar ki vurmaz artık kalbim kederinden!

Kalbim yine çarpıyor,

kalbim yine çarpacak! ! !

Yandı 15 yaramdam 15 alev,

kırıldı göğsümde 15 kara saplı bıçak..

Kalbim

kanlı bir bayrak gibi çarpıyor,

ÇAR-PA-CAK! !

Kar Kesti Yolu

Kar kesti yolu

sen yoktun

oturdum karşına dizüstü

seyrettim yüzünü

gözlerim kapalı

Gemiler geçmiyor

uçaklar uçmuyor

sen yoktun

karşında duvara dayanmıştım

konuştum, konuştum, konuştum

ağzımı açmadım

Sen yoktun

ellerimle dokundum sana

ellerim yüzümdeydi

Kar Yağıyor

Lambayı yakma, bırak,

sarı bir insan başı

düşmesin pencereden kara.

Kar yağıyor karanlıklara.

Kar yağıyor ve ben hatırlıyorum.

Kar...

Üflenen bir mum gibi söndü koskocaman ışıklar...

Ve şehir kör bir insan gibi kaldı

altında yağan karın.

Lambayı yakma, bırak!

Kalbe bir bıçak gibi giren hatıraların

dilsiz olduklarını anlıyorum.

Kar yağıyor

ve ben hatırlıyorum.

Karanlıkta Kar Yağıyor

Ne maveradan ses duymak,

ne satırların nescine koymak o,

ne bir kuyumcu merakıyla islemek kafiyeyi,

ne güzel laf, ne derin kelam...

Çok şukur

hepsinin

hepsinin üstündeyim bu aksam.

Bu aksam

bir sokak şarkicisiyim hünersiz bir sesim var;

172

sana,

senin işitemeyeceğin bir şarkiyi söyleyen bir ses.

Karanlıkta kar yağıyor,

sen Madrid kapısındasın.

Karsında en güzel şeylerimizi

ümidi, hasreti, hürriyeti

ve çocukları öldüren bir ordu.

Kar yağıyor.

Ve belki bu aksam

ıslak ayakların üşüyordur.

Kar yağıyor,

ve ben simdi düşünürken seni

şurana bir kursun saplanabilir

ve artık bir daha

ne kar, ne rüzgar, ne gece...

Kar yağıyor

ve sen böyle deyip

Madrid kapısına dikilmeden önce

herhalde vardın.

Kimdin, nemden geldin, ne yapardın?

Ne bileyim,

mesela;

Ast orya kömür ocaklarından gelmiş olabilirsin.

Belki alnında kanlı bir sargı vardır ki

kuzeyde aldığın yarayı saklamaktadır.

Ve belki varoşlarda son kursunu atan secin

motorları yakarken Bilbao'yu.

Veyahut herhangi bir

Konta Fernando Valaskerosi de Kortoba'nın çiftliğinde ırgatlık

etmişindir.

Belki de küçük bir dükkanın vardı,

renkli İspanyol yemişleri satardın.

Belki hiçbir hunerin yoktu, belki gayet güzeldi sesin.

Belki felsefe talebesi, belki hukuk fakültesindensin

173

ve parçalandı üniversite mahallesinde

bir İtalyan tankının tekerlekleri altında kitapların.

Belki dinsizsin,

belki boynunda bir sicim, bir küçük haç.

Kimsin, adin ne, tevellüdün kaç?

Yüzünü hiç görmedim ve görmeyeceğim.

Bilmiyorum

belki yüzün hatırlatır

Sibirya'da Kolcak'i yenenleri

belki yüzünun bir tarafı biraz

bizim Dumlupinar'da yatana benziyordur

ve belki bir parça hatırlatıyorsun Robespiyer'i.

Yüzünü hiç görmedim ve görmeyeceğim,

adimi duymadın ve hiç duymayacaksın.

Aramızda denizler, dağlar,

benim kahrolası aczim var.

Ben ne senin yanına gelebilir,

ne sana bir kasa kursun,

bir sandık taze yumurta,

bir çift yun çorap gönderebilirim.

Halbuki biliyorum,

bu soğuk karlı havalarda

iki çıplak çocuk gibi üşümektedir

Madrid kapısını bekleyen ıslak ayakların.

Biliyorum,

ne kadar büyük, ne kadar güzel şey varsa,

insanoğulları daha ne kadar büyük

ne kadar güzel şey yaratacaklarsa,

yani o korkunç hasreti, daüssılası içimin

güzel gözlerindedir

Madrid kapısındaki nöbetçimin.

Ve ben ne yarin, ne dun, ne bu aksam

onu sevmekten başka bir şey yapamam.

Karayılan Hikayesi (Antep Destanı)

BİRİNCİ BAP

YIL 1918-1919

Ateşi ve ihaneti gördük

ve yanan gözlerimizle durduk

bu dünyanın üzerinde.

İstanbul 918 Teşrinlerinde,

İzmir 919 Mayısında

ve Manisa, Menemen, Aydın, Akhisar;

Mayıs ortalarından

Haziran ortalarına kadar

yani tütün kırma mevsimi,

yani, arpalar biçilip

buğdaya başlanırken

yuvarlandılar.

Adana,

Antep,

Urfa,

Maraş:

düşmüş dövüşüyordu...

Ateşi ve ihaneti gördük,

Ve kanlı bankerler pazarında

Memleketi Alman'a satanlar,

Yan gelip ölülerin üzerinde yatanlar

düştüler can kaygusuna

ve kurtarmak için başlarını halkın gazabından

karanlığa karışarak basıp gittiler.

Yaralıydı, yorgundu, fakirdi millet,

en azılı düvellerle dövüşüyordu fakat,

dövüşüyordu, köle olmamak için iki kat,

iki kat soyulmamak için.

Ateşi ve ihaneti gördük,

Murat nehri, Canik dağları ve Fırat,

Yeşilırmak, Kızılırmak,

Gültepe, Tilbeşar ovası,

gördü uzun dişli İngiliz'i.

175

Ve Aksu'yla Köpsu,

Karagöl'le Söğüt gölü

ve gümüş basamaklı türbesinde yatan

büyük, aşık ölü,

şapkası horoz tüylü İtalyan'ı gördü.

Ve Çukurova,

kıyasıya düzlük,

uçurumlar, yamaçlar, dağlar kıyasıya

ve Seyhan ve Ceyhan

ve kara gözlü Yürük kızı,

gördü mavi üniformalı Fransız'ı.

Ve devam ettik ateşi ve ihaneti görmekte.

Eşraf ve ayan ve mütehayyizanın çoğu

ve ağalar:

Bağdasar ağadan

Kellesi Büyük Mehmet Ağaya kadar,

düşmanla birlik oldular.

Ve inekleri, koyunları, keçileri sürüp, götürüp,

gelinlerin ırzına geçip,

çocukları öldürüp

ve istiklali yakıp yıktıkça düşman,

dağa çıktı mavzerini, nacağını, çiftesini kapan

ve çığ gibi çoğaldı çeteler

ve köylülerden paşalar görüldü,

kara donlu köylülerden.

Ve bizim tarafa geçenler oldu

Tunuslu ve Hindli kölelerden.

Ve Türkistanlı Hacı Ahmet,

Kısık gözleri,

seyrek sakalı,

hafif makineli tüfeğiyle

dağlarda bir başına dolaştı.

Ve sabahleyin ve öğle sıcağında ve akşam üstü

Ve ayışığında ve yıldız alacasında geceleyin,

ne zaman sıkışsa bizimkiler,

peyda oluverdi, yerden biter gibi o

ve ateş etti

176

ve düşmanı dağıttı

ve kayboldu dağlarda yine.

Ateşi ve ihaneti gördük,

Dayandık,

dayandık her yanda,

dayandık İzmir'de Aydın'da,

Adana'da dayandık,

dayandık Urfa’da, Maraş’ta, Antep’te.

Antep’liler silahşor olur,

uçan turnayı gözünden

kaçan tavşanı art ayağından vururlar

ve Arap kısrağının üstünde

taze yeşil selvi gibi ince uzun dururlar.

Antep sıcak,

Antep çetin yerdir.

Antep’liler silahşor olur,

Antep’liler yiğit kişilerdir.

Karayılan

Karayılan olmazdan önce

Antep köylüklerinde ırgattı,

Belki rahatsızdı, belki rahattı,

bunu düşünmeye vakit bırakmıyordular,

yaşıyordu bir tarla sıçanı gibi

ve korkaktı bir tarla sıçanı kadar.

Yiğitlik atla, silahla olur,

Onun atı, silahı, toprağı yoktu.

Boynu yine böyle çöp gibi ince

Ve böyle kocaman kafalıydı

Karayılan

Karayılan olmazdan önce.

Düşman Antep’e girince

Antepliler onu

Korkusunu saklayan

Bir fıstık ağacından

alıp indirdiler.

Altına bir at çekip

eline bir mavzer

verdiler.

Antep çetin yerdir.

Kırmızı kayalarda

Yeşil kertenkeleler.

Sıcak bulutlar dolaşır havada

İleri geri.

Düşman tutmuştu tepeleri,

düşmanın topu vardı.

Antepliler düz ovada

Sıkışmışlardı

Düşman şarapnel döküyordu,

toprağı kökünden söküyordu.

Düşman tutmuştu tepeleri.

Akan: Antep'in kanıydı .

Düz ovada bir gül fidanıydı

Karayılan'ın

Karayılan olmazdan önceki siperi..

Bu fidan öyle küçük,

Korkusu ve kafası öyle büyüktü ki onun,

namluya tek fişek sürmeden

yatıyordu yüzükoyun.

Antep sıcak,

Antep çetin yerdir.

Antep'liler silahşor olur.

Antepliler yiğit kişilerdir.

Fakat düşmanın topu vardı.

Ve ne çare, kader

düz ovayı Antepliler

düşmana bırakacaklardı.

"Karayılan" olmazdan önce

umrunda değildi Karayılan'ın

kıyamete dek düşmana verseler Antep'i

Çünkü onu düşünmeğe alıştırmadılar.

Yaşadı toprakta bir tarla sıçanı gibi,

korkaktı da bir tarla sıçanı kadar.

Siperi bir gül fidanıydı onun,

gül fidanı dibinde yatıyordu ki yüzü koyun

ak bir taşın ardından

kara bir yılan

çıkardı kafasını.

Derisi ışıl ışıl,

gözleri ateşten al,

dili çataldı.

Birden bir kurşun gelip

kafasını aldı.

Hayvan devrildi kaldı.

Karayılan

Karayılan olmazdan önce
kara yılanın encamını görünce
haykırdı avaz avaz
ömrünün ilk düşüncesini:
“İbret al deli gönlüm,
demir sandıkta saklansan bulur seni,
ak taş ardında kara yılanı bulan ölüm.”
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
Bir tarla sıçanı kadar korkak olan,
fırlayıp atlayınca ileri
bir dehşet aldı Anteplileri,
seğirttiler peşince,
Düşmanı tepelerde yediler.
Ve bir tarla sıçanı gibi yaşayıp
Bir tarla sıçanı kadar korkak olana:
KARAYILAN dediler.
“Karayılan der ki: Harbe oturak,

Kilis yollarından kelle getirek,
nerde düşman varsa orda bitirek,
vurun ha yiğitler namus günüdür...”
Ve biz bunu böylece duyduk
ve çetesinin başında yıllarca namı yürüyen
Karayılan’ı
ve Anteplileri
ve Antep’i

aynen duyup işittiğimiz gibi

destanımızın birinci babına koyduk.

Karıma Mektup

11-11-1933

Bursa

Hapishanesi

Bir tanem!

Son mektubunda:

'Başım sızlıyor yüreğim sersem! ' diyorsun.

'Seni asarlarsa seni kaybedersem;

diyorsun;

'yaşıyamam! '

Yaşarsın karıcığım,

kara bir duman gibi dağılır hatıram rüzgarda; yaşarsın kalbimin

kızıl saçlı bacısı

en fazla bir yıl sürer

yirminci asırlılarda

ölüm acısı.

Ölüm

bir ipte sallanan bir ölü.

Bu ölüme bir türlü

razı olmuyor gönlüm.

Fakat

emin ol ki sevgilim;

zavallı bir çingenenin

kıllı, siyah bir örümceğe benzeyen eli

geçirecekse eğer

ipi boğazıma,

180

mavi gözlerimde korkuyu görmek için

boşuna bakacaklar

Nazıma!

Ben,

alaca karanlığında son sabahımın

dostlarımı ve seni göreceğim,

ve yalnız

yarı kalmış bir şarkının acısını

toprağa götüreceğim...

Karım benim!

İyi yürekli

altın renkli,

gözleri baldan tatlı arım benim:

ne diye yazdım sana

istendiğini idamımın,

daha dava ilk adımında

ve bir şalgam gibi koparmıyorlar

kellesini adamın.

Haydi bunlara boş ver.

Bunlar uzak bir ihtimal.

Paran varsa eğer

bana fanila bir don al,

tuttu bacağımın siyatik ağrısı,

Ve unutma ki

daima iyi şeyler düşünmeli

bir mahpusun karısı.

Kavak

Ağaç gece seyredilir

Suda gümüşten servidir

İstanbullu Nedim için

Ak bedenli gelinleri

Melül mahzun kayınları

181

Sever razanlı Yasemin

Bende bir kavak ürperir

Nemde olsam sesi gelir

Muhacirliğimden beri

Her ağaç gibi kavak da

Ömrünce durur ayakta

Gözler durur bir şeyleri

Gözler şose boylarını

Sari sıcak yaz gününde

Anadolu köylerini

Beni de gözledi kavak

Geceleri haykırarak

Hadisenin önünde

Şahit ayıplarımıza

Şahit kayıplarımıza

Umudumuzun şahidi

Şahit bitlenişimize

Topraktaki isimize
Hey gidi kavak hey gidi
Kavaklarını övmekten
Kuru kuruya sev mekten
Ne çıkar ki memleketim
Kara toprağa eğilip
Yüzümün terini silip
Bir tek kavak dikemedim.

Karlı Kayın Ormanında

Karlı kayın ormanında
yürüyorum geceleyin.

182

Efkârlıyım, efkârlıyım,
elini ver, nerde elin?
Ayışığı renginde kar,
keçe çizmelerim ağır.
İçimde çalınan ıslık
beni nereye çağırır?
Memleket mi, yıldızlar mı,
gençliğim mi daha uzak?
Kayınların arasında
bir pencere, sarı sıcak.
Ben ordan geçerken biri:
'Amca, dese, gir içeri.'
Girip yerden selâmlasam
hane içindekileri.

Eski takvim hesabıyle
bu sabah başadı bahar.
Geri geldi Memed'ime
yolladığım oyuncaklar.
Kurulmamış zembereği
küskün duruyor kamyonet,
yüzdüremedi leğende
beyaz kotrasını Memet.
Kar tertemiz, kar kabarık,
yürüyorum yumuşacık.
Dün gece on bir buçukta
ölmüş Berut, tanışırdık.
Bende boz bir halısı var
bir de kitabı, imzalı.
Elden ele geçer kitap,
daha yüz yıl yaşar halı.

183

Yedi tepeli şehrimde
bıraktım gonca gülümü.
Ne ölümden korkmak ayıp,
ne de düşünmek ölümü.
En acayip gücümüzdür,
kahramanlıktır yaşamak:
Öleceğimizi bilip,
öleceğimizi mutlak.
Memleket mi, daha uzak,

gençliğim mi, yıldızlar mı?

Bayramoğlu, Bayramoğlu,

ölümden öte köy var mı?

Geceleyin, karlı kayın

ormanında yürüyorum.

Karanlıkta etrafımı

gündüz gibi görüyorum.

Şimdi şurdan saptım mıydı,

şose, tirenyolu, ova.

Yirmi beş kilometreden

pırıl pırıldır Moskova...

(14 Mart 1956,

Moskova, Peredelinko)

Kemal TAHİR'e Mektup...

«Malatya» diyorum,

senin çatık kaşlarından başka bir şey gelmiyor aklıma.

Bursa'da kaplıcalar

Amasya'da elma

Diyarbakır'da karpuz ve akrep.

fakat senin oranın,

Malatya'nın

nesi meşhurdur,

yemişlerinden ve böceklerinden hangisi,

suyu mu, havası mı?

Düşün ki hapisanesi hakkında bile fikrim yok.

Yalnız:

bir oda,

bir tek penceresi var:

çok yüksek olan tavana yakın.

Sen ordasın

dar ve uzun bir kavanozda

küçük bir balık gibi...

Teşbihim hoşuna gitmeyebilir.

Hele bu günlerde

kendini kafeste arslana benzetiyorsundur.

Haklısın Kemal Tahir,

emin ol ben de öyle,

muhakkak ki arslanız,

şaka etmiyorum

hattâ daha dehşetli bir şey:

insanız...

Hem de hangi tarihte, hangi sınıftan,

malum...

Lâkin demir kafesle kavanoz bahsinde iş değişmiyor,

ikisi de bir,

hele bu günlerde...

— Bunu içerde rahat ve masun

yatan bilir —...

Hele bu günlerde,

Sarıyerli Emin Beyin fıkralarına gülmek,

sevgili kitapların ve domatesin lezzeti,

tahtakurularına rağmen uyku

— günde üç tatlı kaşığı Adonille de olsa —

ve Tahir'in oğlu Kemal

hattâ mektup gelmesi senden

185

ve hattâ ses duymak, dokunmak, görebilmek havanın ışığını,

karıma olan aşkımdan başka

nefsimin herhangi bir rahatlığını

affedemiyorum...

Fartı-hassasiyet?

Değil.

Döğüşememek,

bir mavzer kurşunu kadar olsun

bilfiil

doğrudan doğruya...

Ancak kavgada vurulan acı duymaz

ve kavga edebilmek hürriyetidir

en mühimi hürriyetlerin.

İçerim yanıyor, Kemal,

dışarım serin...

Anlıyorsun ya,

zaten ettiğim lâf

bizim lâflarımızın herhangi biri:

çok konuşulmuş,

ve konuşulmakta olan...

Şimdi kim bilir kaç yerde, kaç insan,

dizlerinde âtıl ve çaresiz yatan ellerine küfredip acıyarak

bu lâfları ediyor...

Anlıyorsun ya,

zarar yok,

ben anlatacağım yine! ...

Elden hiçbir şey gelmediği zaman

konuşup anlatmanın alçak tesellisi?

Belki evet,

belki hayır...

Hayır öyle değil.

Hangi teselli bırak be dinini seversen bırak...

Bu, düpedüz,

186

başın önde, olduğun yerde dolanarak

kükremek, böğürüp bağırmak, Kemal...

1941, Sonbahar..

Kerem Gibi...

Hava kurşun gibi ağır! !

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum.

Koşun

kurşun

eritmeğe

çağırıyorum...

O diyor ki bana:

— Sen kendi sesinle kül olursun ey!

Kerem

gibi

yana

yana...

«Deeeert

çok,

hemdert

yok»

Yüreklerin

kulakları

sağır...

Hava kurşun gibi ağır...

Ben diyorum ki ona:

— Kül olayım

Kerem

gibi

yana

187

yana.

Ben yanmasam

sen yanmasan

biz yanmasak,

nasıl

çıkar

karanlıklar

aydınlığa..

Hava toprak gibi gebe.

Hava kurşun gibi ağır.

Bağır

bağır

bağır

bağırıyorum.

Koşun

kurşun

eritmeğe

çağırıyorum.....

(1930 Mayıs)

Kırk Haramilerin Esiri

Geniş dallardan sızan gecenin gölgesiyle,

Ormanda uğuldayan yağmurların sesiyle,

Bu akşam renklerini kaybedince her çiçek.

Bir kahraman esirin kolları kesilecek.

Bu bir şanlı erdir ki Rabbi bulmuş kanında.

Bir kere düşürmeden yüksek mağrur alnında.

Alevden bir sancağın taşımış gölgesini.

Memleketler çökermiş yükseltince sesini.

Tam altı yüz yirmi yıl bir nur için döğüşmüş,

Fakat günün birinde kafir eline düşmüş.

Şimdi ezmek istiyor onu kırk haramiler,

Bu son akşam kalbinde rabbi bulmazsa eğer.

Ormanda renklerini kaybedince her çiçek.

Bir vuruşta bin kesen kolları kesilecek.

İşte rüzgarda uçan alevleriyle yer yer,

Siyah ağaçlıklardan parladı meşaleler.

Dumanlı bir kızıllık ormanı gölgeliyor.

Şanlı esirleriyle haramiler geliyor.

Ağaçsız bir meydanda büyük kütükler yandı.

Haydutların karanlık yüzleri aydınlandı.

Küçük bir oda gibi yosunlanmış bir taşı,

Kendisine taht yapan haramilerin başı.

Bir şeyler mırıldandı, bir şeyler emreyledi,

Sonra boğuk bir sesle haydi kesiniz dedi.

Haydutlar ağır ağır çekilirken geriye,

Geniş yüksek bir gölge itildi ileriye.

Tunç bir çehre parladı alevin rüzgarıyla,

Yüksek gururlu alnı geniş omuzlarıyla.

Kolları kesilecek kahraman esirdir bu,

Ne dudakları sarı ne gözlerinde korku,

Bir demir heykel gibi öyle hissiz bekliyor.

Nihayet hep kütükler olunca bir yığın kor,

Haydutların içinden birisi ilerledi.

Kolların kesilecek haydi hazırlan dedi.

Zulmette parıldadı çeliği bir baltanın,

Kuru bir ses duyuldu sonra fışkıran kanın,

Damlaları ateşten yer yer duman çıkardı.

Şimdi şanlı esirin yalnız bir kolu vardı.

Ormanı baştan başa dolaştı boğuk bir ses;

Öteki kolu da kes! Öteki kolu da kes!

Bıraktığı baltayı cellat alırken yerden,

Meydana gölgeleri yakınlaşan göklerden,

Haykırıldı bir büyük şanlı mazinin yadı.

Birden balta esirin elinde parıldadı.

Kırkıncı Yılımız

Hepimiz kırk yıl önce doğduk,

kırk yıl önce sabahleyin

kırk yıl önce gün ışırken Bedreddin'in İznik Gölü'nde

çamlı bellerinden birinde Köroğlu'nun

ve Sibirya'dan, esirlikten dönen Bolşevik Osman

pusuya düşürürken Urfa yolunda seher vakti Fıransızı.

Hepimiz kırk yaşındayız

yirmisine basanımız da

altmışını geçenimiz de

atılıp ölenimiz de İstanbul'da Müdüriyet penceresinden.

Bu kırkıncı yılımızda

ne bir ormanız

ne şose boyunda tek tük kavak ağacı

bir tarlayız tohumu saçılmış.

Hepimiz kırkına bastık bu sabah

hapiste yatanımız,

işyerindekilerimiz, muhacirimiz.

Hepimiz kırkına bastık bu sabah.

Yoldaşlar yeni yeni yıllara!

Kırmız ı Sarı Yeşil Balonlarda Çocuk Çığlıklarıyla

Güneş

Kırmızı sarı yeşil balonlarda çocuk çığlıklarıyla güneş

gökyüzü mavi ışıklarıyla

kim derdi ki hikayem böyle biter

yağmurlar mevsimine girdim kederli şiirler mevsimin

bir şeyler bekliyorsun benden değil

sözler duruyor aramızda birbirimize ulaşamadan

çocuk çığlıklarıyla güneş kırmızı sarı yeşil balonlarda

yorgun ve umutsuz bakıyoruz sözlerimize

(11/Mayıs/1962)

Kıyıdaki İhtiyar

Derin dağlar kat kat sıralanmıştı

çamlık iniyordu denize kadar

kıyıda iri yarı bir ihtiyar

çakıllara sırtüstü uzanmıştı

ve bu olgun güneşli Eylül günü

uzak haberi batmış gemilerin

poyraz yeli mavi masmavi serin

okşuyordu ihtiyarın yüzünü

ve karnının üstündeydi elleri

iki yengeç gibi inatçı yorgun

zamandan kuvvetli bir yolculuğun

sert kabuklu merhametsiz zaferi

ve göz kapakları tuzlu kırışık

kapanıvermişlerdi yumuşacık
bu karanlıkta altın pırıltılar
dinliyordu uğultuyu ihtiyar
denizi uzun dişli balıkları
ve tanyerlerinin alevlerini
dipte çiçek açan kayalıkları

191

ağları ve balıkçı evlerini
ama belkide bulutlara yakın
çamların tepesiydi uğuldayan
biliyordu başı döner adamın
onlara aşağıdan baktığı zaman
derin dağlar kat kat sıralanmıştı
çamlık iniyordu denize kadar
kıyıda iri yarı bir ihtiyar
çakıllara sırtüstü uzanmıştı
Kız Çocuğu
Kapıları çalan benim
kapıları birer birer.
Gözünüze görünemem
göze görünmez ölüler.
Hiroşima'da öleli
oluyor bir on yıl kadar.
Yedi yaşında bir kızım,
büyümez ölü çocuklar.
Saçlarım tutuştu önce,

gözlerim yandı kavruldu.

Bir avuç kül oluverdim,

külüm havaya savruldu.

Benim sizden kendim için

hiçbir şey istediğim yok.

Şeker bile yiyemez ki

kâat gibi yanan çocuk.

Çalıyorum kapınızı,

teyze, amca, bir imza ver.

Çocuklar öldürülmesin,

şeker de yiyebilsinler.

192

(1956)

Kızıl Saçlısı'na

Pembe yanaklı al dudaklı bir karım olursa eğer..

Olursa 24 ayar ahlaklı..

Anama bakar gibi bakar..

İlaha tapar gibi taparım..!

Ama...!

Kalleş çıkarsa karım..

Anam avradım olsun bir teneke benzin döker yakarım...!

Kimine göre kadın..!

Soğuk kış gecelerinde sarılıp yatmak içindir..

Kimine göre kadın..!

Sıcak harman gecelerinde zil takıp oynatmak içindir..

Kimine göre kadın..!

Ömür boyunca omuzumuzda taşıdığımız..

En büyük sevabımız ve en büyük vebalimizdir..

Ama sen KADINIM..!

Benim için sen..

Ne o..

Ne bu..

Şusun sen..!

Benim can yoldaşım kavga arkadaşımsın...

Kocalmaya Alışıyorum

Kocalmaya alışıyorum dünyanın en zor zanaatına,

kapıları çalmaya son kere,

durup durmadan ayrılığa.

Saatler, akarsınız, akarsınız, akarsınız...

Anlamaya çalışıyorum inanmayı yitirmenin pahasına.

Bir söz söyleyecektim sana söyleyemedim.

Dünyamda sabahleyin aç karına içilen cıgaramın tadı.

193

Ölüm kendinden önce bana yalnızlığını yolladı.

Kıskanıyorum öylelerini kocaldıklarının farkında bile değiller,

öylesine başlarından aşkın işleri

Korsan Türküsü

İşte..

geniş ağızlı palalar gibi parıldıyor güneşte,

kulakları altın küpeli korsanların türküsü :

Donna Madonnanın yuvarlak

kalçaları gibi oynak fıçılardan

içtik İspanyol şarabını !

Karıştı Madrit orospularının kanı kanımıza !

Beş yüz baş zenciyi zincire vurduk,

üç direkli kadırgayı doldurduk,

aldık yükü geliyoruz !

Taze balık gibi çıktık denizden ;

korkma bizden

tombul, esmer kollarını aç Madonna !

Afrikada gözü kanlı korsanız amma

Lizbonda namuslu bezirgânız !

Kaçıyor kara çıplak derilerin sürüsü !

Kaçırma vur bir yandan

durma doldur öbüryandan :

Donna Madonnanın yuvarlak

kalçaları gibi oynak fıçılardan

erimiş altın gibi akan

İspanyol şarabını !

Karışsın Madrit orospularının kanı kanımıza !

Kozmosun Kardeşliği Adına

Kozmosta bizden başka düşünen var mi

var

bize benzer mi

bilmiyorum

biz ona benzer ama çayırdan nazik

belki de akarsuyun şavkına benzer

belki çirkindir bizden

karıncaya benzer ama traktörden iri

belki de kapı gıcırtısına benzer

belki ne güzeldir ne de çirkin

belki tıpa tıp bize benzer

ve yıldızlardan birinde

hangisinde bilmiyorum

yıldızlardan birine konuşacak elçimiz

hangi dilde bilmiyorum

yıldızlardan birinde konuşacak elçimiz onunla

'Tovarish' diyecek

ne üs kurmaya geldim yıldızına

ne petrol ne yemiş imtiyazı istemeye

Koka-kola satacak da değilim

selamlamaya geldim seni yeryüzü umutları adına

bedava ekmek bedava karanfil adına

mutlu emekler mutlu dinlenmeler adına

'yarin yanağından gayri her herde her şeye hep beraber'

diyebilmek adına

evlerin

yurtların

ve kozmosun kardeşliği adına.

Kurtuluş Düşü

Hapishanelerde ışıydı hürriyetim o

Ekmeğimin katığıydı sürgünde o

Başlayan gündeydi, biten akşamda o

Kurtluşu düşüydü memleketimin o

Kuvayi Milliye

Onlar ki toprakta karınca,

suda balık,

havada kuş kadar

çokturlar;

korkak,

cesur,

195

câhil,

hakîm

ve çocukturlar

ve kahreden

yaratan ki onlardır,

destânımızda yalnız onların mâceraları vardır.

Onlar ki uyup hainin iğvâsına

sancaklarını elden yere düşürürler

ve düşmanı meydanda koyup

kaçarlar evlerine

ve onlar ki bir nice murtada hançer üşürürler

ve yeşil bir ağaç gibi gülen

ve merasimsiz ağlayan

ve ana avrat küfreden ki onlardır,

destânımızda yalnız onların mâceraları vardır.

Demir,

kömür

ve şeker

ve kırmızı bakır

ve mensucat

ve sevda ve zulüm ve hayat

ve bilcümle sanayi kollarının

ve gökyüzü

ve sahra

ve mavi okyanus

ve kederli nehir yollarının,

sürülmüş toprağın ve şehirlerin bahtı

bir şafak vakti değişmiş olur,

bir şafak vakti karanlığın kenarından

onlar ağır ellerini toprağa basıp

doğruldukları zaman.

En bilgin aynalara

en renkli şekilleri aksettiren onlardır.

Asırda onlar yendi, onlar yenildi.

196

Çok sözler edildi onlara dair

ve onlar için:

zincirlerinden başka kaybedecek şeyleri yoktur,

denildi.

Lodos

Başlangıç

Kim bilir kaç milyon ton ağırlığında

ummanda çalkalanmakta su.

En yalnız dalganın üzerinde

boş bir konserve kutusu...

+ 1

Bir aydır ki hapisane geceleri böyledir:

kızgın dişi kediler

- apışları ıslak

tüyleri diken diken

enselerinde diş yerleri -

bazan kuş

bazan insan sesi çıkarıp

dolaşıyorlar

gebe kalana kadar.

Mevsim bahara yakın.

Hava lodos.

Nasıl şiddetli

nasıl sıcak esiyor...

Biz altı yüz adet

kadınsız erkeğiz.

Alınmış elimizden

doğurtmak imkânımız.

En müthiş kudretim yasak bana:

197

yeni bir hayat aşılamak,

bereketli bir rahimde yenmek ölümü,

yaratmak seninle beraber:

sevgilim, yasak bana etine dokunmak senin...

Mevsim bahara yakın.

Fırtına.

Lodos.

Nasıl şiddetli

nasıl sıcak esiyor...

Bir yerlerde bir cam kırıldı yine

- bu gece bu üçüncüsü -.

Hangi boş koğuşun kapısı açık kalmış,

küüüt, küt,

nasıl çarpıyor...

+ 2

Tepedelen cephesinde bir ceset,

örtülüyor altında karların,

ve başından uçan miğferi

yuvarlanıyor önünde rüzgârın...

+ 3

Fabrikanın avlusunda

elektrik ışığı,

ucunda ince bir telin

sallanıyor iki yana.

Bir kadın.

Boynu çıplak,

uzun saçlarıyla etekleri uçarak

atölyenin kapısında...

198

Rüzgâr vurdu putrellere.

Atölyenin saçağından

büyük bir buz parçası düştü yere...

+ 4

Ovaya dörtnala yaylılar iniyor:

çıngıraklar hamutlarında beygirlerin.

Ve iki yanda çırpınan muşambalarıyla

koşuyorlar gece yarısı denize doğru...

+ 5

İnce uzun kılçıklardan ibaret kalan kavak ağaçları

aydınlıktılar

mehtâbolmadığı halde.

Ve kalın

ve dallı budaklı kestaneler kımıldanıyor

- iki yana sallanıyor değil ağır ağır yer değiştiriyorlar âdeta

gidiyordu göz alabildiğine

yıldızların ışığında

yapraksız ahşap kalabalığı...

Buna rağmen bu lodos,

bu uğultu.

Buna rağmen havada

dişi bir ten kokusu

ve yüklü bir yumurtalığın sıcaklığı...

Dağlarda kar çözülüyor.

Yürüyor usareler

yapraksız dalların ucuna doğru.

Gebe.

Gebelik.

Mevsim bahara yakın

ve doğumun

199

- korkunç güzelve sıcaktır -

günü doldu dolacak...

(23.1.1941)

Manastırlı Hamdi Efendi ve Reşadiyeli Veli Oğlu

Mehmet'in Hukayesi

«Bu hamiyetli ve cesur, Manastırlı Hamdi Efendi olmasaydı,

İstanbul felâketinden kim bilir haber almak için

ne kadar intizarlar içinde kalacaktık. İstanbul'da bulunan nâzır,

mebus, kumandan, teşkilâtımız mensupları

içinden bir zat çıkıp vaktiyle bize haber vermeği düşünmemiş

olduğu anlaşılıyor. Demek ki cümlesini heyecan

ve helecan kaplamıştı. Bir ucu Ankara'da bulunan telin

İstanbul'da bulunan ucuna yanaşamayacak kadar

şaşkın bir hale gelmiş olduklarına bilmem ki hükmetmek caiz

olur mu? »

(Nutuk, s.295, Devlet Basımevi, İstanbul 1938)

920'nin 16 Martı.

Öğleden evvel

saat onda

makina başında şöyle bir telgraf aldı Ankara'daki:

«Der-aliye 16/3/1920.

İngilizler bastı bu sabah

Şehzadebaşı'ndaki Muzika karakolunu.

Müsademe edildi.

İşgal altına alıyorlar İstanbul'u şimdi.

Berâyi malûmat arzolunur.

Manastırlı Hamdi.»

920'nin 16 Martı.

Harbiye Nezareti telgrafhanesi buldu Ankara'yı:

«Etrafta dolaşıyor İngiliz askerleri.

Şimdi işte

İngiliz askerleri giriyorlar nezarete.

200

İşte giriyorlar içeri.

Nizamiye kapısına.

Teli kes.

İngilizler burdadır.»

920'nin 16 Martı.

Manastırlı Hamdi Efendi

buldu Ankara'dakini tekrar:

«Paşa hazretleri,

Harbiye telgrafhanesini de işgal etti İngiliz bahriye askeri

Tophane'yi de işgal ediyorlar bir taraftan,

bir taraftan da zırhlılardan asker ihraç olunuyor.

Vaziyet vehamet kesbediyor efendim.

Paşa hazretleri,

Emri devletlerine muntazırım.

16 Mart 1920

Hamdi»

920'nin 16 Martı.

Durumu bir daha tekrar etti Hamdi Efendi:

«Sabah bizim asker uykuda iken

İngiliz bahriye efradı karakolu işgal etmekte iken

askerlerimiz uykudan şaşkın kalkınca müsademe başlıyor.

Neticede bizden altı şehit, on beş mecruh olup

İngilizler zırhlıları rıhtıma yanaştırıp

Beyoğlu ve Tophane'yi işgal edip.

İşte Beyoğlu telgrafhanesi de yok.

İşte Beyoğlu telgraf memurları geldiler.

Kovmuşlar.

Burası da işgal olunacaktır bir saata kadar.

Şimdi haber aldım efendim.»

920'nin 16 Martı

uykuda kesti kâfir üçümüzü,

kurşuna dizdi kâfir ikimizi.

İngiliz'in hepsi değil domuzu

Sabaha karşı aldı canımızı.

920'nin 16 Martı

basıldı Vezneciler'de karargâh.

Uyan be tosunum uyan.

Üçümüzü uykuda kesti kâfir,

üçümüz: Abdullah çavuş, Şarkışla'dan Osman,

bir de Zileli Abdülkadir.

920'nin 16 Martı

Bozdoğan Kemeri'nde

kurşuna dizdi kâfir ikimizi.

Ahmet oğlu Nasuh arkadaşımın adı,

Reşadiyeli Veli oğlu Memet benimkisi.

920'nin 16 Martı

uykuda kesti kâfir üçümüzü.

Soktu Osman'ın karnına kasaturayı,

bastı göğsüne kâfirin dizi.

Dört çocuk babasıydı Abdullah çavuş.

Doymadı dünyasına Abdülkadir.

Üçümüzü uykuda kesti kâfir,

kurşuna dizdi ikimizi.

920'nin 16 Mart sabahı,

karakolun karşısında

bırakmadım elimden silâhı,

yere serdim iki İngiliz'i.

Senin ırzını kurtardım İstanbul'um,

Sana can feda çakır gözlü gülüm.

Üçümüzü uykuda kesti kâfir,

kurşuna dizdi ikimizi.

Şimdi üçümüz:

Abdullah ve Osman ve Abdülkadir,

taşları yan yana yatar Eyüp'te.

Arama, bulamazsın ikimizin kabrini,

belki maşrıkta, belki mağripte,

biz de bilemeyiz yerini.

Uykuda kestiler üçümüzü,

kurşuna dizdiler ikimizi,

Ahmet oğlu Nasuh arkadaşımın adı,

Reşadiyeli Veli oğlu Memet benimkisi.

Bir de altıncımız var,

kara kaytan bıyıklı bir şehit,

son mekânı şöyle dursun,

adını da bilen yok...

Masalların Masalı

Su basında durmuşuz,

çınarla ben.

Suda suretimiz çıkıyor,

çınarla benim.

Suyun şavkı vuruyor bize,

çınarla bana.

Su basında durmuşuz,

çınarla ben, bir de kedi.

Suda suretimiz çıkıyor,

çınarla benim, bir de kedinin.

Suyun şavkı vuruyor bize,

çınarla bana, bir de kediye.

Su basında durmuşuz,

çınar, ben, kedi, bir de güneş.

Suda suretimiz çıkıyor,

çınarın, benim, kedinin, bir de günesin.

Suyun şavkı vuruyor bize,

çınara, bana, kediye, bir de güneşe.

203

Su basında durmuşuz,

çınar, ben, kedi, güneş, bir de ömrümüz.

Suda suretimiz çıkıyor,

çınarın, benim, kedinin, günesin, bir de ömrümüzün.

Suyun şavkı vuruyor bize,

çınara, bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.

Su basında durmuşuz.

Önce kedi gidecek,

kaybolacak suda sureti.

Sonra ben gideceğim,

kaybolacak suda suretim.

Sonra çınar gidecek,

kaybolacak suda sureti.

Sonra su gidecek

güneş kalacak;

sonra o da gidecek...

Su basında durmuşuz.

Su serin,

Çınar ulu,

Ben şiir yazıyorum.

Kedi uyukluyor

Güneş sıcak.

Çok şükür yaşıyoruz.

Suyun şavkı vuruyor bize

Çınara bana, kediye, güneşe, bir de ömrümüze.....

Mavi Gözlü Dev

O mavi gözlü bir devdi.

Minnacık bir kadın sevdi.

Kadının hayali minnacık bir evdi,

bahçesinde ebruliii

hanımeli

açan bir ev.

Bir dev gibi seviyordu dev.

204

Ve elleri öyle büyük işler için

hazırlanmıştı ki devin,

yapamazdı yapısını,

çalamazdı kapısını

bahçesinde ebruliii

hanımeli

açan evin.

O mavi gözlü bir devdi.

Minnacık bir kadını sevdi.

Miniminnacıktı kadın.

Rahata acıktı kadın

yoruldu devin büyük yolunda.

Ve elveda! deyip mavi gözlü deve,

girdi zengin bir cücenin kolunda

bahçesinde ebruliii

hanımeli

açan eve.

Şimdi anlıyor ki mavi gözlü dev

Dev gibi sevgilere mezar bile olamaz

bahçesinde ebruliii

hanımeli

açan ev.

Mavi Liman

Çok yorgunum, beni bekleme kaptan.

Seyir defterini başkası yazsın.

Çınarlı, kubbeli, mavi bir liman.

Beni o limana çıkaramazsın...

Mektuplar-(06) Altıncı Mektup

Hint Okyanusu'nu seyrettim bu sabah.

Okyanuslar üstüne bir çift sözüm var sana:

Kıyısından seyredilen okyanus

farksızdır Marmara açıklarından.

Yani demek istediğim:

Okyanuslar büyük sevdalar gibidir Tulyakova

205

seyredilmeğe gelmez,

Okyanus yaşanılır.

Mektuplar-(07) Yedinci Mektup

Çarşı pazar dolaştım karıcığım,

not ettim fiyatları.

Tanganika dehşetli ucuzluk.

Mesela, güneş,

hem de en olgunu, en kırmızısı,

yağmur mesela,

hem de aylarca şakırdayanı artsız arasız,

yahut da boy boyu, çeşit çeşidi sıtmaların,

yahu da kopkoyu esmer eller,

turfandası da, olgunu da,

hem de hepsinin tırnaklarıyla avuçları pembe,

hatta muz,

beş kiloluk hevenkleri,

bir şişe Pepsi Kola'dan ucuz.

Sana bunları yazdım, iki gözüm, düşünüyorum,

Tanganika'dan pahalı mı benim Anadolu?

Kimi yerlerinde yağmur çok daha pahalı,

kimi mevsimlerinde güneş,

ama sıtmaların fiyatı,

yahut da ellerin,

hele parmakalrı kınalı olanların,

hiç de bundan pahalı değil.

Muza gelince,

bizde yetişmez,

ama soğanla tuz,

beş kilosu değil, birer kilosu,

burdaki muz fiyatına.

Mektuplar-(08) Sekizinci Mektup

Nasılsın Tulyakova, ne alemlerdesin?

Saman sarısı saçlar nasılsınız?

Ne alemlerdesiniz mavi kirpikler?

Mavi kirpikler yol verin,

gözlerinizin içini görmek istiyorum,

206

dolaşmak içinde gözlerinizin ve rastlamak kendime,

belki satırları arasında bir kitabın,

belki ikinci Pesçannaya'da otobüs durağında,

rastlamak kendime içinde gözlerinizin

ve 'Merhaba Nazım! ' demek, 'Nicesin, mutlu musun? '

Moskova Irmağı'na selam ederim.

Kızıl Meydan'a fabrika bacalarına, tiyatroların tümüne selam

ederim,

evimizin, kapısına selam ederim,

İstanbul'un duvarda asılı resmine selam!

Beni sorarsanız, ben burda Kuzeydeyim iki gündür,

Aruşa'da, Moşi'de,

karlı Klimancora dağının dolaylarında.

Turistik bir dağ.

Otellerde konforu İsviçre turistlerinin.

Cagga kabilesi yaşıyor Moşi'de.

Otellerde, kahveliklerde ve sizalllıklarda çalışıyorlar.

Sizallıklar İngilizlerin, Hintlilerin, rumların.

Cagga halkı güler yüzlü, akıllı, yumuşak.

Erkekleri gömlekli, şortlu, ama yalyanak çoğu

ve bisiklete meraklıo.

Kadınları salınarak yürüyor alaca entarileri içinde ve başlarında

kendilerinden büyük yükler taşıyorlar bütün Afrika kadınları gibi.

Genç kızlar gördüm.

kara biberim, badem şekerim

ve naylon eteklikleri kabarık,

ve okur yazarlık Anadolu'dan yüksek.

Ngorongoro kıraterine gittim.

Volkanın ağzı çayırlar ve ağaçlarla kaplanmış.

İki yüz kilometre kare, dediler.

Turistik gergedanları gördüm,

turistik zürafaları, filleri.

Sürülerle gezip tozuyorlar.

Aralarından geçiyor jipimiz, burunlarının dibinden,

başlarını kaldırıp şöyle bir bakıyorlar,

tanıyorlar markasını otomobilin:

Landrover

ve kederle çeviriyorlar başlarını öte yana,

bıkkınlık.

Bir antiloplar alışamamış Landrover'e,

sıçraya sıçraya kaçtılar.

Bir de bir akşam bir Amerikan turisti sızmış çayırlıkta,

arslanlar beklemiş başında sabaha kadar.

Bakmışlar ayılmıyor,

yemişler.

Mezarını gördüm.

Taşında yazılı hikayesi.

Dolaylarda Masailer yaşıyor çırılçıplak

bir avrat mahalleri örtülü.

İri yarı insanlar.

Kahverengine düşkün.

Kahverengine boyanıyorlar.

Kadınlarının kulak memeleri omuzlarına sarkıyor.

bir ağırlıkla filan uzatıyorlar.

Masailer göçebe.

Davarcı.

Sığırlarının etini yiyor, sütünü ve kanını içiyorlar sıcak sıcak.

Ve sürüye saldıran arslanı mızraklıyorlar kulaklarından tutup.

Otelde bir kaat verdiler bize:

Kıraterde en çok neyi beğendiniz?

Filleri mi?

Gergedanları mı?

Antilopları mı?

Mektuplar-(09) Dokuzuncu Mektup

Hapisten çıktığım günleri hatırlıyorum,

hapisten çıkarıldığım günleri değil, çıktığım,

içerde kendimin dışarda dostların ve zamanların zorlaması yla

çıktığım günleri hapisten.,

Sevinç.

208

Düğün, bayram.

Sevinç,

kibirli biraz,

biraz şaşkın.

Sevinç.

dallarında hayellerin ve umutların parıltısı,

yemişleri değil, parıltısı.

Ve yüksek sesle anlatmak hapisaneyi herkese ve kendine.

Hapisane hala düşlerine girer,

uyanırsın sıçrayarak.

Yakanı bırakmaz alışkanlıklarıyla yasakları hapisane yıllarının.

Kapatamazsın mektuplarının zarflarını,

karavana vakitlerini, beklersin,

ve akşamlar kararınca kapının dışardan kilitlenmesini,

yanmasını ampullerin kendiliğinden.

Sevinç.

Düğün, bayram.

Ama bayram günlerinin de sonu var bütün günler gibi.

Bakarsın, evinin damı akıyor,

pencereler, kapılar onarılmak ister,

su getirtmek, açtırmak gazı, elektriği,

yatak çarşafı almak, tabak, çanak, kitap.

Kolların hazır çalışmağa,

onlar içierde de çalıştırıldılar,

ama bilgi'n uyutuldu.

Paran da yok.

Borca batmak da tehlikeli.

Nerden, neresinden, nasıl kurmağa başlamalı evini hürriyetinin?

hapisten çıkanın haline benziyor hali Tanganika'nın.

Memed'e Son Mektubumdur

Bir yandan cellatlar girdi araya,

Bir yandan, oyun etti bana

bu mendebur yürek,

Nasip olmayacak Memed'im yavrum,

seni bir daha görmek.

209

Biliyorum,

buğday başağı gibi delikanlı olacaksın,

ben de öyleydim gençliğimde,

kumral, ince, uzun;

gözlerin ananınkiler gibi kocaman,

bazen de bir parça bir tuhaf mahzun;

alnın alabildiğine aydınlık;

herhalde sesin de olacak

- berbattı benimkisi -

türküler döktüreceksin yanık mi yanık...

Konuşmasını mı bileceksin

- ben de beceririm o işi

sinirlenmediğim zamanlar -

bal damlayacak dilinden.

Vay, Memet, kızların çekeceği var

senin elinden.

Müşküldür

babasız büyütmek erkek evladı.

Ananı üzme oğlum,

ben güldürmedim yüzünü,

sen güldür.

Anan,

ipek gibi kuvvetli, ipek gibi yumuşak;

anan,

nineliğinde bile güzel olacak

onu ilk gördüğüm günkü gibi,

Boğaziçi'nde,

on yedisinde

ay ışığı, gün ışığı, can eriği,

210

dünya güzeli.

Anan,

ayrıldık bir sabah,

buluşmak üzre,

buluşamadık.

Anan,

anaların en iyisi en akıllısı,

yüz yıl yaşar inşallah...

Ölmekten, oğlum korkmuyorum,

ama ne de olsa

iş arasında bazen

irkilip ansızın,

yahut yalnızlığında uyku öncesinin

günleri saymak biraz zor.

Dünyada doymak olmuyor, Medet,

doymak olmuyor...

Dünyada kiracı gibi değil,

yazlığa gelmiş gibi de değil,

yaşa dünyada babanın eviymiş gibi...

Tohuma, toprağa, denize inan.

İnsana hepsinden önce.

Bulutu, makineyi, kitabi sev,

insani hepsinden önce.

Kuruyan dalın

sönen yıldızın

sakat hayvanın

duy kederini,

hepsinden önce de insanın.

211

Sevindirsin seni cümlesi nimetlerin

sevindirsin seni karanlık ve aydınlık,

sevindirsin seni dört mevsim.

ama hepsinden önce insan sevindirsin seni.

Memet,

memleketler içinde bir şirin memlekettir

Türkiye,

bizim me mleket,

insanı da,

su katılmamışı,

çalışkandır, ağırbaşlı, yiğittir,

ama dehşetli fakir.

.....

.....

Memet,

ben dilimden, türkülerimden,

tuzumdan, ekmeğimden uzakta,

anana hasret, sana hasret,

yoldaşlarıma, halkıma hasret öleceğim,

ama sürgünde değil,

gurbet ellerde değil,

öleceğim rüyalarımın memleketinde,

beyaz şehrinde en güzel günlerimin.

Memleketimden İnsan Manzaraları

Vagonlar geliyorlar sallanarak.

'-Usta! ..'

Alaeddin döndü kömürcü İsmail'e

'-Ne var İsmail? '

'-Usta ne olacak bu harbin sonu? '

'-İyi olacak.'

'-Nasıl yani? '

'-Yemekli vagonda rakı içeceğiz.'

'-Biz mi? '

'-Biz.'

'-Kömürü kim atacak?

Kim sürecek makineyi? '

'-Onu da biz.'

'-Alayı bırak usta,

Kim Kazanacak? '

'-Biz.'

İsmail hiçbir şey anlamadıysa da

üstelemedi.

Çok siyah ve çok kalın kaşlarıyla oynadı biraz

sonra: '-Ustam' dedi,

'Bir sualim daha var.

Şu gördüğün raylar

dolanır mı bütün dünya yüzünü? '

'-Dolanır.'

'-Demek ki harp olmasa,

ama yalnız harp değil,

hudutlarda sorgu sual sorulmasa,

rayların üzerine saldık mi makineyi

dünyanın bir ucundan öbür ucuna varır.'

'-Deniz dedi mi durur.'

'-Gemilere binersin.'

'-Tayyare daha iyi.'

İsmail güldü.

Kırıktı ön dişlerinden biri.

'-Ben tayyareye binemem usta,

anamın vasiyeti var.'

'-Tayyareye binme, diye mi? '

'-Hayır

karıncayı bile incitme, diye.'

Alaeddin kocaman elini vurdu

çıplak uzun ensesine İsmail'in:

'-Sen ne hafız oğlusun!

Zararı yok ulan,

yine de bineriz tayyareye,

adam öldürmek için değil

213

gökyüzünde püfür püfür

safa sürmek için...

Simdi sen hele

ateşi bir süngüle.'

Vagonlar geliyorlar sallanarak.

.....

Memleketimi Seviyorum

Memleketimi seviyorum:

Çınarlarında kolan vurdum, hapishanelerinde yattım.

Hiçbir şey gidermez iç sıkıntımı

memleketimin şarkıları ve tutunu gibi.

Memleketim:

Bedreddin, Sinan, Yunus Emre ve Sakarya,

kurşun kubbeler ve fabrika bacaları

benim o kendi kendimden bile gizleyerek

sarkık bitikleri altından gülen halkımın eseridir.

Memleketim

Memleketim ne kadar geniş:

dolaşmakla bitmez tükenmez gibi geliyor insana.

Edirne, İzmir, Ulukışla, Makas, Trabzon, Erzurum.

Erzurum yaylasını yalnız türkülerinden tanıyorum

ve güneye

pamuk işleyenlere gitmek için

Toroslardan bir kere olsun geçemedim diye

utanıyorum.

Memleketim:

develer, tren, Fora arabaları ve hasta eşekler,

kavak, söğüt ve kırmızı toprak.

Memleketim.

Çam ormanlarını, en tatlı suları ve dağ başı göllerini seven

alabalık

214

ve onun yarım kiloluğu

pulsuz gümüş derisinde kızıltılarla

Bolu'nun Abana golünde yüzer.

Memleketim:

Ankara ovasında keçiler:

kumral, ipekli, uzun kürklerin parıldaması.

Yağlı, ağır fındığı Giresun'un

Al yanakları mis gibi kokan Amasya Elması,

zeytin, incir, kavun ve renk salkım salkım üzümler

ve sonra kara saban

ve sonra kara sığır:

ve sonra: ileri, güzel, iyi

her şeyi

hayran bir çocuk sevinci ile kabule hazır

çalışkan, namuslu, yiğit insanlarım

yari aç, yari tok

yari esir...

Menekşa

Bizde bilirdik yâre giderken

Menekşe yollamasını

Ama arkadaşlar açtı

Yedik menekşe parasını

Merhaba Çocuklar

Nâzım, ne mutlu sana

cân ü gönülden,

ferah ve emin,

«Merhaba,» diyebildin.

Sene 940.

Aylardan temmuz.

Ayın ilk perşembesi günlerden.

Saat : 9.

Mektuplarınıza böyle mufassal tarih atın.

Öyle bir dünyada yaşıyoruz

ki en kalın kitaptan çok yazısı var :

ayın, günün ve saatin.

Merhaba, çocuklar.

Bir geniş

bir büyük «Merhaba» demek,

sonra bitirmeden sözümü

yüzünüze bakıp gülerek

kurnaz ve bahtiyar

kırpmak gözümü...

Biz ne mükemmel dostlarız ki

kelimesiz ve yazısız

anlaşırız...

Merhaba, çocuklar,

merhaba cümleten...

Meşgale

Öküzlerimin boynuzlarında aydınlanırken ortalık

toprağı sürüyorum sabırlı bir kibirle

çıplak ayaklarımda toprak nemli ve ılık.

Demir dövüyorum öğleye kadar

kırmızıya boyanıyor karanlık.

Yapraklarında yeşilin en güzeli,

zeytin devşiriyorum ikindi sıcağında

üstüm başım, yüzüm gözüm ışık.

Her akşam mutlaka misafirim var,

kapım bütün şarkılara alabildiğine açık.

Geleceyin suya diz boyu girip

çekiyorum denizden ağları:

yıldızlarla balıklar karmakarışık.

Benden sorulur oldu dünyanın hali artık:

insan ve toprak, karanlık ve aydınlık.

Anladın ya işim başımdan aşkın,

beni lafa tutma, gülüm,

ben sana aşık olmakla meşgulum.

Yaldızlı meşin kabı

Parçalanmış kitabı

Ay altında dün gece

Deli bir derviş gibi

Mumu sönmüş rahlesi yere devrilmiş gibi

Okudum saatlerce

Yaldızlı meşin kabın

Parçalanmış koynunda uyuklayan kitabın

Çevirdikçe küf kokan her sarı yaprağını

Sandımki eşiyorum bir mezar toprağını

İnce el yazıları canlandı birer birer

Masallarda çizilen yüzleri gösterdiler

İblis bir yılan oldu Adem Havvaya kandı

Kardeşini öldüren lanetli ruhu gördüm

Koca yahta bir gemi ummanlarda çalkandı

Ufuklardan güvercin bekleyen Nuh'u gördüm

İsmaili'in topuğu kumdan çıkardı zemzem

Tur-u Sina da Musa kaldırdı kollarını

Asasını vurunca yarıdı bahr-i kulzem

Buldu ben-i İsrail Kudüs'ün yollarını

Zekeriya zikrini

Bir sonsuz aha verdi

Doğdu İsa bikrini

Meryem Allah'a verdi

Kureyş-i Muhammed'e kucak açtı Medine

Bir ateş mezar oldu kerbela Hüseyin'e

Sayıfalar döndükçe bunlar hep birer birer

Doğrulup devrildiler

Ay battı güneş doğdu

Kalbimde ateş doğdu

Yaldızlı meşin kabı

Parçalanmış kitabı

217

Varsın gömülsün diye bir ebedi uykuya

Attım kör bir kuyuya

Yazık yazık bizeki asırlarca aldandık

Karanlıkta çizilen izleri görmek için

Görüp yüz sürmek için

Yazık yazık bizeki bir çırağ gibi yandık

Ne gökten necat geldi ne bir parça merhamet

Çlışan esirlere İsa, Musa, Muhammet

Sade bir satır dua bir tütsü buhur verdi

Masal cennetlerinin yollarını gösterdi

Ne beş vaktin ezanı ne anjelüs çanları

Zincirden kurtarmadı yoksul çalışanları

Yine biz köleleriz efendilerimiz var

Yine her melun taşı yosunlanmış bir duvar

Esir efendi diye koymuş da adlarını

İki bahta ayırmış arzın evlatlarını

Efendi işletiyor esir işliyor gene

Yine efendilerin gümüşlü sofrasından

Kar gibi ekmeğinden şarap dolu tasından

Kırıntı artık bile düşmüyor işleyene

Yine biz esir geçen her günün akşamında

Eve sade bir lokma ekmek getiriyoruz

Gece yağmur inlerken evimizin damında

Isınabilmek için güneşi bekler gibi

Birbirine sokulan hasta köpekler gibi

Yırtık yorganımızın altında titriyoruz

Çiftimiz balyozumuz sonsuz çalışmamızla

Asırlardır bağrında inleyen kazmamızla

Heyecana geldide kara toprağın kalbi

Kendini teslim eden taze bir kadın gibi

Çiçeklerle donandı dünya isimli ağaç

Biz bu ağacımızın dibinde ölürken aç

Efendiler gösterip sırıtan dişlerini

Birer birer topluyor bütün yemişlerini

218

Efendiler ağalar evliyalar keşişler

Ebedi karanlığın boğulsun kollarında

Artık temiz ruhların aydınlık yollarında

Sade bir din bir hak bir kanun varsa

O da işleyen dişliler

Mevlana

Silindi gönülden acı

Kalbe mubabbette buldum ilacı

Ben de müridinim işte Mevlana

Ebede set çeken zulmeti deldim

Aşkı içten duydum, arşa yükseldim

Kalpten temizlendim, huzura geldim

Ben de müridinim işte Mevlana.

Mikrokozmoz

Gözüme altın bir damla gibi akan yıldızın ışığı

ilk önce boşlukta deldiği zaman karanlığı

Toprakta göğe bakan

Bir tek göz bile yoktu

Yıldızlar ihtiyardılar

Toprak çocuktu...

Yıldızlar bizden uzaktır

ama ne kadar uzak, ne kadar uzak

Yildızların arasında toprağımız ufaktır

ama ne kadar ufak, ne kadar ufak..

Ve Asya ki toprakta beşte birdir

Ve Asya'da bir memlekettir Hindistan

Kalküta Hindistan'da bir şehirdir

Benerci Kalküta'da bir insan..

Ve ben,

haber veriyorum ki size

Hindistan'in Kalküta şehrinde

bir insanın yolu üstünde durdular

Yürüyen bir insani zincire vurdular...

Ve ben,

tenezzül edip

başımı ışıklı boşluklara kaldırmıyorum

Yıldızlar uzakmış

Toprak ufakmış

Umurumda değil

Aldırmıyorum...

Bilmiş olun ki benim için

daha hayret verici, daha kudretli

daha esrarlı ve kocamandır

Yolu üstünde durulan

Zincire vurulan

Insan.

Mor Menekşe, Aç Dostlar, Ve Altın Gözlü Çocuk

Abe şair,

bizim de bir çift sözümüz var «aşka dair.»

O meretten biz de çakarız biraz..

Deli çığlıklar atıp avaz avaz

burnumun dibinden gelip geçti yaz

sarı tahta vagonları

ter, tütün ve ot kokan bir tren gibi.

Halbuki ben istiyordum ki gelsin o

kırmızı bakır bakracında bana sıcak süt getiren gibi...

Fakat neylersin, yaz böyle gelmedi,

yaz böyle gelmiyor,

böyle gelmiyor, hay anasını... şey! ..

EEEEEEEEEY...

kızım, annem, karım, kardeşim, sen

başında güneşler esen altın gözlü çocuk,

altın gözlü çocuğum benim;

deli çığlıklar atıp avaz avaz

burnumun dibinden gelip geçti de yaz,

ben, bir demet mor menekşe olsun getiremedim sana!

Ne haltedek,

dostların karnı açtı kıydık menekşe parasına!

Mukaddes Karın

Sen ey kırmızı gözlü ana,

Sen ey kahredip yaratan,

Sen ey köprü altlarında sularlayan yana yatan.

Sen ey yangınlı meydanların sesi...

Sen ey şiirlerin şiiri, bestelerin bestesi...

Sen ey kardeşim

sen ey kahrolası

sen ey darağaçlık.

Sen ey

her şey,

sen ey AÇLIK! ! !

Çıplak ayaklarına alnımı koyar

and ederim ki,

derim ki:

DÖĞÜŞECEĞİM,

benim, bizim, onun, onların değil

SENİN mukaddes karnın doyana kadar...

(1929)

Münevverin Doğum Günü

Yapraklara dallara yeşillere allara

Nice nice yillara gülüm

Nice nice yıllara

Yaprak dala al yeşile yaraşır

Gayrı vermem seni ellere

Nasılsın

İyi günlerimde çok eller uzanır ellerime,

Resmimi, suratımı baş köşeye asarlar...

221

Fakat demir kapıların her kapanışında üzerime,

Ardında taş duvarların her kaldığım zaman,

Ne arayan beni, ne soran...

Eeeehh, daha iyi be, bunun böyle olduğu...

Minnetim ve borçluluğum yalnız sana kalsın.

İyi günlerimde benim unuttuğum insan eli

Nasılsın?...

Nazım'Dan Köpeğine

Köpeğimin adı Şeytan'dı,

(dı) 'lık adıyla ilgili değil,

adına bir şey olmadı.

Adına benzemezdi de.

Şeytanlar zalim olur,

zalimler; yalancı kurnaz,

ama zalimler akıllı olmaz.

Köpeğim akıllıydı.

Biraz da ben öldürdüm köpeğimi,

bakmasını bilemedim.

Bakmasını bilemezsen ağaç bile dikme.

Elinde kuruyan ağaç dert olur adama.

Yüzmek suda öğrenilir, diyeceksin.

Doğru.

Boğulursan bir sen boğulursun ama.

Kaç sabahtır uyuyamıyorum,

dinliyorum ortalığı,

kapımı tırmalayan yok.

Ağlamak geliyor içimden,

ağlayamadığım için utanıyorum.

İnsan gibiydi.

Hayvanların çoğu insan gibidir, hem de iyi insan gibi.

Kalın boynu kıldan inceydi dostluğun buyruğunda.

222

Hürriyet'i dişleri ile bacaklarındaydı, nezaketi tüylü uzun

kuyruğunda.

Göresimiz gelirdi birbirimizi.

En büyük işlerden konuşurdu:

açlıktan, tokluktan, sevdalardan.

(.....)

Bugün gölgede otuz sekiz.

Ormana bakıyorum balkondan.

Nerden Gelip Nereye Gidiyoruz

Başlangıç

Doğrultup belimizi kalktığımızdan beri iki ayak üstüne,

kolumuzu uzunlaştırdığımızdan beri bir lobut boyu

ve taşı yonttuğumuzdan beri

yıkan da, yaratan da biziz,

yıkan da yaratan da biziz bu güzelim, bu yaşanası dünyada.

Arkamızda kalan yollarda ayak izlerimiz kanlı,

arkamızda kalan yollarda ulu uyumları aklımızın, ellerimizin,

yüreğimizin,

toprakta, taşta, tunçta, tuvalde, çelikte ve plastikte.

Kanlı ayak izlerimiz mi önümüzdeki yollarda duran?

Bir cehennem çıkmazında mı sona erecek önümüzdeki yollar?

1

Çocukların avuçlarında günlerimiz sıra bekler,

günlerimiz tohumlardır avuçlarında çocukların,

çocukların avuçlarında yeşerecekler.

Çocuklar ölebilir yarın,

hem de ne sıtmadan, ne kuşpalazından,

düşerek de değil kuyulara filân;

çocuklar ölebilir yarın,

çocuklar sakallı askerler gibi ölebilir yarın,

çocuklar ölebilir yarın atom bulutlarının ışığında

arkalarında bir avuç kül bile değil,

arkalarında gölgelerinden başka bir şey bırakmadan.

Negatif resimcikler boşluğun karanlığında.

Kırematoryum, kırematoryum, kırematoryum.

Bir deniz görüyorum

ölü balıklarla örtülü bir deniz.

Negatif resimcikler boşluğun karanlığında,

yaşanmamış günlerimiz

çocukların avuçlarıyla birlikte yok olan.

2

Bir şehir vardı.

Yeller eser yerinde.

Beş şehir vardı.

Yeller eser yerinde.

Yüz şehir vardı.

Yeller eser yerinde.

Yok olan şehirlere şiirler yazılmayacak,

şair kalmayacak ki.

Pencerende bir sokak bulvarlı.

Odan sıcak.

Ak yastıkta üzüm karası saçlar.

Adamlar paltolu, ağaçlar karlı.

Penceren kalmayacak,

ne bulvarlı sokak,

ne ak yastıkta üzüm karası saçlar,

ne paltolu adamlar, ne karlı ağaçlar.

Ölülere ağlanmayacak,

ölülere ağlayacak gözler kalmayacak ki.

Eller kalmayacak.

Negatif resimcikler dalların altındaki

yok olmuş olan dalların altındaki.

Yok olmuş olan dalların üstünden

o bulutlardır geçen.

Güneye götürmeyin beni,

ölmek istemiyorum...

Ölmek istemiyorum,

Kuzeye götürmeyin beni...

Batıya götürmeyin beni,

ölmek istemiyorum...

Ölmek istemiyorum,

Doğuya götürmeyin beni...

Bırakmayın beni burda,

götürün bir yerlere.

Ölmek istemiyorum,

ölmek istemiyorum.

O bulutlardır geçen

yok olmuş olan dalların üstünden.

3

Tahta, beton, teneke, toprak, saman damlarımızla iki milyardan

artığız,

kadın, erkek, çoluk çocuk.

Ekmek hepimize yetmiyor,

kitap da yetmiyor,

ama keder

dilediğin kadar,

yorgunluk da göz alabildiğine.

Hürriyet hepimize yetmiyor.

Hürriyet hepimize yetebilir

ve sevda kederi,

hastalık kederi,

ayrılık kederi,

kocalmak kederinden

gayrısı aşmayabilir eşiğimizi.

Kitap hepimize yetebilir.

Ormanlarınki kadar uzun olabilir ömrümüz.

Yeter ki bırakmayalım, yaşanmamış günlerimiz yok olmasın

çocukların

225

avuçlarıyla birlikte,

boşluğun karanlığına çıkmasın negatif resimcikler,

yeter ki ekmek ve hürriyet yolunda dövüşebilmek için

yaşayabilelim.

Çağırı

Tanrı ellerimizdir,

Tanrı yüreğimiz, aklımız,

her yerde var olan Tanrı,

toprakta, taşta, tunçta, tuvalde, çelikte ve pılastikte

ve bestecisi sayılarda ve satırlarda ulu uyumların.

İnsanlar sizi çağırıyorum:

kitaplar, ağaçlar ve balıklar için,

buğday tanesi, pirinç tanesi ve güneşli sokaklar için,

üzüm karası, saman sarısı saçlar ve çocuklar için.

Çocukların avuçlarında günlerimiz sıra bekler,

günlerimiz tohumlardır avuçlarında çocukların,

çocukların avuçlarında yeşerecekler.

Neyi Bildirir Sayılar

sayılar bebelerin kundakları

sayılar tabutları şehirlerin

öldürülmüş

öldürülebilecek olan

sayılar yaklaşan bir şeyleri bildirir

sayılar bildirir uzaklaşan bir şeyleri

nedir yaklaşan bize

bizden uzaklaşan nedir

dünya savaşı: I

dünya savaşı: II

14'ten 18'e 39'dan 45'e 10 yıl 54 milyon ölü

49 milyon sakat

ölülerle sakatların memleketi

103 milyon nüfuslu bir memleket

ve ayrıca öksüzleri delileri yanık taşlarıyla

ve gidenlerden biri evimizdendi

gitti dönmedi bir daha

19'unda mıydı 40'ında mıydı aklımda kalmamış

döndü iki gözü kör

gök gözlü müydü kara gözlü müydü aklımda kalmamış

döndü dizkapağından kesik sol bacağı

döndü ve kapısını bulamadı evinin

14'ten 18'e 39'dan 45'e 10 yıl 54 milyon ölü

49 milyon sakat

yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2,5 milyarız

% 80'imiz aç

dişlerimiz dökülüyor

dişetlerimiz yara içinde

ölü derilerimiz çatlak

hele çocuklarımız

sallanan koca kafaları

kırış kırış yüzlerinde kederli iri gözleriyle

ve eğri büğrü incecik bacakları üstünde karınları

davul gibi

yeryüzünde yuvarlak hesap ve şimdilik 2,5 milyarız

% 80'imiz aç

yıl 1962

62 yılında 2 avcı uçağını sofraya koysak

çevirsek ete ekmeğe şaraba salataya

40 milyon insan doyasıya yer içer

40 milyon kediye de artar ekmekten etten

kediler salata yemez şarap içmez

kedileri ben kattım ziyafete

balistik füzeleri filimlerde seyrettim

2 balistik füze yakıp kül eder 150 kitaplığı daha

kurulmadan onlar

belki benim kitabım da vardır içinde

62 yılında bombardıman uçaklarını gördünüz mü

son modellerini

2 bombardıman uçağı 4 sağlık evini yükler yanına

bombalarının

temeli daha atılmamış 4 sağlık evini koskoca

pırıl pırıl

ve yatakları röntgenleri umutlarıyla

62'de atomlu atomsuz silahlanma yarışı 12 milyar

dolar yılda

10 yılda 120 bin milyar

yıldızların sayısına yakın mı bilmem

120 bin milyar

yahut 150 milyon yapılmamış ev

yapılabilecek ama yapılmamış ev

150 milyon ev hayaleti

5 odalı akarsulu elektrikli banyolu

kapıları merdivenleri pencereleri 150 milyon evin

güneş doğarken camları

gölgeleri akşamüstü

balkonları ayışığında

ayının ini var

sümüklü böceğin kabuğu

bizimse bu işte halimiz ortada

bir adam tanırım

iki elli iki ayaklı

kaytan kara bıyıklı

otuzuna bastı bu yıl

iki oğlundan biri yedisinde öbürü altı aylık

anası karısı kaynatası

ve bir fotoğraf askerlikte çekilmiş ya kendisinin ya

rahmetli babasının

ya kaynatasının

228

ve bir leğen

ve bir göz oda

150 milyon ev

bu evlerden bir teki

odaları kapıları akarsuyu ve yemek masası bu evin

62'de atomlu atomsuz silahlanma yarışı 120 milyar

dolar yılda

10 yılda 120 bin milyar dolar

yahut 150 milyon yapılmamış ev

yapılabilecek ama yapılamamış

tanıdığım adamınki de içinde

balkonunda ayışığı

62'de atomlu atomsuz silahlanma yarışı 120 milyar

dolar yılda

yahut yuvarlak hesap 1 milyar ölü adayı

ve ölüme hazır en azdan yarısı bütün toprakların

yarısı bütün ağaçların balıkların bütün yağmurların

ve ana rahmine düşenlerin en azdan yarısı ölüme

hazır

tepeden tırnağa silahsızlansak

63'de mi olur 65'te mi artık

atomlu atomsuz silahsızlansak bütün iklimlerde

ve insanca işlesek yeryüzü nimetlerini

çoğaltsak onları ¼

kazırdık açlığın kökünü üç ayda

dişlerimiz dökülmez olur

kanamaz dişetlerimiz

hele çocuklarımız

keder silinir gözlerinden

eğri büğrü bacakları doğrulur

iner şiş karınları

neyi bildirir sayılar

neyi bildirmeli

yaklaşan nedir size

uzaklaşan nedir bizden.

229

Nıkbınlık

Güzel günler göreceğiz çocuklar,

güneşli günler

göre-ceğiz...

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar,

ışıklı mavilikler

süre-ceğiz...

Açtık miydi hele bir

son vitesi,

adedi devir.

Motorun sesi.

Uuuuuuuy! çocuklar kim bilir

ne harikuladedir

160 kilometre giderken öpüşmesi...

Hani simdi bize

cumaları, pazarları çiçekli bahçeler vardır,

yalnız cumaları

yalnız pazarları..

Hani şimdi biz

bir peri masalı dinler gibi seyrederiz

ışıklı caddelerde mağazaları,

hani bunlar

77 katlı yekpare camdan mağazalardır.

Hani şimdi biz haykırırız

Cevap:

açılır kara kaplı kitap:

zindana.

kayış kapar kolumuzu

kırılan kemik kan.

Hani simdi bizim soframıza

haftada bir et gelir.

Ve

çocuklarımız işten eve

sapsarı iskelet gelir.

Hani şimdi biz...

İnanın:

güzel günler göreceğiz çocuklar

güneşli günler

göre-ceğiz.

Motorları maviliklere süreceğiz çocuklar

ışıklı maviliklere

süre-ceğiz.....

(1930)

Niyazalant Sömürgesi

Afrika, Niyazalant sömürgesi.

Saat sabahın dördü.

Dipçikler kapıları dövdü

ve işte fotoğraf:

Zenci kardeşlerim bir don bir gömlek

ve ayakları çıplak

ve pembe avuçlu elleri kıvırcık başlarının üzerinde

dizilmişler duvar diplerinde.

Tıpkı bizim gibi,

bizim de dipçikle dövüldü kapılarımız,

bizim de ellerimiz havada, ayaklarımız çıplak,

ama bizde de bize bağlı

duvar diplerinde esir kalıp kalmamak.

(1962)

O'nun Doğuşu ve Demirhane Bacası

Demirhane bacası ki

yağmurda ümitsiz ve müntekim dururdu.

Ve rüzgâr ki kendini

kaldırıp kaldırıp demirhane bacasına vururdu.

Ve siyah bir yelken gibi gece rüzgârdayken,

sahip değilken ağaçlar dallarına, kuşlar kanatlarına,

ve çekerken karanlıktan yıldırımları toprak,

insanlar ve âletler bırakıp kaldırımları derin uykulardayken

bir zemin katında bir çocuk doğdu.

Yıldızlar teker tekerdeste deste yandılar.

231

Yıldızlar, onun çocuk gözleri gibi aydınlık ferah veren

kerim olandılar...

Demirhane bacası

ışıyıp gülümsedi,

dedi:

- Zemin katında doğan bil ki o dur.

Rehber ve delil ki o dur.

Fikri derin, şefkati gani, gazabı yamandır,

âletsizlerin oğlu,

âletsizlere âlet verecek olandır.

O, onların içinde, onların önünde o,

matem gecesinde, kavga yerinde, bayram gününde o.

Ve o her yanından ana kucağı gibi saracaktır onları.

Ona ram olacak dört kadim unsur:

âteş ve toprak, rüzgâr ve yağmur.

Ve körler hikâyesinin son babını o, tekmil ettirecektir.

Yazacaktır insanoğlu öz kitabını

bilerek isteyerek

.

Sustu demirhane bacası.

Söküyor şafak.

O ve Aksakallılar

Yeşil selviler, beyaz mezar taşları ve elyazma kitaplar vardı

manzarada.

Gün akşama yakındı ve durgundu.

Bir yemiş sofrasının başında bağdaş kurmuş gibi

oturmuşlardı etrafına ibret aynasının.

Aksakalları bilgin, gözleri genç, elleri yorgundu,

ilhamlı, vahim ve dalgındılar.

O, birdenbire meclise geldi

dedi:

- İbret aynasından bakıp

çubuklarını yakıp

şerh ü izah edenler.

Değişmekte olanı görüp

içine girip

değiştirmektir hüner.

Ve sanmayın ki değişen başı boş bir oktur,

kanunu ve nizamı yoktur.

Ben, bilip bildiririm ki:

Rab ve kitap

ve saçı rüzgârda uçan

kahraman

değil,

(karanlık orman, tuzlanmamış deri,

budaklı lobut ve taş baltadan beri)

Onlar'dır büyük macerayı yapan.

Onlar ki toprakta karınca

suda balık

havada kuş kadar

çokturlar.

Korkak, cesur

cahil, hakîm

ve çocukturlar.

Ve kahreden

yaratan ki Onlar'dır,

şarkılarımda yalnız Onlar'ın maceraları vardır...

Orada Tanıdıklarım

Bir kafes.

Bir kanarya kuşu.

Sarı kanatların

tellere vuruşu.

Kitaplar, kitaplar,

Puşkinden Mayakofskiye kadar

şiir kitapları..

Kitaplar, kitaplar,

Felsefe - Diyalektik Materyalizm.

İktisat - Dört cilt Kapital.

Bir keman -

yeni doğmuş bir çocuk gibi yatıyor kutusunda.

Pencere açık.

Dışarda şehir -

ayışıklı uykusunda...

Gözler.

Kocaman, berrak, iri,

iki mavi damla gibi gözleri..

Kumral

kıvırcık

bir sakal.

Yüzü beyaz...

Pencere açık.

Gece.

Yaz....

Odada ikimiz.

Konuşuyor o:

-'İsterdim ki ben,

Şarkılarımı söylesinler benim

el ele tutuşup dönerken

çocuk bahçelerinde çocuklarımız..

Duyduğum seslerin en güzelidir -

bir yaz gecesi -

dizimde yatan bir çocuğun

bana yıldızları soruşu..'

Bir kafes.

Bir kanarya kuşu.

Bir keman -

yeni doğmuş bir çocuk gibi yatıyor kutusunda.

Pencere açık.

Dışarda şehir -

ayışıklı uykusunda.

Odada ikimiz.

Konuşuyor o:

-'İsterdim ki ben,

234

bir kitap bekçisi olayım

camları güneşli bir kitap evinde.

Duyduğum zevklerin en doyulmazıdır -

yıldızlı cenup denizlerinin alevinde

sabahlar gibi

sevilen bir kitap başında sabahlamak....'

Kitaplar, kitaplar,

Puşkinden Mayakofskiye kadar

şiir kitapları.

Felsefe - Diyalektik Materyalizm.

İktisat - Dört cilt Kapital.

Gözler.

Kocaman, berrak, iri,

iki mavi damla gibi gözleri.

Duvarda bir tabanca -

N A G A N T ..

Pencere açık.

Dışarda yaz.

Gözler.

Yüzü beyaz.

İkimiz.

Konuşuyor o:

-'Öldürüyorum.

Öldürüyorum.

Öldürüyorum.

Boşalan bir çuval gibi devrildiklerini görüyorum.

İş ağır.

Fakat....'

Duvarda bir tabanca -

N A G A N T ..

İkimiz.

Konuşuyor o:

-'Kalbini, kellesini, bağrını

- TEK KELİME -

inkilaba verenler

taşırlar bizde yükün en ağırını.

Öldürüyorum.

235

Devrildiklerini görüyorum...

Halbuki ben

çocuklarımız el ele tutuşup dönerken

şarkılarımı....

Ben..

Bir kitap evinde...

Yıldızlı cenup denizlerinin alevinde

sabahlar gibi

sevilen bir kitap başında sabahlayım...'

Yüzü beyaz.

Pencere açık.

Gece.

Yaz..

Orkestra

Bana bak!

Hey!

Avanak!

Elinden o zırıltıyı bıraksana!

Sana,

üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

yaramaz!

Bana bak!

Hey!

Avanak!

Üç telinde üç sıska bülbül öten

üç telli saz

dağlarla dalgalarla kütleleri

ileri

atlatamaz!

Üç telli saz

yatağını değiştirmek isteyen

nehirlerden:

köylerden, şehirlerden

236

aldığı hızla,

milyonlarla ağzı

bir tek

ağızla

güldüremez!

Ağlatamaz!

hey!

hey!

üç telli sazın

üç telinde öten üç sıska bülbül öldü acından.

Onu attı m

köşeye!

hey!

hey!

üç telli sazın

ağacından

deli tiryakilere

içi afyon lüleli

bir çubuk

yaptılar!

Hey!

Hey!

Dağlarla dalgalarla, dağ gibi dalgalarla dalga gibi

dağ-lar-la

başladı orkestram!

Hey!

Hey!

Ağır sesli çekiçler

sağır

örslerin kulağına

Hay-kır -dı! .

Sabanlar güleşiyor tarlalarla,

tarlalarla!

Coştu çalgıcı başı,

esiyor orkestram

dağlarla dalgalarla, dağ gibi dalgalarla, dalga gibi

dağ-lar-la.

Otobiyografi

1902'de doğdum

Doğduğum şehre dönmedim bir daha

Geriye dönmeyi sevmem

Üç yaşımda Halep'te paşa torunluğu ettim

On dokuzumda Moskova'da komünist Üniversite öğrenciliği

Kırk dokuzumda yine Moskova'da Tseka-Parti konukluğu

Ve on dördümden beri şairlik ederim.

Kimi insan otların kimi insan balıkların çeşidini bi lir

Ben ayrılıkların

Kimi insan ezbere sayar yıldızların adını

Ben hasretlerin

Hapislerde de yattım büyük otellerde de

Açlık çektim açlık grevi de içinde ve tatmadığım yemek yok

gibidir

Otuzumda asılmamı istediler

Kırk sekizimde Barış madalyasının bana verilmesini

Verdiler de

Otuz altımda yarım yılda geçtim dört metre kare betonu

Elli dokuzumda on sekiz saatte uçtum Prag'dan Havana'ya

Lenin'i görmedim nöbet tuttum tabutunun başında 924'te

961'de ziyaret ettiğim Anıtkabri kitaplarıdır

Partimden koparmaya yeltendiler beni

Sökmedi

Yıkılan putların altında da ezilmedim

951'de bir denizde genç bir arkadaşla yürüdüm üstüne ölümün

52'de çatlak bir yürekle dört ay sırtüstü bekledim ölümü

Sevdiğim kadınları deli gibi kıskandım

Şu kadarcık haset etmedim Şarlo'ya bile

238

Aldattım kadınlarımı

Konuşmadım arkasından dostlarımın

İçtim ama akşamcı olmadı m

Hep alnımın teriyle çıkardım ekmek paramı ne mutlu bana

Başkasının hesabına utandım yalan söyledim

Yalan söyledim başkasını üzmemek için

Ama durup dururken de yalan söyledim

Bindim trene uçağa otomobile

Çoğunluk binemiyor

Operaya gittim

Çoğunluk gidemiyor adını bile duymamış operanın

Çoğunluğun gittiği kimi yerlere de ben gitmedim 21'den beri

Camiye kiliseye tapınağa havraya büyücüye

Ama kahve falıma baktırdığım oldu

Yazılarım otuz kırk dilde basılır

Türkiye'mde Türkçemle yasak

Kansere yakalanmadım daha

Yakalanmam da şart değil

Başbakan filan olacağım yok

Meraklısı da değilim bu işin

Bir de harbe girmedim

Sığınaklara da inmedim gece yarıları

Yollara da düşmedim pike yapan uçakların altında

Ama sevdalandım altmışıma yakın

Sözün kısası yoldaşlar

Bugün Berlin'de kederden gebermekte olsam da

İnsanca yaşadım diyebilirim

ve daha ne kadar yaşarım

Başımdan neler geçer daha

kim bilir.

(11 Eylül 1961-Berlin)

239

Ölçü

sevdiğin,

ve sevebildiğin

müddetçe,

sevdiğine

herşeyini verdiğin,

ve verebildiğin

müddetçe,

gençsin.

Ölüme Dair

Buyrun, oturun dostlar,

hoş gelip sefalar getirdiniz.

Biliyorum, ben uyurken

hücreme pencereden girdiniz.

Ne ince boyunlu ilâç şişesini

ne kırmızı kutuyu devirdiniz.

Yüzünüzde yıldızların aydınlığı

başucumda durup el ele verdiniz.

Buyrun, oturun dostlar

hoş gelip sefalar getirdiniz.

Neden öyle yüzüme bir tuhaf bakılıyor?

Osman oğlu Hâşim.

Ne tuhaf şey,

hani siz ölmüştünüz kardeşim.

İstanbul limanında

kömür yüklerken bir İngiliz şilebine,

kömür küfesiyle beraber

ambarın dibine...

Şilebin vinci çıkartmıştı nâşınızı

ve paydostan önce yıkamıştı kıpkırmızı kanınız

simsiyah başınızı.

Kim bil ir nasıl yanmıştır canınız...

Ayakta durmayın, oturun,

ben sizi ölmüş zannediyordum,

240

hücreme pencereden girdiniz.

Yüzünüzde yıldızların aydınlığı

hoş gelip sefalar getirdiniz...

Yayalar-köylü Yakup,

iki gözüm, merhaba.

Siz de ölmediniz miydi?

Çocuklara sıtmayı ve açlığı bırakıp

çok sıcak bir yaz günü

yapraksız kabristana gömülmediniz miydi?

Demek ölmemişsiniz?

Ya siz?

Muharrir Ahmet Cemil?

Gözümle gördüm

tabutunuzun toprağa indiğini.

Hem galiba

tabut biraz kısaydı boyunuzdan.

Onu bırakın Ahmet Cemil,

vazgeçmemişsiniz eski huyunuzdan,

o ilâç şişesidir

rakı şişesi değil.

Günde elli kuruşu tutabilmek için,

yapyalnız

dünyayı unutabilmek için

ne kadar çok içerdiniz...

Ben sizi ölmüş zannediyordum.

Başucumda durup el ele verdiniz,

buyrun, oturun dostlar,

hoş gelip sefalar getirdiniz...

Bir eski Acem şairi:

«Ölüm âdildir» — diyor, —

«aynı haşmetle vurur şahı fakiri.»

241

Hâşim,

neden şaşıyorsunuz?

Hiç duymadınız mıydı kardeşim,

herhangi bir şahın bir gemi ambarında

bir kömür küfesiyle öldüğünü? ...

Bir eski Acem şairi:

«Ölüm âdildir» — diyor.

Yakup,

ne güzel güldünüz, iki gözüm.

Yaşarken bir kerre olsun böyle gülmemişsinizdir...

Fakat bekleyin, bitsin sözüm.

Bir eski Acem şairi:

«Ölüm âdil...»

Şişeyi bırakın Ahmet Cemil.

Boşuna hiddet ediyorsunuz.

Biliyorum,

ölümün âdil olması için

hayatın âdil olması lâzım, diyorsunuz...

Bir eski Acem şairi...

Dostlar beni bırakıp,

dostlar, böyle hışımla

nereye gidiyorsunuz?

Paris Üzerine Bilmeceler

Hangi şehir şaraba benzer?

Paris.

lk bardağı içersin

buruktur,

ikincide dumanı vurur başına,

üçüncüde mümkünü yok masadan kalkmanın

Garson bir şişe daha getir!

Ve artik nerde olsan, nereye gitsen

Parisin ayyaşısın iki gözüm

Hangi şehir

kırk yagmurlarda bile güzeldir?

Paris...

Hikmetin oglu hangi şehirde ölmek isterdin?

İstanbulda

Moskovada,

bir de Pariste...

Paris ne zaman çirkinleşir?

Basımevleri basıldığı,

kitaplar yakıldığı zaman.

Nedir Parise en çok yaraşmayan?

Pencereleri tellikara otobüsler...

Hangi sehirde yedin ekmeğin hasını?

Pariste.

Hele yağlı çörekleri,

Şehzadebaşı fırınından sanırsın.

Pariste en çok neyi sevdin?

Parisi

Pariste kime çiçek götürdün yoldaşım?

Komünacıların duvarına

bir de dal gibi bir dilbere.

Pariste kimi gördün seninkilerden?

Namık Kemali, ZiyaPaşayi, Mustafa Suphiyi

bir de gençliğini anamın

resim yapar

frenkçe konusur

dünya güzeli,

bir de genç kızlığını Miminin.

Peki, Paris kime benzer?

Parisliye....

Parise inaniyormusun Adem oglu?

Parise inaniyorum.

Piraye İçin

243

Ne güzel şey hatırlamak seni;

ölüm ve zafer haberleri içinden,

hapiste

ve yaşım kırkı geçmiş iken...

Ne güzel şey hatırlamak seni:

bir mavi kumaşın üstünde unutulmuş olan elin

ve saçlarında

vakur yumuşaklığı canımın içi İstanbul toprağının...

İçimde ikinci bir insan gibidir

seni sevmek saadeti...

Parmaklarının ucunda kalan kokusu sardunya yaprağının,

güneşli bir rahatlık

ve etin daveti:

kıpkızıl çizgilerle bölünmüş

sıcak

koyu bir karanlık...

Ne güzel şey hatırlamak seni,

yazmak sana dair

hapiste sırtüstü yatıp seni düşünmek:

filanca gün, falanca yerde söylediğin söz,

kendisi değil

edasındaki dünya...

Ne güzel şey hatırlamak seni.

Sana tahtadan bir şeyler oymalıyım yine:

bir çekmece

bir yüzük,

ve üç metre kadar ince ipek dokumal ıyım.

Ve hemen

fırlayarak yerimden

penceremde demirlere yapışarak

hürriyetin sütbeyaz maviliğine

sana yazdıklarımı bağıra bağıra okumalıyım...

Ne güzel şey hatırlamak seni:

244

ölüm ve zafer haberleri içinden,

hapiste

ve yaşım kırkı geçmiş iken...

Piyer Loti

Tevekkül!

Kısmet!

Kafes, han, kervan

şadırvan!

Gümüş tepsilerde rakseten sultan!

Mihrace, padişah,

bin bir yaşında bir şah.

Minarelerde sallanıyor sedef nalınlar,

burunları kınalı kadınlar

ayaklarıyla gergef dokuyor.

Rüzgarlarda yeşil sarıklı imamlar ezan okuyor! >>

İste Frenk şairinin gördüğü şark!

İşte

dakikada 1.000.000 basılan

kitapların

şark'ı!

Lakin

ne dün

ne bugün

ne yarın

böyle bir şark

yoktu,

olmayacak!

Şark

üstünde çıplak

esirlerin

aç geberdiği toprak!

Şarklıdan başka herkesin

orta mali olan memleket!

245

Açlığın kıtlıktan olduğu diyar!

Ağzına kadar

buğdayla dolu ambar!

Avrupa'nın ambarı!

Asya!

Amerikan dretnotlarının tel direklerine

senin Çinlilerin

uzun saçlarından

sari mumlar gibi asıyorlar kendilerini!

Himalayanın

en yüksek

en dik

en karlı tepesinde

Britanya zabitleri cazbant çaldırıyorlar,

kara tırnaklı ayaklarını daldırıyorlar,

Paryaların

beyaz dişli ölülerini attığı Gania!

Anadolu baştan başa

Armistrongun

talim meydanı oldu!

Asyanın bağrı doldu!

Şark

yutmayacak

artık!

Bıktık be bıktık!

İçinizden biri

can verebilse bile

açlıktan ölen öküzümüze,

burjuvaysa eğer

gözükmesin gözümüze!

Hatta sen

sen Pier Lobi!

Sarı muşamba derilerimizden

birbirimize

geçen

tifüsün biti

senden daha yakındır bize

Fransız zabiti!

Fransız zabiti sen

o üzüm gözlü Azadeyi

bir orospudan

daha çabuk unuttun!

Kalbimize diktiğin

Azadenin taşını

bir tahta hedef gibi topa tuttun!

Bilmeyenler

bilsin:

sen bir şarlatandan başka bir şey değilsin!

Şarlatan!

Çürük Fransız kumaşlarını

yüzde beş yüz ihtikarla şarka satan:

Piyer Loti!

Ne domuz bir burjuvaymışsın meğer!

Maddeden ayrı ruha inansaydım eğer,

Şarkın kurtulduğu gün

senin ruhunu

köprü başında çarmıha gerer

karsısında cigara içerdim!

Ben elimi size verdim,

size verdik bir elimizi

kucaklayın bizi

Avrupanin sankulotları!

Surelim yan yana bindiğimiz al atları!

Menzil yakın

bakın

kurtuluş günü artık sayılı.

Önümüzde şarkın kurtuluş yılı

bize kanlı mendilini sallıyor.

Al atlarımız emperyalizmin göbeğini nallıyor.

Postacı

İnsanın, dünyanın, yurdun haberini,

ağacın, kuşun, kurdun haberini,

247

seher vakitlerinde yahut gecenin ortasında

taşıdım insanlara yüreğimin çantasında,

şairlik ettim bir çeşit postacılık yani.

Çocukken postacı olmak isterdim,

şairlik filân yoluyla değil ama

basbaya, sahici postacı.

Renkli kalemlerle çizilirdi bin türlü resim

hep aynı postacının, Nâzımın resmi.

Jül Vernin romanlarıyla coğrafya kitaplarına.

İşte, köpeklerin çektiği kızağı sürüyorum buzun üzerinde,

Işıldıyor kuzey şafağı konserve kutularıyla posta paketlerinde.

Bering boğazını geçiyorum.

Yahut işte bozkırda gölgesinde ağır bulutların

asker mektubu dağıtıp ayran içiyorum.

Yahut da büyük şehrin uğultulu asfaltındayım,

çantamda yazıları yalnız müjdelerin yalnız umutların.

Yahut çölde, yıldızların altındayım.

Bir küçük kız ateşler içinde hasta.

Kapı çalınıyor gece yarısı: -posta!

Küçük kızın gözleri açıldı mavi mavi.

Babası yarın akşam dönüyor hapislikten.

O karda kıyamette bendim bulan o evi,

komşu kıza bendim telegrafı getiren.

Çocukken postacı olmak isterdim.

Oysaki, Türkiyemde postacılık zor sanattır.

Telegraflarda envai türlü acı

mektuplarda satır satır keder taşır

o güzelim memlekette postacı.

Çocukken postacı olmak isterdim.

Muradıma, Macaristan'da erdim, ellisinde.

248

Çantamda bahar,

Çantamda Tuna'nın pırıltısıyla kuş cıvıltısıyla,

taze çimen kokusuyla dolu mektuplar.

Moskova'ya Budapeşte'den,

çocukların çocuklara mektupları.

Çantamda cennet...

Bir zarfın üzeri:

'Memet,

Nâzım Hikmet'in oğlu, Türkiye'diye yazılı

Moskova'da mektupları birer birer

kendim dağıtırım adreslerine.

Yalnız Memedin mektubunu götüremem yerine.

hattâ yollıyamam.

Nâzım'ın oğlu,

haramiler kesmiş yolu,

mektubunu vermezler.

Radtyoaktiviteli Yağmurlar Üstüne

Kapayın pencereleri sımsıkı,

çocukları sokaklara bırakmayın,

yağmurlar ölüm taşıyor tohumlara,

paslı yağmurlar yağıyor.

Yağmurları temizlenmeli,

yine gümüş gibi parlatmalı yağmurları,

yağmurlar yine yalnız güneşi taşısın tohumlara,

çocuklar yine koşabilsin yağmurların içinde,

pencereleri yağmurlara açabilelim.

23 Nisan 1963

Rubai

Ben bir bahçıvanım sen benim

Yedi yılda açan gülümsün

Erişilmez oluşun yıldırmıyor beni

Belki bilhassa bundan dolayı makbülsün

BİRİNCİ BÖLÜM

1

Bir gerçek âlemdi gördüğün ey Celâleddin, heyûlâ filân değil,

uçsuz bucaksız ve yaratılmadı, ressamı illetî -ûlâ filân değil.

Ve senin kızgın etinden kalan rubailerin en muhteşemi:

«Suret hemi zıllest...» filân diye başlayan değil...

2

Ruhum ne ondan önce vardı, ne ondan ayrı bir sırrın kemâlidir,

ruhum onun, o dışımdaki âlemin bende akseden hayâlidir.

Ve aslından en uzak ve aslına en yakın hayâl

bana ışığı vuran yârimin cemâlidir...

3

Sevgilimin hayâli dile geldi aynanın üzerinde:

«- O yok, ben varım, » - dedi bana günün birinde.

Vurdum, düştü parçalandı ayna, kayboldu hayâl

ve lâkin çok şükür sevgilim duruyor yerli yerinde...

4

Muşambanın üstüne resmini bir kerecik çizdim ama

günde bin kere resmin çıktı bende tepemden tırnağıma,

fakat ne tuhaf şey hayâlin onda daha çok kalacak

benden uzun ömürlüdür muşamba...

5

Sarılıp yatmak mümkün değil bende senden kalan hayâle.

Halbuki sen orda, şehrimde gerçekten varsın etinle kemiğinle

ve balından mahrum edildiğim kırmızı ağzın, kocaman gözlerin

gerçekten var

ve âsi bir su gibi teslim oluşun ve beyazlığın ki dokunamıyorum

bile...

6

Öptü beni: «- Bunlar, kâinat gibi gerçek dudaklardır, » - dedi.

«Bu ıtır senin icâdın değil, saçlarımdan uçan bahardır, » - dedi.

«İster gökyüzünde seyret, ister gözlerimde:

«körler onları görmese de, yıldızlar vardır, » - dedi...

7

Bu bahçe, bu nemli toprak, bu yasemin kokusu, bu mehtaplı

gece

pırıldamakta devâmedecek ben basıp gidince de,

çünkü o ben gelmeden, ben geldikten sonra da bana bağlı

olmadan vardı

ve bende bu aslın sureti çıktı sadece...

8

«- Paydos...» - diyecek bize bir gün tabiat anamız, -

«gülmek, ağlamak bitti çocuğum...»

Ve tekrar uçsuz bucaksız başlayacak:

görmeyen, konuşmayan, düşünmeyen hayat...

9

Ayrılık yaklaşıyor her gün biraz daha,

güzelim dünya elvedâ,

ve merhaba

k â i n a t...

10

Balla dolu petek

yani gözlerin güneşle dolu...

Gözlerin, sevgilim, gözlerin toprak olacak yarın,

bal başka petekleri doldurmakta devâmedecek...

11

Ne nurdan

ne çamurdan,

sevgilim, kedisi ve kedinin boynundaki boncuk

yuğrumlarındaki farkla hepsi aynı hamurdan...

12

Lahana, otomobil, veba mikrobu ve yıldız

hep hısım akrabayız.

Ve ey güneş gözlü sevgilim, «Cotigo, ergo sum»1 değil

bu haşmetli ailede varız da düşünebilmekteyiz...

1 Düşünüyorum, demek ki varım.

13

Aramızda sadece bir derece farkı var,

işte böyle kanaryam,

sen kanatları olan, düşünemeyen kuun,

ben elleri olan, düşünebilen adam...

İKİNCİ BÖLÜM

1

«- Şarapla doldur tasını, tasın toprakla dolmadan, » - dedi

Hayyam.

Baktı ona gül bahçesinin yanından geçen uzun burunlu, yırtık

pabuçlu adam:

«- Ben, bu nimetleri yıldızlarından çok olan dünyada açım, » -

dedi,

«şaraba değil, ekmek almaya bile yetmiyor param...»

2

Ölümü, ömrün kısalığını tatlı bir kederle düşünere k

şarap içmek lâle bahçesinde, ayın altında...

Bu tatlı keder doğduk doğalı nasibolmadı bize:

bir kenar mahallede, simsiah bir evde, zemin katında...

3

Ömür gelip geçiyor, vakti ganimet bil uyanılmaz uykulara

varmadan:

yâkut şarabı billûr kadehe doldur, seher vaktidir ey delikanlı

uyan...

Perdesiz, buz gibi odasında uyandı delikanlı,

gecikmeyi affetmeyen fabrikanın canavar düdüğüydü

uğuldayan...

4

Geçmiş günün hasretini çekmem

- yalnız bir yaz gecesi bir yana -

ve gözümün son mavi pırıltısı bile

gelecek günün müjdesini verecek sana...

5

Ben, bir insan,

ben, Türk şairi komünist Nâzım Hikmet ben,

tepeden tırnağa iman,

tepeden tırnağa kavga, hasret ve ümitten ibâret ben...

6

Ben, spiker, konuştum,

sesim bir tohum gibi ağır ve çıplak:

252

- Kalbimin saat ayarını veriyorum,

gonga tam şafak vakti vurulacak.

ÜÇÜNC BÖLÜM

1

İnsan

ya hayrandır sana, ya düşman.

Ya hiç yokmuşsun gibi unutulursun

ya bir dakka bile çıkmazsın akıldan...

2

Çürüksüz ve cam gibi berrak bir kış günü

sımsıkı etini dişlemek sıhhatli, beyaz bir elmanın.

Ey benim sevgilim, karlı bir çam ormanında nefes almanın

bahtiyarlığına benzer seni sevmek...

3

Kim bilir belki bu kadar sevmezdik birbirimizi

uzaktan seyredemeseydik ruhunu birbirimizin.

Kim bilir felek ayırmasaydı bizi birbirimizden

belki bu kadar yakın olmazdık birbirimize ...

4

Gün iyiden iyiye ışıdı artık,

tortusu dibe çöken bir su gibi duruldu, berraklaştı ortalık.

Sevgilim, sanki seninle yüz yüze geldim birdenbire:

aydınlık, alabildiğine aydınlık...

Ruhum

Ruhum

gözlerini yumuşacık yum

kucağımdaymışsın gibi bırak kendini

ninni,

uykunda unutma beni

ninni...

Gözlerini yumuşacık yum

yeşil ela gözlerini

ninni ruhum ninni

Sen yukarda yemişli dalların içindesin,

253

yeşil gözlerin güneş dolu,

dudakların bala bulanmış

ben ağacın dibindeyim,

bir ayağım çukurda...

Ben senden çok önce gideceğim,

sen bensiz kalacaksın ihtiyarlığında...

Ruhun

Ruhun bir ırmaktır gülüm

Akar yukarıda dağların arasından

Dağların arasından ovaya doğru

Ovaya doğru ovaya kavuşamadan bir türlü

Bir türlü kavuşamadan uykusuna söğütlerin

Geniş köprü gözlerinin rahatlığına

Sazlıklara yeşil başlı ördeklere

Düzlüklerin yumuşak başlı kederine kavuşamadan

Kavuşamadan ayın ışığındaki buğday tarlalarına ovaya doğru

akar

Akar yukarıda dağların arasından

Bir yığılan bir dağılan bulutları sürükleyip

Geceleri iri iri yıldızları taşıyarak

dağbaşı yıldızlarını

Mavi güneşlerinide dağbaşı karlarının

Akar köpüklene köpüklene

Dibinde ak taşları kara taşlara karıştırıp

Akar akıntıya karşı yüzen balıklarıyla

Dönemeçlerde kuşkulu

Uçurumlara düşüp şahlanarak

Kendi uğultusuyla deli divane

Akar yukarıda dağların arasından

Dağların arasından ovaya doğru

Ovaya doğru ovayı kovalayıp

Ovaya kavuşamadan bir türlü.

1960

Salkımsöğüt

Akıyordu su

gösterip aynasında söğüt ağaçlarını.

254

Salkımsöğütler yıkıyordu suda saçlarını!

Yanan yalın kılıçları çarparak söğütlere

koşuyordu kızıl atlılar güneşin battığı yere!

Birden bire kuş gibi vurulmuş gibi kanadından,

yaralı bir atlı yuvarlandı atından!

Bağırmadı,

gidenleri geri çağırmadı,

baktı yanlız dolu gözlerle

uzaklaşan atlıların parıldayan nallarına!

Ah ne yazık!

Ne yazık ki ona

dört nala giden atların köpüklü boynuna bir daha yatmayacak,

beyaz orduların ardından kılıç oynatmayacak!

Nal sesleri sönüyor perde perde,

atlılar kayboluyor güneşin battığı yerde!

Atlılar atlılar kızıl atlılar,

atları rüzgar kanatlılar!

Atları rüzgarkanat...

Atları rüzgar...

Atları...

At...

Rüzgar kanatlı atlılar gibi geçti hayat!

akar suyun sesi dindi

Gölgeler gölgelendi renkler silindi.

Siyah örtüler indi mavi gözlerine,

sarktı salkım söğütler

sarı saçlarının

üzerine!

Ağlama salkımsöğüt

ağlama,

255

Kara suyun aynasında el bağlama!

el bağlama!

ağlama!

(1928)

Saman Sarısı 1-2

Seher vaktı habersizce girdi gara ekspres

kar içindeydi

ben paltomun yakasını kaldırmış perondaydım

peronda benden başka da kimseler yoktu

durdu önümde yataklı vagonun pencerelerinden biri

perdesi aralıktı

genç bir kadın uyuyordu alacakaranlıkta alt ranzada

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

kırmızı dolgun dudaklarıysa şımarık ve somurtkandı

üst ranzada uyuyanı göremedim

habersizce usulcacık çıktı gardan ekspres

bilmiyorum nerden gelip nereye gittiğini

baktım arkasından

üst ranzada ben uyuyorum

Varşova'da Biristol Oteli'nde

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığım yoktu

oysa karyolam tahtaydı dardı

genç bir kadın uyuyor başka bir karyolada

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

ak boynu uzundu yuvarlaktı

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu

oysa karyolası tahtaydı dardı

vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığımız yoktu

oysa karyolalar tahtaydı dardı

iniyorum merdivenleri dördüncü kattan

asansör bozulmuş yine

aynaların içinde iniyorum merdivenleri

256

belki yirmi yaşımdayım belki yüz yaşımdayım

vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyorduk gece yarılarına

üçüncü katta bir kapının ötesinde bir kadın gülüyor sağ elimde

kederli

bir gül açıldı ağır ağır

Kübalı bir balerinle karşılaştım ikinci katta karlı pencerelerde

taze esmer bir yalaza gibi geçti alnımın üzerinden

şair Nikolas Gilyen Havana'ya döndü çoktan

yıllarca Avrupa ve Asya otellerinin hollerinde oturup içtikti

yudum yudum

şehirlerimizin hasretini

iki şey var ancak ölümle unutulur

anamızın yüzüyle şehrimizin yüzü

kapıcı uğurladı beni gocuğu geceye batık

yürüdüm buz gibi esen yelin ve neonların içinde yürüdüm

vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına

çıktılar önüme ansızın

oraları gündüz gibi aydınlıktı ama onları benden başka gören

olmadı

bir mangaydılar

kısa konçlu çizmeleri pantolonları ceketleri

kolları kollarında gamalı haç işaretleri

elleri ellerinde otomatikleri vardı

omuzları miğferleri vardı ama başları yoktu

omuzlarıyla miğferlerinin arası boşluktu

hattâ yakaları boyunları vardı ama başları yoktu

ölümlerine ağlanmayan askerlerdendiler

yürüdük

korktukları hem de hayvanca korktukları belli

gözlerinden belli diyemem

başları yok ki gözleri olsun

korktukları hem de hayvanca korktukları belli

belli çizmelerinden

korku belli olur mu çizmelerden

oluyordu onlarınki

korkularından ateş etmeğe de başladılar artsız arasız

bütün yapılara bütün taşıt araçlarına bütün canlılara

257

her sese her kıvıltıya ateş ediyorlar

hattâ Şopen Sokağı'nda mavi balıklı bir afişe ateş ettiler

ama ne bir sıva parçası düşüyor ne bir cam kırılıyor

ve kurşun seslerini benden başka duyan yok

ölüler bir SS mangası da olsa ölüler öldüremez

ölüler dirilerek öldürür kurt olup elmanın içine girerek

ama korktukları hem de hayvanca korktukları belli

bu şehir öldürülmemiş miydi kendileri öldürülmeden önce

bu şehrin kemikleri birer birer kırılıp derisi yüzülmemiş miydi

derisinden kitap kabı yapılmamış mıydı yağından sabun

saçlarından

sicim

ama işte duruyordu karşılarında gecenin ve buz gibi esen yelin

içinde

sıcak bir fırancala gibi

vakıt hızla ilerliyordu yaklaşıyordum gece yarılarına

Belveder yolunda düşündüm Lehlileri

kahraman bir mazurka oynuyorlar tarihleri boyunca

Belveder yolunda düşündüm Lehlileri

bana ilk ve belki de son nişanımı bu sarayda verdiler

tören memuru açtı yaldızlı ak kapıyı

girdim büyük salona genç bir kadınla

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

ortalıkta da ikimizden başka kimseler yoktu

bir de akvareller bir de incecik koltuklar kanapeler

bebekevlerindeki

gibi

ve sen bundan dolayı

bir resimdin açık maviyle çizilmiş belki de bir taş bebektin

belki bir pırıltıydın düşümden damlamış sol mememin üstüne

uyuyordun alacakaranlıkta alt ranzada

ak boynun uzundu yuvarlaktı

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığın yoktu

ve işte Kırakof şehrinde Kapris Barı

vakıt hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz

ayrılık masanın üstündeydi kahve bardağınla limonatamın

arasında

258

onu oraya sen koydun

bir taş kuyunun dibindeki suydu

bakıyorum eğilip

bir koca kişi gülümsüyor bir buluta belli belirsiz

sesleniyorum

seni yitirmiş geri dönüyor sesimin yankıları

ayrılık masanın üstündeydi cıgara paketinde

gözlüklü garson getirdi onu ama sen ısmarladın

kıvrılan bir dumandı gözlerinin içinde senin

cıgaranın ucunda senin

ve hoşça kal demeğe hazır olan avucunda

ayrılık masanın üstünde dirseğini dayadığın yerdeydi

aklından geçenlerdeydi ayrılık

benden gizlediklerinde gizlemediklerinde

ayrılık rahatlığındaydı senin

senin güvenindeydi bana

büyük korkundaydı ayrılık

birdenbire kapın açılır gibi sevdalanmak birilerine ansızın

oysa beni seviyorsun ama bunun farkında değilsin

ayrılık bunu farketmeyişindeydi senin

ayrılık kurtulmuştu yerçekiminden ağırlığı yoktu tüy gibiydi

diyemem

tüyün de ağırlığı var ayrılığın ağırlığı yoktu ama kendisi vardı

vakıt hızla ilerliyor gece yarıları yaklaşıyor bize

yürüdük yıldızlara değen Ortaçağ duvarlarının karanlığında

vakıt hızla akıyordu geriye doğru

ayak seslerimizin yankıları sarı sıska köpekler gibi geliyordu

ar dımızdan koşuyordu önümüze

Yagelon Üniversitesi'nde şeytan taşlara tırnaklarını batıra batıra

dolaşıyor

bozmağa çalışıyor Kopernik'in Araplardan kalma usturlabını

ve pazar yerinde bezzazlar çarşısının kemerleri altında rok end

rol oynuyor

Katolik öğrencilerle

vakıt hızla ilerliyor gece yarılarına yaklaşıyoruz

vuruyor bulutlara kızıltısı Nova Huta'nın

orda köylerden gelen genç işçiler madenle birlikte ruhlarını da

alev alev

döküyor yeni kalıplara

ve ruhların dökümü madenin dökümünden bin kere zordur

Meryem Ana kilisesinde çan kulesinde saat başlarını çalan

borozan gece

yarısını çaldı

Ortaçağdan gelen çığlığı yükseldi

şehre yaklaşan düşmanı verdi haber

ve sustu gırtlağına saplanan okla ansızın

borazan iç rahatlığıyla öldü

ve ben yaklaşan düşmanı görüp de haber veremeden

öldürülmenin acısını

düşündüm

vakıt hızla ilerliyor gece yarıları ışıklarını yeni söndürmüş bir

vapur iskelesi

gibi arkada kaldı

seher vaktı habersizce girdi gara ekspres

yağmurlar içindeydi Pırağ

bir gölün dibinde gümüş kakma bir sandıktı

kapağını açtım

içinde genç bir kadın uyuyor camdan kuşların arasında

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu

kapadım kapağı yükledim sandığı yük vagonuna

habersizce usulcacık çıkt ı gardan ekspres

baktım arkasından kollarım iki yanıma sarkık

yağmurlar içindeydi Pırağ

sen yoksun

uyuyorsun alacakaranlıkta alt ranzada

üst ranza bomboş

sen yoksun

yeryüzünün en güzel şehirlerinden biri boşaldı

içinden elini çektiğin bir eldiven gibi boşaldı

söndü artık seni görmeyen aynalar nasıl sönerse

yitirilmiş akşamlar gibi Vıltava suyu akıyor köprülerin altından

sokaklar bomboş

bütün pencerelerde perdeler inik

tıramvaylar bomboş geçiyor

biletçileri vatmanları bile yok

kahveler bomboş

lokantalar barlar da öyle

vitrinler bomboş

ne kumaş ne kıristal ne et ne şarap

ne bir kitap ne bir şekerleme kutusu

ne bir karanfil

şehri duman gibi saran bu yalnızlığın içinde bir koca kişi

yalnızlıkta on

kat artan ihtiyarlığın kederinden silkinmek için Lejyonerler

Köprüsü'nden

martılara ekmek atıyor

gereğinden genç yüreğinin kanına batırıp

her lokmayı

vakıtları yakalamak istiyorum

parmaklarımda kalıyor altın tozları hızlarının

yataklı vagonda bir kadın uyuyor alt ranzada

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

elleriyse gümüş şamdanlarda mumlardı

üst ranzada uyuyanı göremedim

ben değilim bir uyuyan varsa orda

belki de üst ranza boş

Moskova'ydı üst ranzadaki belki

duman basmış Leh toprağını

Birest'i de basmış

iki gündür uçaklar kalkıp inemi yor

ama tirenler gelip gidiyor bebekleri akmış gözlerin içinden

geçiyorlar

Berlin'den beri kompartımanda bir başımayı m

karlı ovaların güneşiyle uyandım ertesi sabah

yemekli vagonda kefir denen bir çe şit ayran içtim

garson kız tanıdı beni

iki piyesimi seyretmiş Moskova'da

garda genç bir kadın beni karşıladı

261

beli karınca belinden ince

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

tuttum elinden yürüdük

yürüdük güneşin altında karları çıtırdata çıtırdata

o yıl erken gelmişti bahar

o günler Çobanyıldızına haber uçurulan günlerdi

Moskova bahtiyardı bahtiyardım bahtiyardık

yitirdim seni ansızın Mayakovski Alanı'nda yitirdim ansızın seni

oysa

ansızın değil çünkü önce yitirdim avucumda elinin sıcaklığını

senin sonra elinin yumuşak ağırlığını yitirdim avucumda sonra

elini

ve ayrılık parmaklarımızın birbirine ilk değişinde başlamıştı

çoktan

ama yine de ansızın yitirdim seni

alfalt denizlerinde otomobilleri durdurup baktım içlerine yoksun

bulvarlar karlı

seninkiler yok ayak izleri arasında

botlu iskarpinli çoraplı çıplak senin ayak izlerini birde tanırım

milisyonerlere sordum

görmediniz mi

eldivenlerini çıkarmışsa ellerini görmemek olmaz

elleri gümüş şamdanlarda mumlardır

milisyonerler büyük bir nezaketle karşılık veriyor

görmedik

İstanbul'da Sarayburnu akıntısını çıkıyor bir romorkör ardında üç

mavna

gak gak ediyor da vak vak ediyor da martı kuşları

seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan romorkörün kaptanına

seslenemedim

çünkü makinası öyle gümbürdüyordu ki sesimi duyamazdı

yorgundu da kaptan ceketinin düğmeleri de kopuktu

seslendim mavnalara Kızıl Meydan'dan

görmedik

girdim giriyorum Moskova'nın bütün sokaklarında bütün

kuyruklara

ve yalnız kadınlara soruyorum

yün başörtülü güler yüzlü sabırlı sessiz kocakarılar

al yanaklı kopça burunlu tazeler şapkaları yeşil kadife

ve genç kızlar tertemiz sımsıkı gayetle de şık

belki korkunç kocakarılar bezgin tazeler şapşal kızlar da var ama

onlardan

bana ne

güzeli kadın milleti erkeklerden önce görür ve unutmaz

görmediniz mi

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri kocaman

Pırağ'da aldı

görmedik

vakıtlarla yarışıyorum bir onlar öne geçiyor bir ben

onlar öne geçince ufalan kırmızı ışıklarını görmez olacağım diye

ödüm

kopuyor

ben öne geçtim mi ışıldakları gölgemi düşürüyor yola gölgem

koşuyor

önümde gölgemi yitireceğim diye de bir telaştır alıyor beni

tiyatrolara konserlere sinemalara giriyorum

Bolşoy'a girmedim bu gece oynanan operayı sevmezsin

Kalamış'ta Balıkçının Meyhanesine girdim ve Sait Faik'le tatlı tatlı

konuşuyorduk

ben hapisten çıkalı bir ay olmuştu onun karaciğeri sancılar

içindeydi ve dünya güzeldi

lokantalara giriyorum estırat orkestraları yani cazları ünlülerin

sırmalı kapıcılara bahşişsever dalgın garsonlara

gardroptakilere ve bizim mahalle bekçisine soruyorum

görmedik

çaldı gece yarısını Stırasnoy Manastırı'nın saat kulesi

oysa manastır da kule de yıkıldı çoktan

yapılıyor şehrin en büyük sineması oralarda

oralarda on dokuz yaşıma rastladım

birbirimizi birde tanıdık

oysa birbirimizin yüzünü görmüşlüğümüz yoktu fotoğraflarımızı

bile

ama yine de birbirimizi birde tanıdık şaşmadık el sıkışmak istedik

263

ama ellerimiz birbirine dokunamıyor aramızda kırk yıllık zaman

duruyor

uçsuz bucaksız donmuş duruyor bir kuzey denizidir

ve Stırasnoy Alanı'na şimdi Puşkin Alanı kar yağmağa başladı

üşüyorum hele ellerim ayaklarım

oysa yün çoraplıyım da kunduralarımla eldivenlerim kürklü

çorapsız olan oydu bezle sarmış postallarında ayaklarını elleri

çıplak

ağzında ham bir elmanın tadı dünya

on dördünde bir kız memesi sertliği avuçlarındaki

gözünde türkülerin boyu kilometre kilometre ölümün boyu bir

karış

ve haberi yok başına geleceklerin hiçbirinden

onun başına gelecekleri bir ben biliyorum

çünkü inandım onun bütün inandıklarına

sevdim seveceği bütün kadınları

yazdım yazacağı bütün şiirleri

yattım yatacağı bütün hapislerde

geçtim geçeceği bütün şehirlerden

hastalandım bütün hastalıklarıyla

bütün uykularını uyudum gördüm göreceği bütün düşleri

bütün yitireceklerini yitirdim

saçları saman sarısı kirpikleri mavi

kara paltosunun yakası ak ve sedef düğmeleri koskocaman

görmedim

II

On dokuz yaşım Beyazıt Meydanı'ndan geçiyor çıkıyor Kızıl

Meydan'a

Konkord'a iniyor Abidin'e rastlıyorum da meydanlardan konuşuyoruz

evveli gün Gagarin en büyük meydanı dolaşıp döndü T itof da

dolaşıp

dönecek hem de on yedi buçuk kere dolanacak ama daha bundan

haberim yok

meydanlarla yapılardan konuşuyoruz Abidin'le tavan arasındaki

otel

odamda

Sen ırmağı da akıyor Notr Dam'ın iki yanından

ben geceleyin penceremden bir ay dilimiymiş gibi görüyorum

Sen ırmağını

rıhtımında yıldızların

bir de genç bir kadın uyuyor tavan arasındaki odamda Paris

damlarının

bacalarına karışmış

yıllardır böyle derin uykulara dalmışlığı yoktu

saman sarısı saçları bigudili mavi kirpikleriyse yüzünde bulut

çekirdekteki meydanla çekirdekteki yapıdan konuşuyoruz

Abidin'le

meydanda fırdönen Celâlettin'den konuşuyoruz

Abidin uçsuz bucaksız hızın renklerini döktürüyor

ben renkleri yemiş gibi yerim

ve Matis bir manavdır kosmos yemişleri satar

bizim Abidin de öyle Avni de Levni de

mikroskobun ve füze lumbuzlarının gördüğü yapılar meydanlar

renkler

ve şairleri ressamları çalgıcıları onların

hamlenin resmini yapıyor Abidin yüz elliye altmışın

meydanlığında

suda balıkları nasıl görüp suda balıkları nasıl avlayabilirsem öyle

görüp

öyle avlayabilirim kıvıl kıvıl akan vakıtları tuvalinde Abidin'in

Sen ırmağı da bir ay dilimi gibi

genç bir kadın uyuyor ay di liminin üstünde

onu kaç kere yitirip kaç kere buldum daha kaç kere yitirip kaç

kere

bulacağım

işte böyle işte böyle kızım düşürdüm ömrümün bir parçasını Sen

ırmağına

Sen Mişel Köprüsü'nden

ömrümün bir parçası Mösyö Düpon'un oltasına takılacak bir

sabah çiselerken

aydınlık

265

Mösyö Düpon çekip çıkaracak onu sudan Paris'in mavi suretiyle

birlikte

ve hiçbir şeye benzetemiyecek ömrümün bir parçasını ne balığa

ne pabuç eskisine

atacak onu Mösyö Düpon gerisin geriye Paris'in suretiyle birlikte

suret

eski yerinde kalacak

Sen ırmağıyla akacak ömrümün bir parçası büyük mezarlığına

ırmakların

damarlarımda akan kanın hışırtısıyla uyandım

parmaklarımın ağırlığı yok

parmaklarım ellerimle ayaklarımdan kopup havalanacaklar salına

salına

dönecekler başımın üstünde

sağım yok solum yok yukarım aşağım yok

Abidin'e söylemeli de resmini yapsın Beyazıt Meydanı'nda şehit

düşenin

ve Gagarin Yoldaşın ve daha adını sanını kaşını gözünü bilmediğimiz

T itof Yoldaşın ve ondan sonrakilerin ve tavan arasında yatan

genç kadının

Küba'dan döndüm bu sabah

Küba meydanında altı milyon kişi akı karası sarısı melezi ışıklı bir

çekirdek

dikiyor çekirdeklerin çekirdeğini güle oynaya

sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin

işin kolayına kaçmadan ama

gül yanakl ı bebesini emziren melek yüzlü anneciğin resmini değil

ne de ak örtüde elmaların

ne de akvaryumda su kabarcıklarının arasında dolanan kırmızı

balığınkini

sen mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin

1961 yazı ortalarındaki Küba'nın resmini yapabili r misin

çok şükür çok şükür bugünü de gördüm ölsem de gam yemem

gayrının

resmini yapabilir misin üstat

266

yazık yazık Havana'da bu sabah doğmak varmışın resmini

yapabilir mi -

sin

bir el gördüm Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz

kıyısına yakın

bir duvarın üstünde bir el gördüm

ferah bir türküydü duvar

el okşuyordu duvarı

el altı aylıktı okşuyordu boynunu anasının

on yedi yaşındaydı el ve Mariya'nın memelerini okşuyordu avucu

nasır

nasırdı ve Karayip denizi kokuyordu

yirmi yaşındaydı el ve okşuyordu boynunu altı aylık oğlunun

yirmi beş yaşındaydı el ve okşamayı unutmuştu çoktan

otuz yaşındaydı el ve Havana'nın 150 kilometre doğusunda deniz

kıyı -

sında bir duvarın üstünde gördüm onu

okşuyordu duvarı

sen el resimleri yaparsın Abidin bizim ırgatların demircilerin

ellerini

Kübalı balıkçı Nikolas'ın da elini yap karakalem

kooperatiften aldığı pırıl pırıl evinin duvarında okşamaya

kavuşan ve

okşamayı bir daha yitirmeyecek Kübalı balıkçı Nikolas'ın elini

kocaman bir el

deniz kaplumbağası bir el

ferah bir duvarı okşayabildiğine inanamayan bir el

artık bütün sevinçlere inanan bir el

güneşli denizli kutsal bir el

Fidel'in sözleri gibi bereketli topraklarda şekerkamışı hızıyla

fışkırıp yeşerip

ballanan umutların eli

1961'de Küba'da çok renkli çok serin ağaçlar gibi evler ve çok

rahat evler

gibi ağaçlar diken ellerden biri

çelik dökmeğe hazırlanan ellerden biri

mitralyözü türküleştiren türküleri mitralyözleştiren el

yalansız hürriyetin eli

Fidel'in sıktığı el

ömrünün ilk kurşunkalemiyle ömrünün ilk kâadına hürriyet

sözcüğünü

yazan el

hürriyet sözcüğünü söylerken sulanıyor ağızları Kübalıların

balkutusu

bir karpuzu kesiyorlarmış gibi

ve gözleri parlıyor erkeklerinin

ve kızlarının eziliyor içi dokununca dudakları hürriyet sözcüğüne

ve koca kişileri en tatlı anılarını çekip kuyudan yudum yudum

içiyor

mutluluğun resmini yapabilir misin Abidin

hürriyet sözcüğünün resmini ama yalansızının

akşam oluyor Paris'te

Notr Dam turuncu bir lamba gibi yanıp söndü ve Paris'in bütün

eski yeni

taşları turuncu bir lamba gibi yanıp söndü

bizim zanaatları düşünüyorum şiirciliği resimciliği çalgıcılığı filân

düşünüyorum

ve anlıyorum ki

bir ulu ırmak akıyor insan eli ilk mağaraya ilk bizonu çizdiğinden

beri

sonra bütün çaylar yeni balıkları yeni su otları yeni tatlarıyla

dökülüyor

onun içine ve kurumayan uçsuz bucaksız akan bir odur

Paris'te bir kestane ağacı olacak

Paris'in ilk kestanesi Paris kestanelerinin atası

İstanbul'dan gelip yerleşmiş Paris'e Boğaz sırtlarından

hâlâ sağ mıdır bilmem sağsa iki yüz yaşında filân olmalı

gidip elini öpmek isterdim

varıp gölgesinde yatsak isterdim bu kitabın kâadını yapanlar

yazısını

dizenler nakışını basanlar bu kitabı dükkânında satanlar para

verip alanlar alıp da seyredenler bir de Abidin bir de ben bir de

bir saman sarısı belâsı, başımın.

268

Tiren, Varşova - Krakof - Pırağ

Moskova - Paris - Havana -Moskova

1961

Sanat Telâkkisi

Bazan ben de gönül ahlarımı

çekerim birer birer

kan kırmızı yakut bir tesbih gibi,

ve bu kızıl pırıltılı tesbihin ipi

sırma saç tellerindendir...

Fakat benim

şiirime ilham veren perimin

omuzlarında açılan kanat:

asma köprülerimin

demir putrellerindendir! ..

Dinlenir, dinlenmez değil

bülbülün güle karşı feryatları...

Fakat asıl benim anladığım dil:

Bakır, demir, tahta, kemik ve kirişlerle çalınan

Bethovenin sonatları...

Sen istediğin kadar

tozu dumana katar

sürebilirsin atını! ..

Ben değişmem

en halüsüddem arap atına;

saatte 110 kilometrelik sür'atini

demir raylarda koşan

demir beygirimin.

İri şaşkın bir sinek gibi takılır bazan gözüm

odamın köşesindeki usta örümcek ağlarına...

Lâkin asıl hayranım ben:

halikleri mavi gömlekli mimarlarım olan

77 katlı beton-arme dağlarına!

Erkek güzeli

«Biblos ilâhı genç Adonis »

köprübaşında karşıma çıksa,

belki bakmadan geçerim de;

Filozofumun yuvarlak gözlüklü gözüne,

ve ateşçimin

dört köşe terli bir güneş gibi yanan yüzüne

bakmadan geçemem! ...

Ben elektrikli tezgâhlarımda doldurulan

üçüncü nevi hazır cigara içerim de,

isterse Samsun'un olsun

tütünü kâğıda elimle sarıp içemem!

Değişmedim

değişemem

Havvanın çırılçıplaklığına

meşin kasketli meşin ceketli karımı! .

Belki benim «tab'ı şairanem » yok? !

Neyleyim! .

toprak anamın çocuklarından çok seviyorum:

kendi çocuklarımı!

Sebastian Bach'ın Do Majör Konçertosu

Güz sabahı üzüm bağında

Sıra sıra büklüm büklüm

Kütüklerin tekrarı.

Kütüklerde salkımların,

Salkımlarda tanelerin,

Tanelerde aydınlığın.

Geceleyin çok büyük çok beyaz evde,

Herbirinde ayrı ışık,

Pencerelerin tekrarı.

Yağan bütün yağmurların tekrarı

Toprağa, ağaca, denize,

Elime, yüzüme, gözüme

Ve camda ezilen damlalar.

Günlerimin tekrarı

Birbirine benzeyen,

Benzemeyen günlerimin.

Örülen örgüdeki tekrar,

Yıldızlı gökyüzündeki tekrar

Ve bütün dillerde 'seviyorum'un tekrarı

Ve yapraklarda ağacın tekrarı.

Ve her ölüm döşeğinde acısı tez biten yaşamanın.

Yağan kardaki tekrar,

İncecikten yağan karda,

Lapa lapa yağan karda,

Buram buram yağan karda

Esen tipide savrularak

Ve yolumu kesen kardaki tekrar.

Çocuklar koşuyor avluda.

Avluda koşuyor çocuklar.

İhtiyar bir kadın geçiyor sokaktan.

Sokaktan ihtiyar bir kadın geçiyor.

Geçiyor sokaktan ihtiyar bir kadın.

Geceleyin çok büyük, çok beyaz evde

Herbirinde ayrı ışık,

Pencerelerin tekrarı.

Salkımlarda tanelerin,

Tanelerde aydınlığın.

Yürümek iyiye, haklıya, doğruya

Dövüşmek yolunda iyinin, haklının, doğrunun

Zaptetmek iyiyi, haklıyı, doğruyu.

Sessiz gözyaşın ve gülümsemen gülüm,

Hıçkırıkların ve kahkahan gülüm.

Pırıl pırıl bembeyaz dişli kahkahanın tekrarı.

Güz sabahı üzüm bağında

Sıra sıra, büklüm büklüm

Kütüklerin tekrarı.

Kütüklerde salkımların,

Salkımlarda tanelerin,

Tanelerde aydınlığın,

Aydınlıkta yüreğimin.

Tekrardaki mucize gülüm,

Tekrarın tekrarsızlığı!

Sen

En güzel günlerimin

üç mel'un adamı var:

Ben sokakta rastlasam bile tanımayım diye

en güzel günlerimin bu üç mel'un adamını

yer yer tırnaklarımla kazıdım

hatıralarımın camını..

En güzel günlerimin

üç mel'un adamı var:

Biri sensin,

biri o,

biri ötekisi..

Düşmanımdır ik isi..

Sana gelince...

Yazıyorsun..

Okuyorum..

272

Kanlı bıçaklı düşmanım bile olsa, insanın

bu rütbe alçalabilmesinden korkuyorum..

Ne yazık! ..

Ne kadar

beraber geçmiş günlerimiz var;

senin

ve benim

en güzel günlerimiz..

Kalbimin kanıyla götüreceğim

ebediyete

ben o günleri..

Sana gelince, sen o günleri -

kendi oğluyla yatan,

kızlarının körpe etini satan

bir ana gibi satıyorsun! .

Satıyorsun:

günde on kaat,

bir çift rugan pabuç,

sıcak bir döşek

ve üç yüz papellik rahat için...

En güzel günlerimin

üç mel'un adamı var:

Biri sensin,

Biri o,

biri ötekisi...

Kanlı bıçaklı düşmanımdır ikisi...

Sana gelince...

Ne ben Sezarım,

Ne de sen Brütüssün...

Ne ben sana kızarım

ne de zatın zahmet edip bana küssün..

Artık seninle biz,

düşman bile değiliz..

sen2

273

Sen esirliğim ve hürriyetimsin

Çıplak bir yaz gecesi gibi yanan etimsin,

Sen memleketimsin.

Sen ela gözlerinde yeşil hareler,

Sen büyük,güzel ve muzaffer,

Ve ulaşıldıkça ulaşılmaz olan hasretimsin

(1948)

Sen Benim Sarhoşluğumsun

Sen benim sarhoşluğumsun

ne ayıldım

ne ayılabilirim

ne ayılmak isterim

başım ağır

dizlerim parçalanmış

üstüm başım çamur içinde

yanıp sönen ışığına düşe kalka giderim.

(10.7.1959)

Sen Güneşin Altında Yeşil Gözlerinle

Sen güneşin altında yeşil gözlerinle

Çırılçıplak yatacaksın

Ben üstüne eğilip senin

Ben kainatın en müthiş hadisesini

Seyreder gibi seyredeceğim seni

Sen kollarını boynuma atacaksın

Boynumda kıvıl kıvıl ağırlığın

Ben ölümsüzlüğü tadacağım

Kıpkırmızı ağzından

Seni Düşünmek

Seni düşünmek güzel şey, ümitli şey,

Dünyanın en güzel sesinden

En güzel şarkıyı dinlemek gibi birşey...

Fakat artık ümit yetmiyor bana,

Ben artık şarkı dinlemek değil,

Şarkı söylemek istiyorum.

Seni Düşünürüm

Seni düşünürüm

Anamın kokusu gelir burnuma

Dünya güzeli anamın

Binmişsin atlıkarıncasına içimdeki bayramın

Fırdönersin eteklerinle saçların uçuşur

Bir yitirip bir bulurum al al olmuş yüzünü

Sebebi ne

Seni bir bıçak yarası gibi hatırlamamın

Sen böyle uzakken senin sesini duyup

Yerimden fırlamamın sebebi ne?

Diz çöküp bakarım ellerine

Ellerine dokunmak isterim

Dokunamam

Arkasından camın

Ben bir şaşkın seyircisiyim gülüm

Alaca karanlığımda oynadığım dramın

(1959)

Seni Düşünüyorum

Seni Düşünüyorum

Türkiye Komünist Partisi,

T. K. P.'m benim,

seni düşünüyorum.

Sen dünümüz, bugünümüz, yarınımızsın,

en büyük ustalığımız,

en ince hünerimizsin.

Sen aklımız, yüreğimiz ve yumruğumuzsun.

Dünyada bir anılır şanlı soyun var:

sen küçük kardeşisin V.K.P.(B) 'nin.

Sen bana bugün

Mübarek alnındaki yara yerinle

ve işçi bileklerinde zincir izleriyle göründün.

yürüyorsun dimdik, pırıl pırıl.

Ömrümde yalnız seninle

Bacımınkiler gibi gök gözlü şehrim,

İstanbul'um,

seni düşünüyorum.

Oturmuşum deniz kıyısına,

bakıyorsun limana giren Amerikan zırhlısına.

Hastasın, açsın, öfkelisin.

O da bakıyor sana,

hem de nasıl,

efendinmiş,

patronunmuş,

sahibinmiş gibi itoğlu it.

Bozkırdaki tarlalar sizi düşünüyorum.

Belki karasapanla sürülürdünüz,

kavruk olurdu ekininiz,

kavruktu mavruktu, buğday idi ya,

Amerikan şimdi beton dökmüş oraya,

ölüme uçak alanı yapmış sizi.

Uzun uzun şoseler sizi düşünüyorum.

Üstünüzden kervan geçmez, kuş uçmaz,

ölmeğe, öldürmeğe gidilir yalnız.

Seni düşünüyorum tornacı Rahmi.

Belki bu sabah basıldı evin,

belki şimdi Birinci Şubedesin,

kolların kelepçeli arkadan,

Kan içinde yüzün gözün.

Biliyorum söyletemezler:

“Barış Yolu” dergisini kimden alıp dağıttığını.

Seni düşünüyorum Hasan oğlu Hüseyin.

Mangalardan birinin bilmem kaçıncı eri. Selam vermedin diye,

çipil teğmen, basıyor tokadı sana. Sen sımsıkı duruyorsun,

yüzünde beş parmağın yeri. Biliyorum Hasan oğlu Hüseyin

kaçacaksın, katletmiye gitmeyeceksin Korede kardeşlerini

276

Seni düşünüyorum Hatçe kadın.

İnsandan çok arık toprağa benziyorsun,

hayır topraksızlığa.

Beş çocuk doğurdun, üçü öldü.

Fakir köy halkını peşine taktın.

gidiyorsun zaptetmeğe

süngülerin ardındaki bey toprağını.

Üniversiteli kız seni düşünüyorum.

İçerdesin bir yıldır,

en az üç yıl verecekler.

Bana bir şiirimi okumuştun,

sesin kulağımda hala.

Seni düşünüyorum sayacı İsmail Usta,

Marşal emretti, açıldı gümrük kapıları,

sen dükkanın kapısını kapattın,

zarf, kaat sattın

Galatasaray da, postanenin orda.

Dilendin sonra,

sonra öldün veremden

ev halkıyla beraber.

Seni düşünüyorum anne.

Büsbütün perde indi mi gözlerine?

Karanlıkta mısın?

Karıcığım, seni düşünüyorum.

Sütün kesildi mi büsbütün,

emziremiyor musun artık tosunumu

Memed'imi?

Ev kirasını bu ay verebildin mi?

Ben aklında mıyım?

Mavi bulutlar geçiyor altın kubbelerin üzerinden,

kırmızı bacaların,

beyaz kulelerin üzerinden mavi bulutlar geçiyor.

Bakıyorum Moskova'nın pencerelerinden birinden

277

seni düşünüyorum memleketim

memleketim, Türkiye'm seni düşünüyorum

zaten bir dakka çıktığın yok aklımdan,

hasretin dayanılır gibi değil

Moskova'da yaşamanın saadeti olmasa,

burda herkes sormasa seni benden,

Sovyet insanlarından her gün mektup gelmese,

sevmese seni onlar

benim onları sevdiğim kadar.

(Moskova,9.10.1951)

sensiz pasis

Sensiz paris gülüm bir havai fişeği

Bir kuru gürültü kederli bir ırmak

Yıktı mahfetti beni

Pariste durup dinlenmeden gülüm seni çağırmak.

Ses

Çeneni avuçlarının içine alıp,

duvara dalıp

kalma! .

Çeneni avuçlarının içine alma! .

Kalk!

Pencereye gel!

Bak!

Dışarda gece bir cenup denizi gibi güzel,

çarpıyor pencerene dalgaları..

Gel!

Dinle havaları:

havalar seslerin yoludur,

havalar seslerle doludur:

toprağın, suyun, yıldızların

ve bizim seslerimizle...

Pencereye gel!

Havaları dinle bir:

Sesimiz yanındadır,

278

sesimiz seninledir...

1933

Sesini Kaybeden Şehir

Adedi devir

sıfır.

Şehir

sustu

Kenetlendi nokta nokta şehrinin

asfalt-beton çenesi:

bin dokuz yüz nokta nokta senesi

nokta nokta

ayında...

Cadde boş.

bir uçtan bir uca koş.

Cadde boş

bomboş

cebim gibi...

Kesildi akmıyor su...

Ne bir motor uğultusu

ne dönen bir tekerlek var.

Rüzgar:

sürüklüyor asfaltta Mister Ford'un adını:

duvardan kopan renkli bir ilan kaadını

kaldırımda savuruyor..

Üç adam

Üç adam duruyor:

Birincinin kolunda kırık bir

keman var,

ikincinin başında silindir

sırtında frak,

üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak..

Sokak.

Sokakta ıslık çalarak

enseni kaşıya kaşıya

geç karşıdan karşıya.

Yok ezilmek korkusu..

279

Ne bir motor uğultusu

ne dönen bir tekerlek var..

Rüzgar:

çatıyor gitgide kara kaşlarını.

Kesmiş düdük sesleri köşe başlarını.

Üç adam...

Üç adam duruyor

ve bir sarhoş türküsünü söyliyerek

topuklarını yere vuruyor..

Caddenin ortasında bağırıp durmayın,

topuklarınızı yere vurmayın,

NAFİLE

asfaltı getiremezsiniz dile! !

NAFİLE

konuşmaz sesini kaybeden şehir:

okşamazsa eğer

ONLARIN

ceplerinde kilitlenen elleri

bakır telleri..

Üç adam:

Üç adam duruyor:

Birincinin kolunda kırık bir

keman var,

ikincinin başında silindir

sırtında frak,

üçüncü kıllı bir maymun gibi çıplak..

Üç adam

kayboluyor karanlıkta sallanarak....

Sevgilim

Sevgilim yalan söylersem sana

Kopsun ve mahrum kalsın dilim

Seni seviyorum demek bahtiyarlığından

Sevgilim yalan yazarsam sana

Kurusun ve mahrum kalsın elim

Okşayabilmek saadetinden seni

Sevgilim yalan söylerse sana gözlerim

İki nadim gözyaşı gibi avuçlarıma aksınlar

Ve göremesinler seni bir daha

Seviyorum Seni

Seviyorum seni

ekmeği tuza banıp yer gibi

Geceleyin ateşler içinde uyanarak

ağzımı dayayıp musluğa su içer gibi

Ağır posta paketini

neyin nesi belirsiz

telaşlı, sevinçli, kuşkulu açar gibi

Seviyorum seni

denizi ilk defa uçakla geçer gibi

İstanbul'da yumuşacık kararırken ortalık

içimde kımıldayan birşeyler gibi

Seviyorum seni

Yaşıyoruz çok şükür der gibi.

Sıcaklarda

Bu sıcaklarda seni düşünüyorum

çıplaklığını

boynunu bileklerini

minderde ak bir kuş gibi yatan ayağını

senin söylediklerini.

Bu sıcaklarda seni düşünüyorum

bilmiyorum aklımda en çok kalan ne

gözümün önüne gelen

boynun mu bileklerin mi

çıplak ayağın mı

bana benim olurken söylediklerin mi?

Bu sarı sıcaklarda seni düşünüyorum

bu sarı sıcaklarda bir otel odasında seni düşünüp

yalnızlığımı soyunuyorum

biraz da ölüme benzeyen yalnızlığımı.

281

(10 Temmuz 1959)

Sıradaki

Başladı işe

Bitirdi işi..

Başlarken avaz avaz bağırmadı.

Bitirdi ve :

-Gelin seyredin, diye dört yanı çağırmadı..

O milyonların milyonda biridir.

O bir sıra neferidir.

Damarlarındaki bilmem hangi soyun kanı değil..

O bir yarış hayvanı değil.

Yüzü herkesin yüzüne benzer.

Su içer ağzıyla ayaklarıyla gezer...

Onun için ;başlıyan,biten,başlıyan iş var,

sorgu soruş yok..

Gidiş var.

Duruş yok..

O milyonların milyonda biridir.

O bir sıra neferidir..

Sıradakinin Ölümü

O, ne önde

ne arkada

sırada

sıramızdaydı..

Ve yanındakinin kanlı başı onun omuzuna eğilince

ona sıra gelince

sayını saydı...

Söz istemez.

Yaşlı göz istemez.

çelenk melenk lazım değil...

SUSUN.

SIRA NEFERİ UYUSUN...

Silahsız İnsanlar

Beş kıtanın içinden başladı sefer

Gidildi kuzeye doğru, gidildi,

Ormanlar, kayalar, göller, denizler

Şehrine varıldı, şehir yeşildi.

Bu gelenler silâhsız adamlardı

Her birisi yüreğini çıkardı.

Her yürekte güzel bir şeyler vardı,

Hayata sevdalar ilân edildi.

Geceler beyazdı, gündüzler serin,

Sözleri dövdüler dan dan da din din,

Örsünde sıcacık yüreklerinin

Ölüm bu sözlerden güçlü değildi.

Son Otobüs

Gece yarısı.Son otobüs.

Biletçi kesti bileti.

beni ne bir kara haber bekliyor evde,

ne rakı ziyafeti.

Beni ayrılık bekliyor.

Yürüyorum ayrılığa korkusuz ve ke dersiz.

İyice yaklaştı bana büyük karanlık.

Dünyayı telaşsız, rahat seyredebiliyorum artık

Artık şaşırtmıyor beni dostun kahpeliği,

elimi sıkarken sapladığı bıçak.

Nafile, artık kışkırtamıyor beni düşman.

Geçtim putların ormanından baltalayarak

nede kolay yıkılıyorlardı.

Yeniden vurdum mihenge inandığım şeyleri,

çoğu katkısız çıktı çok şükür.

Ne böylesine pırıl pırıl olmuşluğum vardı,

ne böylesine hür.

İyice yaklaştı bana büyük karanlık.

Dünyayı telaşsız, rahat seyredebiliyorum artık.

Bakınıyorum başımı kaldırıp işten,

karşıma çıkıveriyor geçmişten

283

bir söz

bir konu

bir el işareti.

Söz dostça

koku güzel,

el eden sevgilim.

Kederlendirmiyor artık beni hatıraların daveti

hatıralardan şikayetçi değilim.

Hiçbir şeyden şikayetim yok zaten,

yüreğimin durup dinlenmeden

kocaman bir diş gibi ağrımasından bile.

İyice yaklaştı bana büyük karanlık.

Artık ne kibri nazırın, ne katibin şakşağı.

Tas tas ışık döküyorum başımdan aşağı,

güneşe bakabiliyorum gözüm kamaşmadan.

Ve belki, ne yazık,

hatta en güzel yalan

beni kandıramıyor artık.

Artık söz sarhoş edemiyor beni,

ne başkasının ki, nede kendiminki.

İşte böyle gülüm,

iyice yaklaştı bana ölüm.

Dünya, her zamankinden güzel, dünya.

Dünya, iç çamaşırlarım, elbisemdi,

başladım soyunmağa.

Bir tren penceresiydim,

bir istasyonum şimdi.

Evin içerisiydim,

şimdi kapısıyım kilitsiz.

Bir kat daha seviyorum konukları.

Ve sıcak her zamankisinden sarı,

kar her zamankinden temiz.

Şair

284

Şairim

şimşek şekillerini şiirlerimin

caddelerde ıslık çalarak

kazırım duvarlara...

100 metreden

çiftleşen iki sineği seçebilen iki gözüm,

elbette gördü

iki ayaklıların

ikiye ayrıldığını...

Sen benim

hangisinden olduğumu anlamak istiyorsan

cebime sok kafanı:

orda aydınlığı okuyan kara ekmek

sana do ğruyu söyler...

Şairim

şiirden anlarım,

en sevdiğim gazel

Anti Düringidir Engelsin...

Şairim

bir yıl yağan yağmur kadar şiir yazdım...

Fakat asıl

şaheserime

başlamak için

Hafızı Kapital olmayı bekliyorum.

Futbolda eski kurdum.

Fenerbahçenin forvetleri

mahallede kaydırak oynıyan birer piç kurusuyken ben

en ağır hafbekleri yere vururdum.

Futbolda eski kurdum.

Santırdan alınca pası çakarım

Hooooooooooooooooooooooooop!

5 numro top

285

açık ağzından girer golkipin karnına.

Bana mahsustur bu vuruş

futbol potinlerim

kurşunkalemimden öğrendi bu zanaatı!

O kurşunkalemim ki

9 deliğinizden vücudunuza her tıktığı mısra

işkembenizde taş.

Şairiz be,

şairiz dedik ya be arkadaş....

(1923)

Şaşıp Kalma Üstüne

Sevebilirim,

hem de nasıl,

dile benden ne dilersen,

canımı, gözlerimi

Kızabilirim,

ağzım köpürmez,

ama devenin öfkesi haltetmiş benimkinin yanında,

devenin öfkesi, kinciliği değil.

Anlayabilirim

çoğu kere burnumla,

yani en karanlığın, en uzaktakinin bile kokusunu alarak

ve döğüşebilirim,

doğru bulduğum, haklı bulduğum, güzel bulduğum herşey için,

herkes için,

yaşım başım buna engel değil,

ama gel gör ki çoktan unuttum şaşıp kalmayı.

Şaşkınlık, alabildiğine yuvarlak açık ve alabildiğine genç

gözleriyle bırakıp gitti beni.

Yazık.

1963 Şubat, Tanganika Maranga oteli

Şehir Akşam Ve Sen

286

Koynumda çırılçıplaksınız

Şehir, akşam ve sen

Aydınlığınız yüzüme vuruyor

Bir de saçlarınızın kokusu.

Bu çarpan yürek kimin

Sesleri soluklarımızın üstünde küt küt atan

Senin mi şehrin mi akşamın mı yoksa benimkisi mi?

Akşam nerde bitiyor nerde başlıyor şehir

Şehir nerde bitiyor sen nerde başlıyorsun

Ben nerde bitip nerde başlıyorum?

Şehitler

Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,

mezardan çıkmanın vaktidir!

Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri ,

Sakarya'da, İnönü'nde, Afyon'dakiler

Dumlupınar'dakiler de elbet

ve de Aydın'da, Antep'te vurulup düşenler,

siz toprak altında ulu köklerimizsiniz

yatarsınız al kanlar içinde.

Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,

siz toprak altında derin uykudayken

düşmanı çağırdılar,

satıldık, uyanın!

Biz toprak üstünde derin uykulardayız,

kalkıp uyandırın bizi!

uyandırın bizi!

Şehitler, Kuvâyi Milliye şehitleri,

mezardan çıkmanın vaktidir!

Tahir'le Zühre Meselesi...

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da

hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil,

bütün iş Tahirle Zühre olabilmekte

yani yürekte.

Meselâ bir barikatta dövüşerek

meselâ kuzey kutbunu keşfe giderken

meselâ denerken damarlarında bir serumu

ölmek ayıp olur mu?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da

hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

Seversin dünyayı doludizgin

ama o bunun farkında değildir

ayrılmak istemezsin dünyadan

ama o senden ayrılacak

yani sen elmayı seviyorsun diye

elmanın da seni sevmesi şart mı?

Yani Tahiri Zühre sevmeseydi artık

yahut hiç sevmeseydi

Tahir ne kaybederdi Tahirliğinden?

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da

hattâ sevda yüzünden ölmek de ayıp değil.

1949

Tanganika Roportajı (Mektuplar -10/01)

Uçuyorum karlı Ukrayna ovalarını.

Yıllardır bu ilk hava yolculuğum sensiz.

Elini aradım yerden kesilirken,

alışkanlık,

yere inerken de arayacağım.

Dün gece bavulumu hazırlıyordun,

omuzların kederliydi,

belki değildiler de, bana öyle geldi,

kederli olmalarını istediğimden.

Bu sabah kar aydınlığıyla uyandım.

Moskova uykudaydı, sen uykudaydın.

Saçların saman sarısı kirpiklerin mavi,

ak boynun uzundu, yuvarlaktı

288

ve kırmızı, kalın dudaklarında keder,

belki değildi de bana öyle geldi,

kederli olmalarını istediğimden.

Ayaklarımın ucuna basıp yan odaya geçtim.

Fotoğrafın masamda bir yaz güneşine bakıyor, başını kaldırmış,

profilden.

Umurunda değil gidişim.

Soktum cepime.

İyiden iyiye ağardı ortalık.

Duvarda Dino'nun yağlı boyası:

bir bulut parçacığı sonsuz bir gökyüzünde,

belki ne gökyüzü, ne bulut,

uçsuz bucaksız mavilikte ak bir kımıldanış,

iyimserliğin resmi, umudun.

Kapıcı kadınlar avluda kar küremeğe başladı gıcırtılarla.

Odaya girdin.

Yüzüme bakıyorsun şaşkın, kederli;

belki keder değil de uyku mahmurluğu bu.

'Beni geçirmeğe gelme, ' dedim,

oysaki beni geçirmeni istiyordum bilmediğin kadar.

Kilitledin bavulumu kendi elinle.

Ben açtım kapıyı merdiven sahanlığına çıktım.

Sen içerde kapıyla çerçeveli bir bahar manzarasıydın, bir bahar

manzarası öğle aydınlığında, yapraklarla sular som parıltı,

gölgesiz.

kapadım kapıyı üstüne.

Senden konuştuk Ekber'le Vunukova'ya kadar,

daha doğrusu, ben söyledim, o dinledi.

Karadeniz'i geçiyorum sekiz bin metre yukarda.

Bilmem farkında mısın, günü gününe bir yıl oluyor,

Varşova - Roma - Paris üstünden Kahire'ye uçtuktu seninle.

Kahire yine o Kahire mi sensiz?

289

Sekiz bin metre yukarda, Anadolu'mun üstündeyim.

Sekiz bin metre derinde, bulutların altında, toprağımda karakış.

Köylerin çoktan kesiktir yolu.

Her biri karlı çöllerde bir başınadır.

Bulgur aşı yağsız.

Tezek dumanında göz gözü görmez.

Bebeler ölür bitlenmeğe bile vakit bulmadan

ve ben uçarım sekiz bin metere yukarda, bulutların üstünde.

İşte böyle Tulyakova...

Tanganika Roportajı (Mektuplar -10/02)

Kahire'nin Özbekiye Bahçesi'ni hatırladın mı?

Oturduğumuz sırayı gidip buldum.

Topal ayağını onarmamışlar.

Geceydi hatırladın mı?

Karmakarışıktı karşımızda

yıldızlar, otomobil ışıkları, vitrinler

ve uzun entarili dilenci.

Kederli kadından konuştuktu hatırladın mı?

Kraliçe Nifertiti'ye benziyordu yüzü.

Komünist kocası beş yıldır can çekişiyor

çölün orta yerinde, toplama kampında.

Kahire'nin Özbekiye Bahçesi'ni hatırladın mı?

Oturduğumuz sırayı gidip buldum.

Topal ayağını onarmamışlar.

Gündüzün ağaçlar tozlu.

Uzun entarili dilenci kurumuş büsbütün

ve kederli kadının kocası artık ölmüştür.

Kahire'nin Özbekiye Bahçesi'ni hatırladın mı?

Tanganika Roportajı (Mektuplar -10/03)

Geceleyin geç vakit havalandık Kahire'den

Uzakta, ta uzakta, kanadın ucunda ayrılığın kırmızı ışığı

yanıyordu.

Yıldızları sımsıkı tuttum avucumda, uyudum.

İndik Hartum alanına sabah aydınlığında,

bulutsuz, ak bir aydınlık,

bir porselen aydınlığı,

porselen bir fincan zar gibi ince.

Alanda dev bir 'Komet' vardı

Sudan Hava Yolları'nın.

Bir de bir spor uçağı sarı, kırmızı, minicik.

Neyin nesi anlayamadım.

Hartum hava istasyonu temiz.

Güneş serin serin yükseliyordu.

Oturdum karşısına paltomu omuzuma atıp.

Nerde olursam olayım, hapiste bile,

günlerim kulağıma müjdeler fısıldayarak başlar.

Sudanlılar güzel oluyor,

<>

işlenmişler abanoz ağacının en soylusuna

ak entarileri, ak örtüleri, ak sarıkları içinde.

Sudanlı subaylar dolaşıyor, ingilizce konuşuyorlar.

ve sarışın avcılar viski içiyordu.

Avcılar arslan avlamağa gelmişler ve pamuk avlamağa.

Tüfekleri naylon kılıflı.

Bir mızrak boyu yükseldi güneş.

Paltomu attım, çıkardım ceketimi.

Volkan gürültüleriyle havalandı 'Komet', uçup gitti Londra'ya.

Nerden bileceksin, kızım,

benim Osmanlılar bu kırmızı toprakta esircilik etti.

Kölelerin boyu iki metre,

bir de fil dişi, altın,

bir de vergi topladılar kadınların şalvarına kedileri sokup.

291

Bu usul belki hala yürürlüktedir Anadolu'da

Ama Anadolu köleleri kavruk kısacık.

Tanganika Roportajı (Mektuplar -10/04)

Dar-es Selam'a belki kuşlar gelir İstanbul'dan, Moskova'dan

kuşlar nerelerden nerelere gitmez ki!

Ama bu toprağın dalına konan Moskovalı ilk uçak bizimkisi,

İlk İstanbullu ben.

Duydum afrika'nın kokusunu,

büyük kara Afrika'ının:

iri bitki, iri hayvan, iri güneş, iri yağmur, iri yıldız kokuyor.

Girdik şehre palmiyelerle muzların arasından.

Gözalabildiğine yeşil, gözalabildiğine sıcak bir akvaryuma girdik.

Dar-er-Selam batısında Hint Okyanusu'nun.

Daha Muhammet'ten önce kara kaşlı Arap korsanlarıyla Arap

tüccarları çıktı bu kıyılara,

sonra başka korsanlarla başka tüccarlar

ve bunların kaşları samur,

ama iş kaşlarda değil.

Dar-es Selam başkenti Tanganika'nın.

Tanganika

Tanganika, Tanganika.

Bir türkü böyle başlayabilir.

Bir tam tam havası:

Tanganika, Tanganika,

kederlisi, sevinçlisi, akıllısı, kuzgunu, karası

Tanganika, Tanganika...

Biliyorsun,

Tanganika güney doğusunda Afrika'nın.

120'den çok kabilede 10 milyon kadar insan.

Müslüman, Hıristiyan, putperest.

Biliyorsun,

belli başlı ürünü: kahve, davar ve sizal.

Sizalın yaprakları yalın, yeşil kılınçlardır,

urgan, halat, çuval filan yapılır.

292

Biliyorsun,

bütün bunları yola çıkmadan önce bilmediğimi biliyorsun.

Biliyorsun hartada yaptığımız yolculuğu seninle.

Gemimiz üç direkliydi başı kemani,

puruvada altın kız sureti sana benzer,

ve bayrağında şiirler sana yazdığım,

ve balıklar avladık gözleri zümrüt,

ve kuşlar kondu serenlere sırma kanatlı,

ve muz yağmuruna tuttu maymunlar bizi kıyılardan,

ve pupa yelken geçtik sıcak denizleri,

ve bir dolanıp bir kurtulduk ağından meridyenlerin

Dar-es-Selam'ı bulana kadar.

Biliyorsun hartada yaptığımız yolculuğu seninle.

Tanganikalı Meçhul Askerle konuştum Dar-es-Selam'da

Tunçtan dökülmüş saldırıyordu ince, çıplak bacaklarının üstünde

elde silah.

Arkasında bulvar ve liman karşısında vitrinler,

-Kime saldırıyorsun? dedim

-Alamana, dedi.

Alamanındık, dedi, Birinci Dünya Savaşı'na dek.

İngiliz geldi, komutayı aldı, saldırdık Alamana.

Alaman gitti, İngiliz kaldı.

Kaldı İngiliz 18'den 62'ye.

62'de İngilizi dehledik,

bağımsız Cumhuriyetiz, dedi, dedi ve kesti.

Dar-es-Selam bir şirin kasabadır.

Ana caddeleri temiz, onarılı.

Büyük, rahat bir Hint Mahallesi var.

Hintliler ticaretle meşgul kıyasıya.

Satacaklar satabilseler Okyanus'un suyunu şişelere doldurup.

Ve Hintli tüccara düşman Tanganikalı.

Şehirde bir İngiliz kulübü.

Yalnız beyazlar girermiş eskiden,

şimdi de adı da değişmiş, girenleride.

Cumhurbaşkanı Sarayı.

293

İngiliz valisi otururmuş eskiden.

Bir kolej,48 öğrencisi var. Tanganikalı hepsi.

Profesörler İngiliz.

Kiliseler, camiler, villalar, oteller, elçilikler.

Bir müslüman konağında kirada Sovyet Elçiliği,

kapısında Arap alfabesiyle Bismillah yazılı.

Tramvay, otobüs filan yok,

ama otomobil her markadan,

hepsinin de direksiyonları sağda.

İngiliz sistemi.

Ve Tanganikalı şoför usta oluyor.

Bir de kabare var sabahlara kadar açık.

Tanganikalılar, halktan olanlar, toprağın üstünde yatıp kalkıyor

balçık ve hasır örme kulübelerde.

Devlet dili, İngilizceyle Suvahili.

Tanganikalı mühendis, bütün Tanganika'da 1 tane, doktor: 3

Tanganikalı sarhoş görmedim,

sarhoşlar beyazdı.

Beyaz işsiz görmedim,

işsizler Tanganikalı.

Ve kaldırımlarda tahta arslan satanlar turistlere Tanganikalı

Tanganikalı subay gördüm, başkan gördüm, öğretmen gördüm.

dalgın öğretmen gözleriyle Başkan Nirere bakıyor bütün

duvarlardan

çerçevesinde ve camın altında oturup dayanmış ak başlı

bastonuna.

Polisler, gördüklerim, Tanganikalı.

Bankalarda Tanganikalı memur görmedim,

ya beyaz, ya Hintliydiler.

Garsonlarla hamallar Tanganikalı.

Köylüler de, çobanlar da, ırgatlar da, kabile reisleri de.

Buralarda da fes giyenler çok renk rengi, boy boyu, püsküllüsü,

püskülsüzü.

Biz Türkler fesi Yunandan almışız, giydirmişiz araba, Sudanlıya

da belki,

onlar da kara Afrika'ya,

ya onlar, ya İngiliz,

İngilizse giydiren

fesli bir gergedan görürsem şaşmam.

Tanganika Roportajı (Mektuplar -10/05)

Dar-es-Selam'da 'Halas Ordusu' kulübesinde uyumanın yolu yok

sıcaktan.

derime yapışıyor sıcak vıcık vıcık.

Kanadalı karı koca akşam dualarını çoktan çaldılar magnefonda.

Arslanlar böğürmüyor.

arslanlar içerlerde

arslanlar, filler, gergedanlar,

zebra, zürafa, antilopların çeşidi.

Kaplan yok sanıyorum.

Moskova'da zooloji parkında kaplan da vardır, beyaz ayılar da,

penguenler de,

ve kaymaklı dondurma vardır.

Moskova'da kar yağıyor lapa lapa.

Derime yapışıyor sıcak.

Cibinliğin altında çırılçıplağım.

Cibinliğin üstünde kertenkeleler.

Kertenkeleler minicik timsahlar gibi ve dillerini çıkarıyorlar ve

belki bunlar kertenkele değil.

Bursa cezaevinde cibinlikler yaptıktı yatak çarşaflarından.

Sabahları kovaya doldurup dökerdik tahtakurularını.

Derime yapışıyor sıcak.

Nabızlarımda vuruyor sıcak

ve akıyor damarlarımda kanıma karışarak.

Moskova'da kar yağıyordur,

yağmıyor mu yoksa?

Yatmadan önce baktın mı pencerede termometreye?

Sıfır altında on beş mi, on yedi mi?

Yatağının üstünde mavi ışık.

Neler düşünüyorsun?

Yoksa uyudun mu yine kor komaz yastığa başını?

Dar-es-Selam'da 'Halas Ordusu' kulübesinde uyumanın yolu yok

sıcaktan.

295

Tanganika Roportajı (Mektuplar -10/10)

Kulağımı dayadım yere,

dinledim Afrika toprağını,

homurtular geliyor Uganda'dan, Mozambik'ten,

Güney afrika'da pembe tabanlı ayaklar öfkeyle şakırdatıyor

zincirini.

Angola ormanları yeşil arslanlar gibi böğürüyor al kan içinde.

Son savaşalrını veriyor emperyalizm, ama silahlısı, zındanlısı,

valilisi,

Başımı kaldırdım bakıyorum:

Afrika iki yol kavşağında duruyor,

yol var yine esirliğin inine gider döne dolaşa,

yol var gider büyük hürriyetine büyük kardeşliğin...

Yani demek istediğim:

Benim akıllı, güzel karıcığım,

bir daha oku douzuncu mektubumu.

Sen leb demeden leblebiyi anlarsın

ve bilemediğin kadar göresim geldi seni Moskovalım,

Tulyakova'm.

Şubat 1963, Tanganika

Tanya

zoe’ydi adı

ismim tanya dedi onlara

(tanya;

bursa cezaevinde karşımda resmin

bursa cezaevinde,

belki duymamışsındır bile bursa’nın ismini

bursa’m yeşil ve yumuşak bir memlekettir.

bursa cezaevinde karşımda resmin

sene 1941 değil artık, sene 1945

moskova kapılarında değil artık

berlin kapılarında dövüşüyor artık seninkiler

bizimkiler

bütün namuslu dünyanınkiler..

tanya;

senin memleketini sevdiğin kadar ben de seviyorum

memleketimi

seni astılar memleketini sevdiğin için

ben memleketimi sevdiğim için hapisteyim

ama ben yaşıyorum

ama sen öldün

sen çoktan dünyada yoksun

zaten ne kadar az kaldın orada

on sekiz senecik...

doyamadın güneşin sıcaklığına bile...

tanya;

sen asılan partizan, ben hapiste şair

sen kızım, sen yoldaşım

resmin üstüne eğiliyor başım

kaşların incecik, gözlerin badem gibi

renklerini fotoğraftan anlamam mümkün değil

fakat yazıldığına göre koyu kestaneymişler.

bu renk gözler çok çıkar benim memleketimde de...

tanya;

saçların ne kadar kısa kesilmiş

oğlum memet'inkinden farkı yok

alnın ne kadar geniş, ay ışığı gibi

rahatlık ve rüya veriyor insanın içine.

yüzün ince uzun, kulakladır büyücek biraz,

henüz çocuk boynu boynun

henüz hiçbir erkek kolu sarılmamış anlıyor insan.

ve püsküllü bir şey sarkıyor yakandan

süsünü sevsinler mini mini kadın.

ar kadaşları çağırdım bakıyorlar resmine;

_tanya

senin yaşında bir kızım var.

_tanya

kız kardeşim senin yaşında

_tanya

senin yaşında sevdiğim kız

bizim me mleket sıcaktır

bizde kıslar tez kadınlaşır..

297

_tanya

senin yaşında kızlarla

okulda, fabrikada, tarlada arkadaşız

tanya;

sen öldün ne kadar namuslu insan öldü

ve öldürülmekte

ama ben,

söylemesi ayıpmış gibi geliyor bana

ama ben yedi yıldır kavgada

hayatımı tehlikeye koymadan

hapiste de olsa da yaşıyorum)

sabah oldu tanya'yı giydirdiler

ama çizmeleri, şapkası, gocuğu yoktu

iç etmişlerdi onları

torbasını giydirdiler

torbada benzin şişelesi, kibrit,

kurşun, tuz, şeker....

şişelesi boynuna astılar

torbasını verdiler sırtına

göğsüne bir de yazı yazdılar

"partizan"

köyün meydanına kuruldu darağacı

atlılar çekmiş kılıcı

halka olmuş piyade askeri

zorla seyre getirdiler köylüleri

iki sandık üst üste

iki makarna sandığı

sandıkların üstüne yağlı urgan sallanır

urganın ucunda ilmik

partizan kaldırılıp çıkarıldı tahtına

partizan

kolları bağlı arkadan

durdu urganın altında dimdik..

nazlı boynuna ilmiği geçirdiler

bir subay fotoğrafa meraklı

bir subay elinde makine; kodak

bir subay resim alacak

298

tanya seslendi kolhozlulara ilmiğin içinden

“ _ kardeşler üzülmeyin gün yiğitlik günüdür.

soluk aldırmayın faşistlere

yakın, yıkın, öldürün....”

bir alman vurdu ağzına partizanın

genç kızın beyaz, yumuk çenesine aktı kan

fakat askerlere dönüp devam etti partizan:

“_ biz iki yüz milyonuz

iki yüz milyon asılır mı?

gidebilirim ben

ama bizimkiler gelecekler

teslim olun vakit varken...”

kolhozlular kan ağlıyorlardı,

cellat çekti ipi

boğuluyor nazlı boynu kuğu kuşunun

fakat dikildi ayaklarının ucunda partizan

ve hayata seslendi insan

“_ kardeşler

hoşça kalın

kardeşler

kavga sonuna kadar

duyuyorum nal seslerini geliyor bizimkiler...”

cellat bir tekme attı makarna sandıklarına

sandıklar yuvarlandılar

ve tanya sallandı ipin ucunda...

nazım hikmet ran

Taranta-Babu' ya (Mektuplar-01)

görmek

işitmek

duymak

düşünmek

ve konuşmak

koşmak alabildiğine

başı dolu

başı boş

koş-mak...

hehehey TARANT A BABU hehehey

yaşamak ne güzel şey

anasını sattığımın

yaşamak ne güzel şey...

düşün beni

kollarım, senin üç çocuk doğurmuş

geniş kalçalarındayken...

düşün sıcak...

düşün kara bir tasa damlayan

çırılçıplak

bir su sesini...

istediğin yemisin

rengini, etini, adını düşün...

gözdeki tadını düşün

kıpkırmızı güneşin

yemyeşil otun

ve koskocaman

masmavi bir çiçek gibi açan

ay ışığının...

düşün T ARANTA BABU

insan oğlunun yüreği

kafası

kolu

yedi kat yerin altından çekip çıkarıp

öyle ateş gözlü çelik Allahlar yaratmış ki

kara toprağı bir yumrukta yere serebilir,

yılda bir veren nar

bin verebilir.

ve dünya öyle büyük,

öyle güzel

öyle sonsuz ki deniz kıyıları

her gece hepimiz

yan yana uzanıp yaldızlı kumlara

yıldızlı suların türküsünü dinleyebilire...

300

yaşamak ne güzel şey TARANT A BABU

yaşamak ne güzel şey...

anlayarak bir usta kitap gibi

bir sevda şarkisi gibi duyup

bir çocuk gibi şaşarak

YAŞAMAK...

yaşamak:

birer

ve hep beraber

ipekli bir kumaş dokur gibi...

hep bir ağızdan

sevinçli bir destan

okur gibi

YAŞAMAK...

.....

.....

YAŞAMAK...

ne acayip iştir ki

bu neme ne gidiştir ki TARANTA BABU

buğun bu

<< bu inanılmayacak kadar güzel >>

bu anlatılamıyacak kadar sevinçli şey:

böyle zor

bu kadar

dar

böyle kanlı

bu denli kepaze...

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-04)

İtalya'nın

nakışlarında güneşler oynaşan ipekli şalları,

Pompei yollarında kara katırlarının nalları,

boyalı kutusunda Verdi'nin yüreği atan laternası

ve âlâ düdük makarnası kadar

faşizmi de meşhuuurdur

Taranta - Babu.

301

İtalya'da faşizm

Emilialı büyük toprak kontlarının asâlarından

ve Romalı bankerlerin demir kasalarından geçip

İL DUÇE'nin dazlak kafasında dank demiş bir nuuurdur

Taranta - Babu..

Bu nur yarın inecektir üstüne

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-05)

Görmek

işitmek

duymak

düşünmek

ve koşmak

koşmak alabildiğine

başı dolu başı boş

koş

mak

He he hey Tarantababu

he he hey

Yaşamak ne güzel şey

anasını satayım

Yaşamak ne güzel şey

Düşün beni

ellerim senin üç çocuk duğurmuş

geniş kalçalarındayken

Düşün sıcak

Düşün kapkara bir tasa damlayan

çırılçıplak

bir su sesini

Yediğin yemişin

rengini, etini, adını duşun

Gözündeki tadini düşün

Kıpkırmızı güneşi

ve koskocaman

masmavi bir çiçek gibi açan

302

ay ışığını

Düşün Tarantababu

İnsanoğlunun yüreği

kafası

kolu

Yedi kat yarin altından

çekip çıkartıp

Öyle ateş gözlü çelik Allahlar yaratmış ki

Kara toprağı bir yumrukta yere serebilir

Yılda bir veren nar bin verrebilir

Ve dünya öyle büyük

öyle güzel

öyle sonsuz ki deniz kıyıları

her gece hepimiz

yanyana uzanıp

yıldızlı kumlara

yıldızlı suların

türküsünü dinleyebiliriz

Yaşamak ne güzel şey

Tarantababu

yaşamak ne güzelşey

Anlayarak bir usta kitap gibi

bir sevda şarkısı gibi duyup

Bir çocuk gibi şaşırarak

yaşamak

Yaşamak

birer birer

ve hepberaber

ipekli bir kumaş dokur gibi

Hep bir ağızdan

sevinçli bir şarkı okur gibi

yaşamak

.....

....

.....

Yaşamak

Ne acayip iştir ki

303

bu ne menem gidiştirki Tarantababu

Bugün bu

inanılmayacak kadar güzel

bu anlatılmayacak kadar sevinçli şey

Böyle zor

bu kadar dar

böyle kanlı

bu denli kepaze

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-07)

Bilirim

beş altıyı geçmez

senin kafanın raflarında dizili

kapalı şişeler gibi sorgular...

Sen ki kapkara cahilsin

herhangi bir

hukuku düvel profesörü kadar..

Buna rağmen

sana sorsam

desem ki ben:

- «Keçilerimizin

kıvırcık uzun

tüyleri dökülüp,

iki başlı memelerinden

iki kol ışık gibi akan

sütleri kesilirse;

ve portakallarımız,

sönen birer güneş yavrusu gibi dallarında kuruyup,

kemik ayaklarıyla kıtlık,

yerli bir kral gibi geçerse toprağımızdan,

sen ne yaparsın? »

Bana dersin ki sen:

-«İlk ışıklarla ağarmağa başlıyan

yıldızlı bir gece gibi

damla damla kaybederim boyamı,

damla damla solarım...»

Bana dersin ki sen:

-«Bir Afrika kadınına bu sorulur mu hiç?

Kıtlık ölümdür bizim için bolluk sevinç...»

Fakat ne hikmettir ki TARANTA BABU

büsbütün tersine burda bu! .

Bir öyle şaşılası dünya ki burası,

bollukla ölüyor,

kıtlıkla yaşıyor.

Varoşlarda hasta, aç kurtlar gibi insanlar dolaşıyor

ambarlar kilitli

ambarlar buğdayla dolu..

Tezgâhlar

ipekli kumaşla dokuyabilir topraktan güneşe kadar giden yolu.

İnsanlar yalnayak insanlar çıplak...

Bir öyle şaşılası dünya ki burası,

balıklar kahve içerken

çocuklar süt bulamıyor.

İnsanları sözle besliyorlar,

domuzları patatesle...

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-08)

Mussolini çok konuşuyor T ARANTA - BABU!

Tek başına

yapayalnız

karanlıklara

bırakılmış bir çocuk gibi

bağıra bağıra

kendi sesiyle uyanarak,

korkuyla tutuşup

korkuyla yanarak

durup dinlenmeden konuşuyor.

Mussolini çok konuşuyor T ARANTA BABU

çok korktuğu için çok konuşuyor! .

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-10)

NOT:

Bu onuncu mektubun başına,

yine gazetelerden kesilmiş

şöyle bir telgraf haberi iliştirilmişti.

.....İtalyan kuvvetlerinin Habeşistan'da

harekete geçmeleri için yağmur mevsiminin

bitmesi ve baharın gelmesi bekleniyor...

Ne tuhaf şey Taranta - Babu;

bizi kendi topraklarımızda öldürmek için

kendi topraklarımızın baharını bekliyorlar.

Ne tuhaf şey Taranta - Babu;

belki bu yıl Afrika'da

yağmurların dinişi,

renklerin, kokuların

gökten yere bir şarkı gibi inişi

ve güneşin altında ıslak toprağımızın

derisi tunç yaldızlı Gallalı bir kadın gibi gerinişi,

bize senin memelerin gibi

tatlı yemişlerle beraber ölümü getirecek.

Ne tuhaf şey Taranta - Babu!

Kapımızdan içeri ölüm

kolonyal şapkasına

bir bahar çiçeği takıp girecek...

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-11)

Bu gece

İl Duçe

binerek bir kır ata

aedromda söyledi söylev

500 pilota..

Söylevi bitti.

Onlar yarın

Afrika'ya gidecekler;

O bu gece

sarayında salçalı makarna yemeğe gitti..

Taranta-Babu'ya (Mektuplar-12)

306

Geliyorlar Taranta - Babu,

seni öldürmeğe geliyorlar.

Karnını deşip barsaklarının

kumun üstünde aç yılanlar gibi kıvrandıklarını

görmeğe geliyorlar.

Seni öldürmeğe geliyorlar Taranta - Babu,

seni ve keçilerini.

Oysaki, ne onlar seni tanır ne onları sen..

Ve ne keçilerin atlamıştır onların çitlerinden.

Geliyorlar Taranta - Babu.

Kimi Napoli'den

Tirol'den kimi.

Kimi doyulmamış bir bakıştan yumuşak ve sıcak bir elden kimi...

Onları ordu ordu tabur tabur bölük bölük

fakat teker teker düğüne götürür gibi

üç denizden aşırıp ölüme getirdi gemiler..

Geliyorlar Taranta - Babu,

geliyorlar içinden bir yangın alevinin.

Ve bayraklarını dikip samandan damına senin toprak evinin,

gelenler geri dönseler bile eğer,

kanlı kesik sağ kolunu Somali'de bırakan

Torinolu tornacı artık çelik çubukları ipek gibi öremeyecek...

Ve kör gözleriyle bir daha Sicilyalı balıkçı

denizlerin ışığını göremeyecek.

Geliyorlar Taranta Babu.

Bu ölmeğe ve öldürmeğe gönderilenler

kanlı sargı larına birer birer teneke haçlar takıp döndükleri gün,

büyük ve âdil Roma'da hisse senetleriyle aksiyonlar yükselecek,

ve gidenlerin ardından yeni efendilerimiz

ölülerimizi soymağa gelecek..